

Fabrikalardan makine sesinden önce *İşçinin Sesi* gelecek!

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye Komünist Partisi işçinin partisi!
Yıl:13, Sayı:339, 14 Ekim 1987

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN! BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ BİRLEŞİN! KARKERÊN HEMÛ WELATAN YEKBIN!

Yönetim bunalımı hızla derinleşiyor

Burjuvazinin son sloganı:

YA ÖLÜM YA ÖLÜM!

Seçimler yapılır da burjuva muhalefet katılmazsa, bu kaosu azdıracaktır.
Bu katılmama, bizim anladığımız anlamda *bir boykot değildir.*
Ancak, neye niyet, neye kısmet. Bu gerçek bir boykota dönüşebilir.

Başında işçi sınıfı, demokrasi savaşımının düzeyi hızla yükselirken, burjuvazi de intihar uçuşuna geçti. Bir yanda, Evren destekli Özal'ın yaptığı akıl almaz keyfilikler, öte yanda muhalefetin yaptığı akıl almaz derecede "militan" jestler, ortada da, hep birlikte yürüttükleri yasa delici işlemler. Hukuk diye birşey kalmadı. Kaos belirdi.

Burjuvazi referandum sırasında şirazeyi bozmaya başlamıştı. Yangından mal kaçırma telaşıyla çıkarılan erken seçim yasası ve ilan edilen erken seçim tarihi burjuvazinin iç çelişkilerini iyice azdırdı. Burjuva partiler arasında, partilerin genel merkezleriyle, listeye giremeyen listezedeler arasında, partilerle YSK ve Anayasa Mahkemesi arasında, TBMM başkanı ile listezede milletvekilleri arasında, kısaca burjuvazinin bütün kesimleri arasında kavga ayyuka çıktı. Burjuvazi, giderek derinleşen bir yönetim bunalımı içindedir.

Evren destekli Özal, uyuz burjuva muhalefeti bile yerinden zıplatan keyfi, anti-demokratik uygulamalarıyla, gerçekte burjuvazinin bu yönetim bunalımına "kendine göre" çözüm getirmeye çalışıyor.

Özal'ın çözümü

"Hesap adamı" Özal, sandıktan koalisyon değil meclis çoğunluğu olan bir hükümet çıksın ve tabii bu hükümeti de ANAP oluştursun istiyor. Ülkede siyasal bunalım olsa da, hükümet çoğunluğa dayalıysa, mecliste, hükümette bunalım olmaz sanıyor. Ve mecliste çoğunluğu koruyabilmenin yollarını en bayağı yöntemlerle açmaya çalışıyor. Erken seçim yasası bu "hesap"ların bir sonucudur.

Anayasa referandumunda oy kullanmadıkları için 5 yıl oy kullanma yasağı olan 2 milyondan fazla seçmenin yasağı 7 Kasım'da bitmektedir. Özal bu iki milyon oyun kendisine otomatikman karşı oylar olduğunu bildiği için seçimi bu tarihten önceye koymuştur.

Bu durumda propaganda süresi de kısalmıştır. Eski yasada 21 günken 10 güne inmiş, muhalefet partileri adına radyo ve televizyondan yapılacak yayınların süresi iyice kuşa dönmüştür. İktidar partisi olmanın avantajıyla ANAP zaten yılın 365 günü sınırsız propaganda olanağına sahip olduğu için, bu ANAP'ın aleyhine bir durum yaratmıyor.

Eski seçim yasasında küçük partilerin aleyhine, büyük partilerin lehine işleyen, ülke genelindeki yüzde 10'luk oy barajına yeni yasada bir de "seçim çevresi barajı" eklenmiştir. Eski yasaya göre, Türkiye çapında oyların yüzde 10'unu alamayan parti, bir seçim çevresinde en çok oyu alsa bile milletvekili çıkaramıyordu. Seçim çevresi barajı buna ek olarak geliyor. Bir seçim çevresinde toplam geçerli oyların o çevreden çıkacak milletvekili sayısına bölünmesiyle elde edilen sayıyı tutturamayan partinin oyunu, onun yerine en çok oyu alan parti alacak.

Bütün bunlardan sonra ANAP, 6 milletvekili çıkaran seçim çevreleri için geçerli bir de kontenjan barajı koymuştu, ki bu da ANAP'a havadan 46 milletvekili bahşediyordu. Ancak YSK, kontenjan barajı konusuna ANAP'ın işine gelmeyen bir yorum getirdiği için, ANAP buradaki avantajını kaybetti. YSK'nın bu "yorum"u — ki gerçekte yaptığı bir "yorum"dan öte yasa değişikliği oldu — üzerine Özal çok bozuldu. YSK'nın yasama organı gibi davranamayacağını söyleyerek karara itiraz etti. Ancak iki kez yapılan itiraz kabul edilmedi.

Özal'ın yeni erken seçim yasasının en abes maddelerinden biri de ön seçim konusunda idi. Buna göre milletvekili adaylarının parti örgütlerinde ön seçim yoluyla değil de, genel merkezler tarafından belirlenmesi, hem partileri hem meclisi karıştırdı.

Öte yandan, giysi değiştirir gibi mecliste parti değiştirmiş olan 22 milletvekilinin bu seçimdeki adaylıkları, Anayasa'nın, parti değiştirenlerin aday olmasını önleyen 84. maddesiyle çelişmektedir. Bu anayasa maddesi de, delinmiş diğer birçok madde gibi yok sayılıyor.

Parti liderleri bu konuya pek girmiyorlar çünkü hepsinin adayları arasında 84'lükler var. Yalnız köşe yazarları alarm veriyorlar. Bu kadar keyfiliğin faturasının acı olacağını, yani patlamayı haber veriyorlar. Ama ne Özal, ne diğerleri buna kulak asabilecek durumda değiller.

Pislikte glasnost

Partilerin aday belirleme çalışmaları büyük gürültüler, ayak oyunları, rüşvetler, adam kayırmalarla geçti. Listelerin açıklanmasıyla ise toz dumana karıştı.

Bu sayımızda yeniden yayınladığımız TKP Merkez Yürütme Bürosu bildirisinde oy kavramının artık inanç gibi derin düşüncelerle fazla bir bağı kalmadığı vurgulanıyor. Burjuva partilerinde parti üyeliğiyle de inanç arasında bağ kalmamıştır. Parti üyelikleri kapitalist pazarda satılığa çıkmıştır. Büyük paralar verenler hem listelere, hem de ön sıralara yerleştiler. Zaten, seçim hazırlığına giren partiler "parayı bastıran aday olur" diyerek koşullarını önceden açıklamışlardı.

Milletvekili olmak isteyenler adaylığı garantilemek için birkaç partiye birden başvurdular. Kendi partisinin aday listesine giremeyenler başka partilere gittiler. Her partiden birbirine geçiş trafiği kaos düzeyine yükseldi. Kim hangi partidendir, neye inanmıştır, ayırdedilemez duruma geldi.

Bazı sosyal demokratlar da sosyal demokratlığın ne menem birşey olduğunu gösterircesine ANAP'tan aday oldular. Barış Derneği Davası'ndan yargılanmış olan Nurettin Yılmaz ANAP listesinde. ANAP MKYK'sında "aşırı solcu ve Kürtçü" olduğu için itirazlara neden olan Nurettin Yılmaz için Özal "bunu bile bile listeye koyuyorum" dedi. Önce SHP'ye başvuran Yılmaz, SHP'den aday listesine giremeyince ANAP'tan girdi. Ecevit'in eski başdanışmanı, bir zamanların TİP sempatizanı Işın Çelebi de ANAP'tan aday oldu.

Bu sosyal demokrat adaylar söylediklerine göre görüşlerini değiştirmemişler, ANAP bünyesinde sosyal demokratlıklarını sürdüreceklermiş!

Burjuva basının "mecliste isyan" diye manşete çektiği listezedeler eylemi de görülmedik bir çıkarcılık ve ikiyüzlülük örneğidir. Partilerin aday listelerine giremeyen milletvekilleri yeni seçim yasasının ne kadar anti-demokratik olduğunu ancak listelere giremedikleri zaman anladılar! Yasa mecliste görüşülürken ve görüşmeden sonra çeşitli partilerden (ANAP dahil) milletvekilleri aynı isyanı çıkarmamışlardı. Dahası bazıları yasaya evet oyu vermişti.

Adaylığı kabul edilmemiş olan milletvekilleri listeler açıklandıktan sonra partilerine ve meclise kazan kaldırdılar. Dehşete kapılarak parti başkanına kadar küfürler yağdırdılar, tehditler savurdular. ANAP, DYP, DSP ve SHP'den adaylığa giremeyen ya da listede yerini beğenmeyen milletvekilleri biraraya gelerek erken seçim yasasının iptali için meclisi olağanüstü toplantıya çağırmak üzere imza topladılar.

101 imzalı bu dilekçe meclis başkanı Karaduman tarafından iki kez geri çevrildi. Beşte bir çoğunluk elde eden üyelerin meclisi olağanüstü toplantıya çağırabileceği doğrultusundaki anayasa maddesi de Karaduman tarafından böylece iki kez çiğnenmiş oldu. Karaduman dilekçeyi reddetme gerekçesini "Türkiye'nin çalkantılara ve bunalımlara girmesini önlemek" olarak açıkladı. Belli ki ANAP, mecliste Türkiye'yi birbirine karıştırıyor!

Bu arada partilerin genel merkezleri imzacı milletvekillerini disiplin kuruluna verdiler. Her partiden yığınla ihraç gündemde. Aynı milletvekilleri de Karaduman hakkında meclis soruşturması açılmasını isteyen 95 imzalı yeni bir dilekçeyi Karaduman'a verdiler. Bakalım Karaduman Türkiye'yi bunalımdan bu kez nasıl "kurtaracak"?

Burjuvazinin çelişkileri böyle pislik içinde ayyuka çıkarken, işin ilginci şimdi bütün bu pisliğin adı glasnost (açıklık) oldu. Fonların kaderinde, Kürdistan'da döndürdükleri dalaverelerde, İsrail ve Güney Afrika ile ilişkilerde örnekleri görüldüğü gibi, halkın gerçekten haberi olması gereken konular kapalı biçimde bağlanıyor. Burjuvazinin açıklığı yalnızca pislikte açıklık, çünkü pislik artık örtü tanımıyor.

Kaos içinde kaos

SHP'nin erken seçim yasasının bozulması için Anayasa Mahkemesi'ne açtığı dava 9 Ekim'de sonuçlandı. Adayların belirlenmesinde ön seçimi kaldıran 8. maddesi nedeniyle yasa, 5 oya karşı 6 oyla bozuldu. Bu karar zaten kaos içinde olan siyasal ortamı daha da allak bullak etti.

Yeni kararla, partilerin aday belirlerken ön seçim yapmaları gerekiyor. Aday listeleri yeniden belirlenecek. Ancak buna zaman yok. Bu nedenle, şimdi de Özal, bu kararı delmenin yollarını arıyor.

Karar *Resmi Gazete*'de 14 Ekim'e kadar yayınlanmazsa, belirlenmiş adayların muktesep hakkı doğuyormuş ve karar uygulanamıyormuş. Ama Özal yayınlanacağını söylemiş.

Özal'ın asıl üzerinde durduğu, YSK'nın şipşak bir ön seçim işleyişi belirlemesi ve bir-iki gün gibi kısa bir sürede buna göre adayların belirlenmesi. Ama Demirel, Ecevit ve İnönü, 11 Ekim'de televizyonda da yayınlanan açıklamalarında, eğer ANAP meclisi toplantıya çağırarak yeni bir seçim yasası çıkartmazsa seçimlere katılmayacaklarını söylediler.

Böylece ya seçimler ertelenecek, ya burjuva partilerce boykot edilecek.

Yeni bir seçim yasasıyla adaylık için yapılacak ön seçimler, partilerin içini çok daha ciddi olarak karıştıracaktır. Parti tabanlarını da devreye sokacaktır. Bugün belirlenmiş adayları yerinden oynatacaktır, vb. Partiler arasında hır da artacaktır. Yani kaos daha da azacaktır.

Seçimin ertelenmesiyle yasaklı 2 milyon kişinin oy kullanabilecek olması da dengeleri oldukça etkileyecektir.

Öte yandan, seçimler yapılır da burjuva muhalefet katılmazsa, bu da bir başka yoldan kaosu azdıracaktır. Bu katılmama, *bizim anladığımız anlamda* bir boykot değildir. Burjuva yasal ve parlamenter sistem o denli gözden düşmüştür ki, muhalefet sisteme biraz itibar toplamak umuduyla boykotun bile sahtesine başvuruyor demektir.

Ancak, neye niyet, neye kısmet. Bu gerçek bir boykota dönüşebilir. Muhalefetin böyle bir riski göze alması, öteki yoldan gidildiğinde rejimi ne denli tehlikede gördüğünü gösteriyor.

Gelişmelerin hangi yoldan ilerleyeceğini göreceğiz. Ama bugünkü durum burjuvazinin ne büyük bir açmaz içinde olduğunu göstermeye yetiyor. Burjuvazi ölümlerden ölüm beğeniyor. Hangi yoldan gitse, patlamaya gidiyor.

İşçi sınıfının savaşımı pırıl pırıl ışıklarıyla yükseliyor. Burjuvazide korku bacayı sarmıştır. Bunu Taha Akyol, " 'huzursuzluğun' giderek 'patlamaya' dönüşmesini önlemek zor olacaktır" diyerek ne güzel dile getirmiş.

Doğrudur, huzursuzluğun giderek patlamaya dönüşmesini önleyemeyeceklerdir. Burjuvazi artık kendi legalitesini kendisi ayaklar altına almakta, intihar uçuşlarına çıkmaktadır. Her yeni adımla burjuva saflarda kargaşa daha da yoğunlaşmaktadır. Militan savaşımıyla, zaten delik deşik olmuş burjuva legalitesinin çeperlerini parçalayarak ilerleyen işçi sınıfımız, Özal gibilerinin ve *tüm* burjuvaların pisliklerine devrimle son verecektir.

Kerime Erdem

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Partimizin 6. Kongresi kutlu olsun

Değerli yoldaşlar!
Hepimizin çok sevindiği bir haberi almış bulunuyoruz. Çok şey söylemeyi gereksiz buluyoruz. Çünkü, gerekli olan çok şey "yapılmıştır" bile. Hepinizi candan kutluyoruz.

Gücünü işçi sınıfından alan partimizi, ve partimizi buraya kadar getiren, bayrağını taşıyan, ve yücelten, tüm yoldaşlarımızı selamlar, hızla değişen yeni siyasi dönemdeki çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Limousin Bölgesi TKP sempatizanları, Fransa

Grevlerle dayanışmayı Berlin'de yükseltiyoruz

Değerli yoldaşlar,
Hepimiz biliyoruz ki burjuvazi, işçilerin toplu sözleşmelerde pazarlık gücünü kırmak, greve çıkmasını engellemek için sendika kasalarını tam takır bırakmaya çalışıyor. Onlara Batı Berlin'den bir yanıt daha var! Batı Berlin'de Grev İşçileri ile Dayanışma Komitesi kuruldu. Bu komiteyi kurarken amacımız işçi sınıfımızın gelecek savaşımlarını süregen kılabilmek yurtdışından örgütlü dayanışmayı yükseltmek için katkıda bulunmaktır.

Çalışmamızın bütün ön hazırlıkları bitti. Önümüze hedef koyduk. Bu hedeflere ulaşmak için alınan kararları hayata geçireceğiz.

Fabrikalarda, çarşıda, pazarda, ev ev dolaşacağız. Batı Berlin'de Türkiyeli ve diğer uluslardan işçileri Türkiye'de ön cephede çarpışan sınıf kardeşlerine dayanışmaya çağıracağız. Topladığımız bağışları Türkiye'de grevde bulunan işçi kardeşlerimize göndereceğiz.

Şundan emin olabilirsiniz yoldaşlar: Batı Berlin'i tarayacağız. Türkiye'deki grevlere coşkuyla somut dayanışma akıtacağız.

Değerli yoldaşlar, bizlerden sık sık haber bekleyin. Hepinizi kucaklıyoruz.

En büyük işçi sınıfı başka büyük yok! İşçi geliyor baştan, fabrikadan dağdan, taştan!

M.Barış, B.Berlin

Selamımın ardında özlem dolu yıllar var

Yoldaşlar,
Bundan birkaç ay önce çalışmak ve dil öğrenmek amacıyla İngiltere'ye geldim. Geldikten bir hafta sonra dil kursu aldığım dershanenin bir panosunda Y.Güney'in "Yol" filmi ile ilgili ufak bir afiş gördüm. Filmin gösterileceği adrese geldim. Burası bir kütüphaneydi.

Kütüphanede tanıştığım arkadaşlarla, kısa bir sohbet yaptıktan sonra kitapları karıştırdım. Bu arada *İşçinin Sesi* gazetesini gördüm. Sevinçle bir çığlık atmak geldi içimden. Zira 1979'da Türkiye'de TKP'nin tutarsızlığı birçok siyasi örgüt içinde tartışma konusu olmuştu. O sırada "İngiltere kanadı"nın çok daha tutarlı ve yerinde bir çizgi izlediği vurgulanıyordu. Daha sonraları "Yürükçüler"in, başta İngiltere olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde ve Türkiye'de çalışma yaptığı deneyimli ve disiplinli militanlara sahip olduğu söyleniyordu.

Aradan epey zaman geçti. 31 Ocak 1985 perşembe akşamı İstanbul televizyonunda *Enternasyonal* marşı söyleniyor ve *İşçinin Sesi* yankılanıyordu. İşçi aileleri, üniversite öğrencileri ve mahallelerdeki esnaflar arasında heyecanlı konuşmalar duyabiliyorduk. Kimilerin özlemi, kimilerinin de korkusuydu bu ses...

Bu ses bir gerçeği bir kez daha vurguluyordu: Mücadele bitmedi, bitmeyecek, hesap er geç sorulacaktı! Tartışmalar, yorumlar alabildiğine sürdü ve hâlâ da sürmekte...

Ben İngiltere'de, *İşçinin Sesi*'ni çok daha yakından duyabileceğim ve özlemini gidebileceğim için bu sevinci hissediyordum. Bu özlemin kökü 1976-1979 yıllarına dayanıyor.

Devrimci mücadelenin yoğun olduğu bir dönemdi. THKP/C örgütünün sempatizanıydım. Örgütün HDÖ (Halkın Devrimci Öncüleri) kanadının, siyasi bilincini tam alamamış silahlı bir militanı durumuna gelmiştim! "Türkiye devriminin acil sorunları" vardı. Halkın mevcut düzene karşı memnuniyetsizliği vardı. Halk devrime hazırdı.

Bizler bir taraftan silahlı propaganda yaparak halka öncülük edecek, diğer taraftan devletin vurucu gücü olan jandarmanın, polisin aslında göründükleri kadar güçlü olmadıklarını halka göstermeye çalışacaktık. Doğru veya yanlış, ne olursa olsun, yeter ki bir eylem konulsundu. Örgütün temel stratejisi belki de bu değildi ama kendi açımdan bir değerlendirme koyacak olursam, o bölge de bu temelde çalışıyorduk. Silahlar öylesine çoktu ki, bir ortaokul öğrencisinin bile belinde bir alet görmek mümkündü...

Örgütün yukarısından işçi sınıfının cılız bir yapıda olduğunu, fiili önderlik yapabilecek durumda olmadığını, işçi sınıfının önderliğinin ancak ideolojik olduğunu belirtiyorlardı.

Böyle dar bir siyasi görüş içinde iki yıl kadar bir çalışma yaptım. Kazanımlarımız varsa o da askeri çalışmalardan oldu. Pankart asma, 3 saniye içinde 15 harflik bir sloganı yazma, kokteyller hazırlama vb.

İstanbul'a geldiğimde durum çok farklıydı. İşçi sınıfının örgütlü bir gücü vardı ve fiili olarak da alanlarda gürlüyordu.

Burada siyasi örgütlerin bazılarıyla sempatizan olarak bir ilişkim oldu. Ancak bir yan tutamadım. Zira eleştirebilecek, yorum yapabilecek kadar bilgi birikimim yoktu. Sonraları, birçok arkadaşla birlikte komite oluşturup bilimsel sosyalizmi, ekonomi politiği vb. işledikçe bendeki eksikliğin ne derece olduğunu daha iyi anladım. Küçük burjuva kafalılığı bırakmak gelişen olaylara daha gerçekçi ve mantıksal olarak bakmak gerektiğini anlıyordum.

Bu da uzun sürmedi. Ekonomik sorunlar beraberinde ruhsal sıkıntıları da getiriyordu. Herhangi bir işkolunda çalışmak belirli bir uzmanlığı gerektiriyordu. Aldığımız öğrenimin üretime yönelik hiçbir yanı yoktu. Alacağımız diplomanın da hiçbir fonksiyonu olmayacağını görüyor ve buradaki konumumuzu anlamaya çalışıyorduk. Ya dört elle siyasi çalışmalara sarılacak, tüm çıkarlarımızı işçi sınıfının savaşının çıkarlarıyla denk düşürecektik, ya da entel-lümpen bir yaşam sürdürecektik. Hangisinin doğru olduğu kafamda açıktı. Ama bir süre arada kaldım.

İşte şimdi *İşçinin Sesi* ile yakından tanışıyor ve doğru yolda ilerleyeceğime inanıyorum. *İşçinin Sesi*'nin gerek zengin yayın olanağının, gerek kararlı ve doğru siyasi çizgisinin ve gerekse bu çizgiyi ikircimsiz izleyen yoldaşlarımın desteğiyle bilincimi geliştireceğim.

Selam yoldaşlar.

Adil Kaya, Londra

Halkımız bu partilerd n hiçbirine inanmıy r
Geçersiz oyla bunu yansıtalım:

Siyaset sahnesinde iki odaklı iki manzara vardır.

Biri, kararlı grevlerle, yasal sınırları hiçe sayan militan eylemlerle, yürüyüşlerle, geçtiğimiz günlerde yeni bir sıçrama geçiren işçi hareketinin, devrimci tutukluların ve yakınlarının, Kürt halkının ve bunlarla dayanışma içinde olan emekçilerin çizdiği güzel, her geçen gün daha da güzelleşen manzaradır.

Ötekisi, yaklaşan seçimlerle burjuvazinin çizdiği, çirkin manzaradır.

İşçi sınıfımız toplumda ağırlığını duyurmaya başladığından beri burjuvazi, döneme göre değişik ölçülerde ama süregen bir yönetim bunalımı içindedir. Bu temelde seçim yasaları da süregen bir değişim içindedir. Artık "normal" sayılabilecek yasa almaşıkları tüketildi ve yasalar bir anormalleşme sürecine girdi. Son seçim yasası değişikliği bu süreçte bir dönemeçtir ve gerçekte burjuva parlamenter sistem içinde bu sistemin fiyaskosunu sergilemektedir.

Yasaya göre, oyların belli bir azınlığını alan parti, meclisin ezici çoğunluğunu oluşturabilecektir. Sosyal-demokrat partiler, bırakalım sol olmayı, demokrat olsalardı, daha birçok anti-demokratik yanı olan bu yasa karşısında çok şey yapabilirlerdi. Ama bir devrimci patlamadan, yığın hareketinin kabarmasından duydukları ölesiye korku nedeniyle birşey yapamıyorlar. "Yasal" yollara takılıp kalıyorlar. Yani fiilen sol liberal çizgide davranıyorlar.

Türkiye'de oy kavramında da değişme olmuştur. Oy kullanmanın artık inanç gibi derin düşüncelerle fazla bir bağı kalmadığını, oyun bir pazarlık konusu vb. olduğunu ANAP iyice açık etmiştir.

Seçim yasaları anormalleşmişken, oy kavramının içi boşalırken, adaylık işleyişi de pek normal durumda kalamazdı. Nitekim Türkiye'de bile bugüne dek hiçbir seçimde böylesine düzeysiz bir adaylık işleyişi görülmemiştir. Adaylık açıktan bir para, torpil, çıkar, onursuzluk pazarına dönüşmüştür.

Bütün bunlar burjuva değerlerin çökmesi açısından olumlu yanlardır. Komünistlerin, devrimcilerin *örgütsel* gücü şu anda halka yaygın ulaşabilecek düzeyin gerisinde olmasa, çökenin yerine yenisi kolayca filizlendirilebilir, yığınların demokratik mücadelesi çok daha ileri noktalara götürülebilir. Ama devrimci sol kendi sesini yeterince geniş duyurabilecek, halkla yaygın olarak kucaklaşabilecek *örgütsel* güce *henüz* ulaşmadığı için bu yapılamamaktadır. Ve halk, bugünkü parlamenter mekanizmayı iğrenç ve kalleş bulsa da, kısa erimli çıkar temelinde hesap yaparak *henüz* kullanmaktadır.

Öte yandan tüm bunlar bir noktayı daha gösteriyor ki Türkiye burjuvazisinin yaydığı çürük etkiler, geniş kesimlerde oportünizm alışkanlığına neden olmaktadır. Geniş emekçi kesimler kısa erimli hesaplar temelinde, fırsatçılık türünde tutum almaya itilmektedir. Ve bu etkiler sendikal hareket içinde de boy vermektedir.

Birçok sendikacı SHP'den, bir kısmı da DSP'den adaylığını koymak için yarışa girdi. Bunlar arasında SHP'lileşenler, DSP'lileşenler vardır. Ama bir de "taktik" yapanlar vardır ve bunlar çoğunluktadır. Bunlar, sözde SHP'nin, DSP'nin şemsiyesini kullanıyorlar. Seçim öncesinde de uygulanan bu "taktik" oportünisttir arkadaşlar! İşçi hareketi içinde böyle "taktik"lere dur demek, bu yoldan halkımızı burjuvazinin yaydığı çürük etkilerden kurtarmak gereklidir!

İşçi hareketi, devrimci sol, kendi *örgütsel* açmazını yabancıların şemsiyesini kullanarak çözemez. Legalizm ve sosyal demokrasi kuyrukçuluğu, bu açmazı çözücü "taktik"ler olarak sunuluyor. Oysa kısa erimde çok "kâr" edildiği sanılan oportünist taktikler sonunda asıl burjuvaziye kâr ettirir.

1983 seçimlerinde partimiz o zamanki adıyla SODEP'e oy verilmesini savundu. O tutum, o günün güçler dengesi içinde doğruydu. SODEP'in çok oy alması, ülkede koşulları olumlu yönde etkileyecek, faşizmin çözülüşünü hızlandıracaktı. Bugün herhangi bir burjuva partisini desteklemek gereken bir durumda değiliz. Her seçimde en ehven burjuva partisini desteklemek zorunda değiliz. Dahası, seçenek yalnızca bağımsız aday çıkarmak, bir burjuva partisini desteklemek ya da seçimleri boykot arasında değildir.

Tüm bunların ışığında partimizin bu seçimlerde tutumu *geçersiz oydur.*

Tutumumuz boykot değildir. Lenin, hangi düzeyde, biçimde ve nedenle olursa olsun önemli bir azınlık bile parlamenter sistemi kullanıyorsa, boykot yanlış olur diye çok açık öğretmiştir. Seçime katılıyoruz ve o platformdan geçersiz oy diyoruz.

Halkımız bu partilerin hiçbirine derinden inanmıyor. Geçersiz oy bunu yansıtacaktır.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Yürütme Bürosu
27 Eylül 1987

OKUYUCU YOLDAŞ

İşçinin Sesi'ni daha güçlü çıkartabilmek, fabrikalarla, işyerleriyle, işçi semtleriyle olan bağını derinleştirip güçlendirmek, deneyimlerinizden çıkan dersleri tüm harekete daha iyi ve daha etkili ulaştırabilmek için gazetenizi yazılarınızla, haberlerinizle, çektiğiniz ya da topdığınız fotoğraflarla besleyin.

İşçinin Sesi çalışanları

OKUYUCU YOLDAŞ

İşçinin Sesi'ni okuduktan sonra atma, bir kenarda tutma. Ya bir başkasına ver, bir örgüte, sendikaya, derneğe bırak ya da yararlı olacağını düşündüğün bir adrese postala.

İşçinin Sesi'nin en geniş şekilde okunmasını sağlamak senin de görevindir.

İşçinin Sesi çalışanları

Türk-İş'in de çok güzel dile getirdiği gibi bu partilerin hepsi geçersizdir

Geçersiz partil re geçersiz y

Cemile Çakmak

Halkımızın bu partilere olan inançsızlığını, hangi nedenle olursa olsun henüz kullandığı bu platformdan doğru yansıtarak onun inanç ve güvenini kazanmak gereklidir. Bu nedenle, boykot da, SHP'yi desteklemek de yanlıştır.

Partimizin Merkez Yürütme Bürosu, yayınladığı 27 Eylül tarihli bildiriyle, seçimlerde geçersiz oy kullanma çağrısı yaptı. Bu seçimlerde, çeşitli açılardan en doğru tutum budur.

Önce genel olarak şunun altını çizmek gerekir ki her seçimde seçenek yalnızca bağımsız aday çıkarmak, en ehven burjuva partisini desteklemek ve boykot arasında değildir.

Neden boykot yanlıştır?

Partimizin bildirisinde de belirtildiği gibi, seçim yasasındaki son değişiklik, burjuva parlamenter sistemin fiyaskosunu sistemin *kendi içinde* sergilemişti. Anayasa Mahkemesi bu değişikliği bozduktan sonra ise fiyaskoya bir de kaos eklendi. Seçimlerin ne zaman ve nasıl yapılacağı, seçimlere kimlerin katılacağı belli değildir.

Oy kavramında köklü bir değişiklik olmuştur. Oy artık inançlarla bağlı bir siyasal seçenek konusu değil, pazarlık konusudur. Adaylık ise, bundan önce Türkiye'de bile görülmedik ölçülerde bir pislik yuvasıdır.

Bütün bunlar, burjuva değerlerin çökmekte olduğunu, halkımızın burjuva partilerden hiçbirine inanmadığını, hatta bu sisteme pek bir güven duymadığını gösteriyor. Öyleyse neden seçimleri boykot etmiyoruz?

Sol harekette boykot bir türlü düzgün anlaşılamadı. Boykot tekli değil, ikili bir olgudur. Halkın bu partilere, hatta bu sisteme güvenmemesi tek başına, boykot için yeterli koşul değildir. Ülkede, burjuva siyasal sistemin yanı sıra, ondan daha ileri, kat kat daha çok ilgi, dikkat ve destek çeken, ikinci bir siyasal odak ya da platform gereklidir. Bu, doruğuna yaklaşmakta olan devrimci mücadele, genel grev, ayaklanma vb. olabilir.

Boykot, oturduğumuz yerden halkı, burjuva siyasal sistemi kullanmamaya çağırmak değil, halkın *zaten büyük desteğini toplamış* olan ikinci platformdan, "ötekisini boşver" demektir. Oysa bizim devrimcilerimiz, oturdukları yerden ikide bir boykot çağırıyorlar.

Halkımız bu partilere inanmıyor, hatta bu sistemden ciddi birşey beklemiyor. Ama öteki platform henüz yeterince güçlü olmadığı için, pazarlıkla da olsa, bu sistemi kullanıyor. Lenin'in dediği gibi, eğer halkın önemli bir azınlığı bile bu sistemi kullanıyorsa, o zaman halka, bu sistemin platformundan seslenmek zorunludur.

Küçük burjuva devrimci hareketler neden ikide bir yanlış yere boykot çağırıyorlar? Bizce özde sağ bazı görüşlere sahip oldukları içindir.

Komünistler, burjuva parlamenter sisteme, her zaman, gerektiğinde *kullanılacak* bir platform olarak bakarlar. Aday çıkararak, seçim propagandası yaparak, seçilerek vb., onu hep, hem de onun kendisine karşı *kullanırlar.* Ama küçük burjuva devrimcileri, kendilerini burjuva parlamenter sistemin, kafalarında yaşattıkları "iyi" bir türüyle özdeşleştiriyorlar ve yaşamda o "iyi"yi bulamayınca boykot çağırıyorlar. Bunca deneyimden sonra, bu hareketlerin artık yaşça biraz büyümeleri gerekiyor.

Bizim tutumumuz boykot değil, halkımızın bu partilere olan inançsızlığını, hangi nedenle olursa olsun henüz *kullandığı bu platformdan* doğru yansıtarak onun inanç ve güvenini kazanmaktır. Ancak, eğer burjuva muhalefet, seçimlere katılmama tehdidini yine sözde bırakmayıp bu kez gerçekleştirirse, o zaman doğal olarak partimiz de tutumunu yeniden gözden geçirir.

Eğer burjuva muhalefet seçimlere katılmazsa, bu bizim anladığımız anlamda boykot olarak, bu niyetle *başlatılmayacaktır.* Herşeyin kalpazanlığını yapan, eskiden partimizin sahtesini bile kuran burjuvazi, şimdi de halkta düzene, siyasal sisteme, burjuva partilere karşı birikmiş olan öfkeyi, sahte bir "militanlık"la boşaltmaya kalkışmış olacaktır. Ama Türkiye öyle bir patlayıcı değişim içindedir ki, neye niyet, neye kısmet, bunu ancak yaşayarak görebiliriz. Burjuva muhalefetin sahte "boykot"u, onun niyetlerinin ötesinde, gerçek boykota da dönüşebilir.

Kıssadan hisse

Neden bugün boykot olamayacağını anlatırken, gerçekte başka birşeyi daha belirtmiş olduk. Halkın bu partilere inançsızlığı, hatta sisteme güvensizliği de gösteriyor ki, demokrasi kavgasının çok ilerilere gidebilmesine elverişli, devrimci durumun eşiğinde bir nesnel ortam vardır. İşçi solunun, devrimci solun *örgütsel* gücü henüz bunun gerisinde kalıyor.

Böyle olunca, burjuva değerler çöküyor, bu çok güzel, ama onların yerine devrimci mücadelenin değerleri daha yavaş geçiyor. Aradaki fark boşluk yaratıyor. Bu boşluktan yararlanan burjuvazi, çürümeyi, değersizliği kendine "değer" ediniveriyor ve bunları yaymaya başlıyor. Halkı, kısa erimli ve dar çıkarlar temelinde siyasal tutum almaya iterek oportünizm alışkanlığına neden oluyor.

Türkiye'de ucu görünen bu eğilimin olgunlaşmışı birçok Latin Amerika ülkesinde yaşanmaktadır. Oyların fiyatı varmış. Rekabet kızışınca fiyat birden fırlayabiliyormuş. Parayı boşuna kaptırmamak için, seçim sandığında kimin ne oy verdiğini denetlemenin mekanizmaları da, yine para yoluyla kurulmuş... Çok acı bir durum. Bu eğilim neden buralara dek gelebildi?

Orada da faşist vb. diktatörlükler altında sol ağır darbeler yedi, örgütsel olarak güçten düştü. Diktatörlükler çözüldükçe halkın burjuva partilere olan inançsızlığı ortaya çıktı. Solun örgütsel gücü bir süre bunun gerisinde kaldı ve belli bir boşluk doğdu. Orada da burjuvazi bu boşluğu çürümeyle doldurmaya başladı.

Buraya dek hikaye aynı, ama devamı farklıdır.

Söz konusu eğilimin Latin Amerika'da bu kadar olgunlaşabilmesinin nedeni, solun *örgütsel* gücünün *bir süre* ortamın gerisinde kalması değildir. Zaten olamazdı da. Halkın burjuvaziye böylesine güvensizlik duyduğu bir ortamda, gerçeğe dayanan, doğruyu koyan bir solun örgütsel güçlenmesi ve çürümeyi de ezip geçmesi, yalnızca zamanlama sorunudur. Oysa Latin Amerika'da sorun ve bugünkü acı durumun da nedeni, solun, halkın fersah fersah gerisine düşen, legalist, reformist, burjuva kuyrukçusu *siyaseti* oldu.

Artık Sosyalist Enternasyonal ile ayırdedilmesi güçleşen dünya "komünist" hareketinin oradaki parçaları, ille de burjuva partileri destekleyeceğiz, onlarla birlik olup "güçleneceğiz" diye uğraştılar. Doğru devrimci, hatta devrimci hiçbir tutum almadılar. Reformist, legalist, burjuva kuyrukçusu duruma neden oldular. Sanılmasın ki Latin Amerika burjuvazisi başarılıdır.

Yukarıda da dedik. Hikayenin başı aynıydı ama devamı farklıdır. Türkiye Komünist Partisi o soydan değildir. Türkiye'de de ucu görünen bu eğilimin geleceği olmayacaktır diyoruz çünkü burjuva kuyrukçuluğuna karşı duruyoruz. Bu seçimler de bunun dışında değildir.

SHP'ye de destek yok

Herhangi bir seçimde, en ehven burjuva partiyi desteklemek ille de kuyrukçuluk değildir. Ancak bu desteğin, birincisi, ülke ortamını ilerletmeye gerçekten katkısı olmalıdır, ikincisi, o partinin burjuva içyüzünü açık edecek biçimde verilmesi zorunludur.

Bu seçimlere katılan partilerin *göreceli* olarak en solunda SHP durmaktadır. Partimiz, 1984 seçimlerinde, o zamanki adı SODEP olan bu partiyi destekleme çağrısı yapmıştı. Bunu yaparken, SODEP'in demokrat, anti-faşist vb. olmadığını, bu desteğin idam ipinin asılan adama verdiği destek gibi olduğunu açıkça belirtmişti.

O zaman SODEP'i desteklemek son derece doğruydu. Ülke faşizmin çözülüşüyle ara dönemin dönemecindeydi. Ara dönemin kendisi dönemeçlerle dolu bir dönemdi. Ne olursa olsun, burjuvazinin solunda duran SODEP'in alacağı her oy, kendi iradesinden bağımsız olarak, ortamın ileriye doğru değişimini hızlandıracaktı. Bu nedenle o zaman SODEP'e oy vermek gerekiyordu. Pratik bunu doğruladı. Bugün ise SHP'ye oy vermek hiç de gerekmiyor.

Önceki bölümde de gördük, çoktandır ülkede ortam, burjuvazinin en solunun bile soluna kaymıştır. Burjuva değerler çökmektedir. Nice grevler, mitingler, yürüyüşler yapılmıştır, yapılıyor. Bütün burjuva partiler, ortamın hızla daha da sola kaymasını durdurmak ya da kayışı kendi denetimlerinde tutmak için, kendilerine göre değişen ölçülerde ve biçimlerde uğraşıyorlar. SHP de bunlar arasındadır.

Artık SHP'nin, 1984 seçimlerinde olduğu gibi, kendi iradesinin ötesinde, nesnel olarak göreceği yararlı bir işlev de yoktur. Tam tersine, iradesi içinde ve dışında, zararlı bir işlevi vardır.

SHP, değil sol, demokrat bir parti bile değildir. Ağzından düşürmediği "yasal yollardan" vb. sözler bunun bir göstergesidir. Yasalar çoğunluğun iradesini yansıtmadığı gibi çiğniyor. Ezici çoğunluk bu yasalara karşıdır. Demokratlık da, en basitinden, çoğunluğun iradesine saygıdır. SHP ise buna değil, yasalara saygılıdır. Bu liberal tutumuyla yığın eylemlerinin dolu dizgin gelişmesini, bu en demokratik gelişim eğrisini engellemeye çalışmaktadır.

SHP, Kürtçe konuşma özgürlüğünden dem vurarak demokrat geçinmeye çalışmaktadır. Oysa Kürt sorununda demokratlık ayrılma hakkını kayıtsız koşulsuz tanımakla *başlar.*

SHP'nin bu konuda "üstünlüğü" az anti-demokrat olmaktır. Ama o kendini demokrat göstererek dolu dizgin demokratik tutumların önüne geçmeye çalışmaktadır.

Ülke ortamı soruyu önümüze, SHP mi güçlensin, öteki burjuva partiler mi diye koysaydı, yanıt da kuşkusuz SHP olurdu. Bundan önce anlatılanlardan çıktığı gibi, yaşam soruyu böyle koymuyor. Tam tersine. Ülkede gerçek sol, işçi solu zaten güçleniyor. Soru, gerçek sol hızla mı güçlensin, yoksa sahte sol, burjuva sol kendisi güçlenerek bu hızı yavaşlatsın mı, diye geliyor. O zaman neden SHP deyip de, gerçek solun güçlenmesini yavaşlatmaya çalışan bir partiyi kendi ellerimizle şişirelim?

Eğer bu seçimlerde SHP'nin iktidara gelme şansı var gibi görünseydi, *belki* o zaman bunu yapardık. Çünkü bu, şişirmek değil, cakasını söndürmek olurdu.

SHP, muhalefetteyken atıp tutuklarıyla bile demokratlığa yanaşamıyor ama iktidara gelirse, atıp tutmak değil, iş yapmak gerekecekti. Bu partinin antidemokratik yüzü, kısa sürede çok daha net olarak görülecekti. Ve bu da gerçek solun daha hızlı güçlenmesini getirecekti.

SHP'nin kendisi de, gerçekte iktidarı değil, daha büyük bir ana muhalefet olmayı hedefliyor. Yani, "yasalara saygı" gevelemeleriyle beş yıl hiçbir iş yapmadan, konuşarak demokratlık taslamak, kendi boş ve geri vaadlerine umut uyandırmak istiyor. Oysa bugün halkın hiçbir burjuva partisinden umudu yoktur. Halkın gönlünü ve umudunu kazanarak güçlenen bir işçi hareketi vardır. Bugün SHP'ye oy ver demek gerileme anlamı taşır.

İşçi sınıfının onuru oportünist taktikleri de yenecektir

Durum böyleyken, hem de sendikal hareketten kimileri, değil SHP'yi hem sergileyip, hem ona oy vermeyi savunmak, adaylık için sosyal demokrat partilere koştular. Bunların bazıları SHP'lileşen, DSP'lileşenlerdir. Onlara güleGüle. Ama çoğunluğu, akıllarınca sosyal demokrat şemsiyeyi kullanma "taktiği" yapan solculardır.

Bu "taktik" oportünisttir. İşçi sınıfının onuru yalnızca sermayeyi değil, böyle "taktik"leri de yenecektir. Nitekim Türk-İş'in bugünkü partiler için dedikleri, seçimlerde bu partilere destek vermemesi, şu ya da bu yöneticinin kimliğini değil, bu sınıfsal olguyu çok güzel yansıtmaktadır.

Taktikten sahtekarlığı, kandırmacayı anlamak burjuvazinin işidir. İşçi sınıfının taktikleri böyle değildir. Zaten bir taktik işçiyi de kandırıyorsa, bilinç bulandırıyorsa bu sınıfın taktiği olamaz. Solcu bir sendikacının, SHP'li kılığında ortaya çıkması ve aday olması, yalnızca bilinç değil mide de bulandırıyor.

Solun örgütsel olarak güçlenme sorunu vardır. Ama, bu "güçlenme" sürecinde solluğu belli olmuyorsa ya da sonunda solluğunu yitiriyorsa, sol örgütsel olarak güçlenmiş mi, yoksa yabancı bir örgütün içinde erimiş mi olacak? Solculuk adına SHP şemsiyesi altına girmek ortada solculuk bırakmıyor ki. Bu hangi akla hizmettir?

Bu mide bulandırıcı taktiğin, bir de "ülkenin koşullarını daha elverişli duruma getirmek" diye gerekçesi var. Bu da tamamen başaşağı bir gerekçedir. Ülkenin koşullarını daha elverişli duruma getirmek, SHP gibi uyuz bir partinin şemsiyesi altına girmeyi değil, ondan uzak durmayı gerektiriyor.

Bugüne kadar ne kazanım elde edildiyse, SHP'nin değil, işçi sınıfının militan, kararlı mücadelesiyle elde edildi. Yasalar delinerek elde edildi. Eğer SHP'nin bir etkisi olmuşsa, bu da yavaşlatıcı yöndedir.

SHP'nin kendisi işçi sınıfının kuyruğunda yürüyor. İşçi sınıfının nabzına göre şerbet vermeye çalışıyor. Bu nedenle işçiler her güçlü eylemde SHP'yi "yanlarında" görüyorlar. SHP'liler hemen geliyorlar, aman size çok hak veriyoruz vb. diyorlar. Bu manzara yüzünden, eylemlerin SHP desteği sayesinde güçlendiğini sanmak, parmak ayı gösterirken parmağa bakmaktır. Eylemler güçlü olduğu için SHP oradadır.

Kısacası, sosyal demokrasinin şemsiyesi altında ne örgütsel olarak güçlenilir, ne ülkenin koşulları daha elverişli duruma getirilir.

Seçimlerde SHP'ye destek vermeyip geçersiz oy demek, aynı zamanda bu mide bulandırıcı "taktiğe" karşı bir uyarı da taşıyor.

Seçimler olursa, ne kadar geçersiz oy çıkacağı hiç önemli değildir. Önemli olan doğru mesajın iletilmesidir. Doğrunun gücü, pratik onu kanıtladıkça artacaktır. Güçlenmenin, doğru bir siyasal çizgide olduğu sürece anlamı vardır.

Türk-İş genel başkanı Şevket Yılmaz'ın erken seçimde "hiçbir partiye destek yok" biçimindeki sözleri sosyal demokratları, liberalleri öfkelendirdi ama,

Türk-İş'in tutumu yerindedir!

Mehmet Erenler

Türk-İş'in seçimlerde hiçbir partiyi desteklememesi işçi sınıfının gerçek çıkarları açısından son derece yerinde bir tutumdur. Bu dev örgütün, "siyasal partiler karşısında programları ve uygulamalarına bakarak 'işçiden yana ve karşısında olanlar'..."diye bir değerlendirme yaptığını, işçi sınıfının, sosyal demokratından ANAP'ına kadar* hiçbir *burjuva partisinin işçiden yana olmadığını düşündüğünü gösterir. Seçime katılan partilerin tümü burjuva partileridir. Bunların* hiçbiri, *işçi sınıfının çıkarlarını savunmak bir yana, işçinin dostu bile* değildir. *Bunların desteklenmemesi de doğrudur.

Burjuva siyasetçilere konan yasakların referandumla kalkmasının ardından Özal hükümeti, seçimlerin 1 Kasım'da yapılacağını açıkladı.

Erken seçim kararıyla birlikte toplumdaki siyasal hareketliliğin ivmesi de arttı. Bu arada, bazı işçi sendikalarının çeşitli düzeydeki yöneticileri, siyasal partilere milletvekili adaylığı için başvuruda bulundular. Petrol-İş genel başkanı Cevdet Selvi SHP'den, Yol-İş genel başkanı Bayram Meral ve Demiryol-İş sendikasının genel başkanı Mehmet Acıdereli DYP'den aday olurken, Hava-İş genel başkanı İbrahim Öztürk ANAP'tan adaylığını koydu.

Hemen hemen hepsi Türk-İş'e bağlı sendikaların yöneticileri olan 28 sendikacının birbirinden farklı partilerin adayları olarak ortaya çıkmaları, bu sendikacıların bilinen siyasal kimlikleri düşünüldüğünde garip değildir. Çok önemli de değildir. *Asıl önem taşıyan*, bugün işçi sınıfının sendikal birliğinin gerçekleştiği örgüt olan Türk-İş'in tutumudur.

Türk-İş'in tutumu nedir?

Liberal basın, son günlerde Türk-İş'in "partilerüstü politika"sının tarihe geçmekte olduğunu yazıyor. Buna gerekçe olarak da, Türk-İş'in erken seçimde "ANAP'a oy vermeme" tutumunu gösteriyor. Bunu SHP'den yana yontmak için de elinden geleni yapıyor.

Türk-İş'in geleneksel siyasetini terketmiş oluşu yeni bir gelişme değildir. Türk-İş, üye tabanının büyük basıncı altında son birkaç yıldır ciddi bir değişim sürecine girmiş, buna bağlı olarak da siyasal tavrını değiştirmiştir. Son dönemlerin işçi miting ve gösterilerinin, yığınsal ve militan grevlerin hep Türk-İş ve Türk-İş üyesi sendikalarca gerçekleştirilmesi, militan işçi tabanının örgüte getirdiği değişimin bir yansımasıdır.

Türk-İş'in seçimlere ilişkin tutumu da aynı şekilde, üye tabanının özlem ve isteklerinin bir anlamda yansıması olarak değerlendirilmelidir. Bu tutumun burjuvazinin "sol" partisi SHP'den yana bir tutum olduğu görüşü ise zorlama bir görüştür. Konuya yakından bakalım.

Türk-İş, uzun bir süredir düzenlediği miting, gösteri yürüyüşü ve salon toplantılarıyla, seminerlerle, "ücret kadar iş" kampanyalarıyla, referandum sürecinde aktif biçimde sürdürdüğü "yasaksız bir demokrasi için referandumda evet" kampanyasıyla, işçi sınıfının burjuvaziye, düzene karşı tepkisini eşgüdümleyen bir sendikal odak olarak öne çıkıyor.

Türk-İş'in bir bütün olarak işçi sınıfının sorunlarını öne çıkartan bu konumu, iktidarı son derece rahatsız etmektedir. Öyle ki, *Yankı*, temmuz ayında "iktidar 'Türk-İş'i siyasi bir muhalefet partisi yerine koyarak' hareket etmektedir. Bu değerlendirme ışığında işçilerin ve sendikacıların 'seçim günü muhalif bir parti' gibi hareket edeceğinden kimsenin kuşkusu olmasın" diyerek uyarıda bulunmak zorunluluğunu duymuştur. (*Yankı*, 13-19 Temmuz 1987)

Gelişmeler burjuvazinin korkusunun yersiz olmadığını gösterdi. Türk-İş, siyasal yasakların kalkmasına ilişkin referandumda açık taraf oldu. "Yasaksız bir demokrasi için evet" kampanyası örgütledi. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, "evet" tutumunun *işçi çıkarları açısından* öne çıkarılması, burjuva muhalefetin hiçbir partisine prim verilmemesiydi.

Türk-İş ve siyasal partiler

Erken seçimde benimsenilen tutum bundan farklı değildir. Türk-İş genel eğitim sekreteri Mustafa Başoğlu, 10 Eylül'de yaptığı bir açıklamada şöyle diyor:

"Türk-İş, ANAP iktidarının uygulamalarından, işçiye, dar ve sabit gelirlilere karşı yürüttüğü politikalardan memnun olmadığını çeşitli vesilelerle kamuoyuna duyurdu. 1986 yılında yapılan ara seçimlerde Türk-İş işçilere ANAP'a oy vermemeleri çağrısında bulunmuştu.

"...Türk-İş'in daha önceki politikasında bir değişme olacağı kanaatinde değilim, çünkü iktidarın işçiye karşı olan tavrında bir değişiklik olmamıştır."

Gerçekten de değişiklik olmadı. Örneğin, Türk-İş'e bağlı sendika başkanları 15 Eylül 1987 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde tek tek görüşlerini dile getirerek seçimlerde ANAP'a oy vermeyeceklerini açıkladılar. Bunun ardından Türk-İş genel başkanı Şevket Yılmaz'ın "*hiçbir* partiye destek yok. Sendikacı arkadaşlarımızı destekleyeceğiz" biçimindeki açıklaması geldi. (*Cumhuriyet*, 27 Eylül 1987) (abç)

Şevket Yılmaz'ın bu sözleri, sosyal demokratlarla liberalleri çok öfkelendirdi. Çünkü onlar Türk-İş'in anti-ANAP tutumunun parsasını sosyal demokrasinin, özellikle de SHP'nin toplaması için yırtınıyorlardı. Türk-İş'in bir adım ileri iki adım "geri" attığını ileri sürmekte gecikmediler.

Aslında, Türk-İş genel başkanının sözlerinde kilit sözcük "hiçbir parti" sözcüğüdür. Sosyal demokratları kızdıran, bir bütün olarak burjuvazinin tüylerini ürperten de bu bir çift sözün altında yatan anlamdır.

Yoksa, Yılmaz'ın "sendikacı arkadaşlarımızı destekliyoruz, onlar işçi haklarını mecliste savunacaklardır" sözleri yalnızca bir iyi dilekten ibarettir. Bunun pratikte hiçbir zaman böyle olmadığını, olmayacağını Türk-İş de yakından bilmektedir.

Çünkü partilere giren ve milletvekili seçilen sendikacılar artık o partilerin programı doğrultusunda çalışma yapacaktır. Başka türlüsü olamaz. Partiye girdikten sonra sendikacıların sendikacılığı biter, partililiği başlar. Girdiği partinin programının işçi sınıfına yaklaşımı doğrultusunda hareket etmek zorunluluğunu üstlenir.

Seçime katılan partilerin tümü burjuva partileridir. Bunların *hiçbiri*, işçi sınıfının çıkarlarını savunmak bir yana, işçinin dostu bile *değildir*. İşçilere şirin görünmek için özel çaba gösteren sosyal demokrat partiler (SHP, DSP) işçi sınıfına düşmanlığın en sinsice yerine getirilmeye çalışılacağı partilerdir. Bu partilerden aday olan sendikacılar, eninde sonunda, açık ya da gizli, işçi sınıfına düşman bir siyasetin uygulayıcıları olacaklardır.

Soruna böyle baktığımız zaman, Türk-İş yönetiminin erken seçimde partilere ilişkin tutumunun "geri" bir adım ya da işçi sınıfına karşı işlenmiş bir "suç" olmadığı apaçık ortaya çıkar. Türk-İş'in seçimlerde hiçbir partiyi desteklememesi işçi sınıfının gerçek çıkarları açısından son derece yerinde bir tutumdur. Bu dev örgütün, Şükran Ketenci'nin de yazdığı gibi, "siyasal partiler karşısında programları ve uygulamalarına bakarak 'işçiden yana ve karşısında olanlar'..." diye bir değerlendirme yaptığını, işçi sınıfının, sosyal demokratından ANAP'ına kadar *hiçbir* burjuva partisinin işçiden yana olmadığını düşündüğünü gösterir. Şevket Yılmaz açıkça söylüyor:

"...Bugün partilerimiz de giderek işçiyi meseleleriyle başbaşa bırakma eğiliminde olduklarını sergilediler." (*Tercüman*, 1 Ekim 1987)

"Herhalde, bazı arkadaşlarımız kendi özgür kararları ile aday oldular diye her partiye oy verecek değiliz... Ara seçimlerden bu yana olan kararımızı değiştirmeyeceğiz. Herhalde bu seçimlerde de işçilerden ANAP'a oy vermemelerini isteyeceğiz." (*Cumhuriyet*, 8 Ekim 1987)

İşçi sınıfı bu partilerden hiçbirine inanmıyor

Tek tek bazı sendikacılar erken seçim ortamında işçi sınıfı karşısında kötü sınav verdiler. İşçi sınıfının çıkarlarını hemen unutup "ülkede daha derin yaraların açılmaması için..." aday olduğunu söyleyenler bile oldu. Türk-İş ise, yöneticilerinin kişisel siyasal düşüncelerinden bağımsız olarak nesnel doğru tutum aldı. Zorlu bir sınavdan başarıyla çıktı: ANAP'a oy yok! Hiçbir partiye destek yok!

Ama, öte yandan biliyoruz ki, Türk-İş, işçileri seçimleri boykot etmeye de çağırmadı. Seçimlerde yer aldığını, taraf olduğunu da gösterdi. Bu tutum, pratikte "seçime katıl, işçi yanlısı olmayan partilere bel bağlama" demekten başka anlama gelmez. Yani, işçi sınıfı tüm toplumu ilgilendiren bu önemli olayda aktif olarak yer alacak, taraf olacaktır. Burjuva partilere de destek vermeyecektir. Bu, *seçimlerde "geçersiz oy kullan" demektir.* İşçi sınıfının kokuşmuş burjuva parlamentosuna, her yeni gelişmeyle iğrençliklerini tekrar tekrar sergileyen burjuva partilere güvensizliğini göstermesidir.

Sınıf savaşımının bugünkü gerekleriyle üstüste düşen Türk-İş'in tutumu, partimizin Merkez Yürütme Bürosu'nun erken seçimle ilgili olarak saptadığı görüşle de paralellik taşımaktadır. TKP MYB bildirisi şöyle demektedir:

"1983 seçimlerinde partimiz o zamanki adıyla SODEP'e oy verilmesini savundu. O tutum o günün güçler dengesi içinde doğruydu. SODEP'in çok oy alması, ülkede koşulları olumlu yönde etkileyecek, faşizmin çözülüşünü hızlandıracaktı. Bugün herhangi bir burjuva partisini desteklemek gereken bir durumda değiliz. Her seçimde en ehven burjuva partisini desteklemek zorunda değiliz. Dahası, seçenek yalnızca bağımsız aday çıkarmak bir burjuva partisini desteklemek ya da seçimleri boykot arasında değildir.

"Tüm bunların ışığında partimizin bu seçimlerde tutumu geçersiz oydur.

"Tutumumuz boykot değildir. Lenin hangi düzeyde, biçimde ve nedenle olursa olsun önemli bir azınlık bile parlamenter sistemi kullanıyorsa, boykot yanlış olur diye çok açık öğretmiştir. Seçime katılıyoruz ve o platformdan geçersiz oy diyoruz.

"Halkımız bu partilerin hiçbirine derinden inanmıyor. Geçersiz oy bunu yansıtacaktır." (Türkiye Komünist Partisi Merkez Yürütme Bürosu bildirisi, 27 Eylül 1987)

İşçi sınıfı, burjuva partilere gereken dersi verecektir.

Deri-İş mitingi, Türk-İş'in eylemlere aktif ve militan katılımının ne denli önemli olduğunu bir kez daha gösterdi

İşçi geliyor baştan, Kazlıç şm den savaştan!

Deri-İş'in militan mitingi, üyesi olduğu Türk-İş'in aktif desteğini çoktan haketmişti. Ama olmadı. Ayrıca, eylemlerin yığınsallaşarak militanlaşmasından korkan sosyal demokratlar ve resmiler, mitinge gerekli yığınsal desteği vermediler. Öte yandan, Türk-İş dışında sendikal "birlik" arayanlar ve sekterler, mitingin daha da yığınsallaşmasına engel oldular

Kazlıçeşme'deki grevleri üç ayı aşkın süredir devam eden Deri-İş grevcilerinin düzenlediği, lokavtı protesto ve grevlerle dayanışma mitingi, 20 Eylül Pazar günü yapıldı. Mitinge, Deri-İş'in yanı sıra, grevdeki Migros ve Devlet Malzeme Ofisi işçileri de katıldılar. Türk-İş'e bağlı Petrol-İş, Kristal-İş sendikalarının genel başkanları mitingde yer alırken, Petrol-İş genel başkanı Cevdet Selvi bir de konuşma yaptı.

Bağımsız sendikalardan Otomobil-İş, şube yönetimleri düzeyinde katılırken, Laspetkim-İş'in genel sekreteri de kısa bir konuşma yaptı.

Burjuvazinin korkusu alınan "önlem"lerde yansıdı

İstanbul emniyeti işçilerin ve halkın katılımını önlemek için, her gayreti gösterdi. Miting alanına giden tüm yollar sabahın erken saatlerinden itibaren kesildi. Miting yönüne gitmek isteyenler "yasak" denerek geri döndürüldü. Yine de mitinge gitmek isteyenler, üç-dört polis barikatında aranmak durumu ile karşılaştı. Bütün bu caydırıcı önlemlerden etkilenmeden alana ulaşanları da kürsünün önüne konmuş panzer karşılıyordu. Beş yüzü aşkın "çevik kuvvet" polisin yanısıra bir o kadar da sivil, mitingin "güvenliğini" sağlıyorlardı. Ellerinde koca koca tele-objektiflerle portreler alan fotoğrafçılar!

Bütün bu "caydırıcı" önlemler yine de burjuvazinin istediği tedirginliği yaratamadı. Mitinge katılan beş bine yakın işçi, miting sonuna kadar alandan ayrılmadı. Deri işçilerinin yanısıra, Migros grevcileri miting süresince canlılıklarını sürdürdüler. Devlet Malzeme Ofisi'nde grevleri iki ayı bulan basın işçileri de deri grevcileri kadar coşkuluydular. Mitingin bu coşkusu ve kararlılığı "önlemlere" güzel yanıt oldu.

Miting Deri-İş başkanı Yener Kaya'nın konuşmasıyla başladı. Daha sonra Kazlıçeşme şube başkanı Hüseyin Ateş konuştu. Ateş'in konuşmasını grevci bir işçinin konuşması izledi. Konuşmaların ortak yönü, mücadele kararlılığıydı. Genel başkanından merdane işçisine kadar tüm deri grevcileri, uzayan grevlerine karşın geri dönülmez savaşım yolunda kararlı yürüyeceklerini konuşma ve belgilerinde dile getirdiler.

Migros grevcileri adına Tez-koop-İş İstanbul 3 nolu şube başkanı güzel bir konuşma yaptı. Daha sonra bağımsız Laspetkim-İş'in genel sekreteri tüm grevlerle dayanışma içinde olunması gerekliliğini dile getirdi.

Basın-İş'in İstanbul şube başkanı da lokavtları eleştiren bir konuşma ile mitinge katılanları selamladı. Hafta içinde greve çıkan nakliye anbarlarındaki grevcilerin sesini Tümtis genel sekreteri dile getirdi.

Petrol-İş genel başkanı Selvi, sessizlik ortamının grevlerle aşılmakta olduğunu belirterek, gelecekten umutlu olduklarını bildirdi. Son konuşmacı Deri-İş genel başkan yardımcısı Munzur Pekgüleç, "Lokavtları lanetliyoruz," diyerek başladığı konuşmasını şöyle bağladı: "Netaşlı, Derbyli, Petrol-İşli kardeşlerim, sizlerin açtığı yolun arkasını getireceğiz!"

Mitingi Deri-İş düzenliyordu ama alana sadece deri grevcilerinin sorunları getirilmedi. Cezaevlerindeki devrimcilerin, devrimci yakınlarının, öğrenci gençliğin savaşımına destek veren belgiler haykırıldı.

Konuşmalardan sonra, mitinge katılanlar uzun bir yürüyüş kolu oluşturarak, epeyce yürüdüler. Toplu yürüyüş, ana caddeye kadar devam etti.

Eyleme ilişkin birkaç küçük nokta

Deri-İş'teki sendikacı arkadaşlar, canlı ve militan bir grev sürdürüyorlar. Grevlerine sahip çıkan, yiğit Kazlıçeşme işçileri onların en büyük güç kaynaklarıdır.

Sendikacılar, tabandan aldıkları güçle daha iyi ve ileri eylemler yapmak istiyorlar. Kendilerine saygı duymamak olası değil.

Ancak, büyük eylemler, büyük yığınları kucaklarsa çok daha etkili olabiliyor. Bayrampaşa mitingine bu açıdan bakmak gerek.

Aylardır çok olumlu bir kamuoyu yaratan deri grevcilerini destekleme mitingi, çok daha yığınsal olabilirdi. Çünkü Kazlıçeşme işçilerinin üç ay önce lokavta karşı yaptıkları kitlesel gösteri, 15-16 Haziranları anımsatır nitelikteydi. Aradan geçen üç ayda grev daha bir geniş kitleyi kucaklamıştı. (Dayanışmalar bunun göstergesidir.) Buna bir de İstanbul'da ilk işçi mitingi ünvanı da eklenince, yapılacak yığın eyleminin onbinlerce işçiyi kucaklaması çok rahatlıkla gerçekleştirilebilecek bir hedefti.

"Ne yapılmalıydı?" diye sorulunca, akla ilk önce, "birlik sorunu" geliyor. Deri-İş, Türk-İş üyesi bir sendikadır. Acaba bu eylemi konfederasyon düzeyinde Türk-İş'in yapmasının olanakları yok muydu? Mayış ayında İzmit'te yapılan, Petrol-İş grevcilerini destekleme mitingine 25 bin işçinin katılmasında, Türk-İş'in ne denli önemli bir rol oynadığı düşünülürse, bu soru daha da ciddiyet kazanmaktadır.

Türk-İş üyesi Deri-İş'in mitingi böyle bir desteği çoktan haketmişti. Türk-İş örgütünün bütün olanakları bu mitingin çok daha yığınsal geçmesi için harekete geçirilebilir, başta Petrol-İş olmak üzere bütün Türk-İş üyesi sendikalar üye tabanlarını miting için seferber edebilirlerdi. Hem ana örgüt olarak Türk-İş'in hem de ona bağlı sendikaların bu konuda elden gelen bütün çabayı gösterdikleri söylenemez.

Ama zararı yok. Deri-İş'in en son mitingiyle, yalnızca İstanbul'da değil, ülkenin her yanında yapılacak eylemlere, Türk-İş'i daha aktif olarak katmanın zorunluluğu bir kez daha ortaya çıkmıştır.

İşçiler Türk-İş'tedir. Birkaç bin üyeli bağımsız sendikalarda "alternatif" yaratma çabası ise çıkmaz yoldur. Bölücülüğün yoludur.

Nitekim işçiler, Türk-İş'te birlik yolunda atılan adımları, onu savaşımın başından yürüyen bir işçi örgütü yapma uğraşlarını var güçleriyle destekliyorlar. İşte İzmir 1986 mitingi, Eskişehir mitingi, işte Mayıs 1987'deki İzmit mitingi!

İşçi sınıfımızın dev işçi örgütü Türk-İş, militan eylem temelinde daha da hareketlenmek zorundadır, hareketlenecektir. Çünkü o bir *işçi örgütüdür.* Onu işçi tabanının militan ve kararlı savaşımın yörüngesine daha çok sokmak da, komünistlerin, ileri işçilerin görevidir. Bu zor, kahırlı ama onurlu bir görevdir. Türk-İş'de sendikal birliğini gerçekleştiren işçiler, bu görevin bilincinde olarak çalışmalarını sürdürüyorlar.

Sonuç olarak, Bayrampaşa mitinginin olumlu yanları, Deri-İş grevcilerinin hanesine yazılmalıdır. Mitingin yığınsallığı başta olmak üzere diğer eksiklikler ise, işçilerin birliği konusunda yeterli titizliği ve çabayı göstermeyip, tersine onu bölmek gayreti içinde olanların ve savaşımın yığınsal biçimde militanlaşmasından ürken sosyal demokrat ve resmilerin eseridir.

Kemal Yıldıran, İstanbul

Deri-İş mitingine katılan 5 bin işçi, işçi sınıfının bugün saldırmakta olduğunu gösterdi.

İşçilerin birliği sermayeyi yenecek

Deri-İş Sendikası'nın düzenlediği "Lokavtı Protesto ve Grevlerle Dayanışma" mitingi 20 Eylül 1987 Pazar günü, İstanbul'da Bayrampaşa Belediye Meydanı'nda yapıldı.

1963'de yapılan Şafak grevi ve yürüyüşünden bir görüntü. Partimizin... örgütü bu kartlardan Kazlıçeşme grevcilerine yaygın olarak yolluyor.

3500 deri işçisinin militan ve kararlı eyleminin 90. gününde düzenlenen mitinge 5000 dolayında işçi ve emekçi katıldı. İşçiler, grevdeki sınıf kardeşlerinin militan ve kararlı kavgasının yanında olduklarını kanıtlarken, işçi sınıfının bugün saldırıya geçtiğini, grevlerin ve eylemlerin bunun göstergesi olduğunu gösterdiler.

Saat 13'de başlayan ve iki saat süren eylem süresince, "kahrolsun faşizm, tek yol devrim", "işçilerin birliği sermayeyi yenecek", "yaşasın işçi sınıfının mücadelesi", "Evren-Özal diktasına son", "kahrolsun Amerikan emperyalizmi", "işçiler el ele genel greve", "babalar işsiz çocuklar aç", "lokavta karşı omuz omuza", "Doğu'da jandarma zulmüne son", "insanlık onuru işkenceyi yenecek", "yaşasın işçi-öğrenci dayanışması", "YÖK'e hayır" sloganları atıldı.

Konuşmalardan önce, Bilgesu Erenus şiir ve türkülerle işçilere seslendi. Mitingde, Deri-İş Sendikası genel başkanı Yener Kaya, Deri-İş Kazlıçeşme şube başkanı Hüseyin Ateş, grevci işçilerden Ali Ekber Parmakiçi, Migros grevcileri adına Tezkoop-İş 3 nolu şube başkanı Aynur Karaaslan, Laspetkim-İş Sendikası'ndan Halil Altıner, Devlet Malzeme Ofisi grevcileri adına İstanbul şube başkanı Hasan Tufan, nakliyat anbarlarındaki grevci basın işçileri adına Tümtis genel sekreteri Yurdal Şenol, Petrol-İş genel başkanı Cevdet Selvi ve Deri-İş başkanvekili Munzur Pekgüleç konuşma yaptı.

Burjuvazi, yığınların kararlı, militan eylemlerinden ölesiye korkmaktadır. Miting süresince, burjuvazinin polisi tarafından alınan "güvenlik önlemleri"(!) bu korkunun dışa vurumudur. Ama, korkunun ecele yararı yoktur. İşçi sınıfı her türlü engeli kararlı, militan çıkışları ve sınıf dayanışmasıyla aşarak yürümektedir. İşçi sınıfı, Derby'deki, Netaş'taki başarılarına Kazlıçeşme'yi ve daha nicelerini ekleyerek, demokrasi mücadelesini hızla yükseltmekte ve devrime yürüdüğünü tüm topluma göstermektedir.

Yaşasın Deri-İş grevcilerinin kararlı-militan kavgası!

Kemal Nalçacı, İstanbul

Netaş'ın açtığı yoldan grevli gösterili savaşım yükselirken, gündemde TKP'mize üye kazanmak vardır

İşçinin onuru s rmayeyi y necek

Elif Toprak

"Birimizin zaferinin, tümümüzün zaferi olacağının bilinci içindeyiz. İşverenler ve siyasi iktidarı geriletecek her adımın sömürü ve zulmün olmayacağı bir Türkiye'nin yapı taşları olduğu gerçeğinin farkındayız."

Netaş greviyle sıçrama yapan işçi eylemlerinin en önemli yönü, 1980 öncesine oranla çok daha ileri bir içerikle dolu olmasıdır. Giderek hızlanan bir tempoda militanlaşarak gelişmesidir.

Demokrasi kavgasının odağı Netaş grevi

Yiğit Netaş işçileri aşağı yukarı bir yıl önce, 12 Eylül sonrasının en büyük grevini başlatmak üzere militanca öne atılmışlardı. Bu adımı atarlarken, omuzlarındaki tarihsel sorumluluğun bilincindeydiler. Grevleri, işçi sınıfının Kavel, Demirdöküm, Profilo gibi öncü direnişlerini yaratan metal işçilerinin savaşkanlığına yaraşır bir öncü grev olmalıydı.

Netaş işçileri bu tarihsel görevlerini yüzakıyla yerine getirdiler. "İşçinin onuru sermayeyi yenecek" belgisiyle, yükselen sınıf savaşımının simgesi oldular. Netaş grevi, demokrasi savaşımının odağı oldu. İşçi sınıfına ileri bir adım attırdı. Lenin'in güzel deyişiyle, "çalışan sınıfın en sağlam ögeleri, kararsızları yönlendirerek, uykudakileri uyandırarak, güçsüzleri yüreklendirerek kavganın en önünde yürüdü." (Lenin, *1905 Devrimi Üzerine Yazılar*, Yöntem Yayınları, s.11)

Netaş'ın verdiği devrimci mesaj

Netaş grevi yeni döneme damgasını vuran "işçinin onuru sermayeyi yenecek" belgisiyle çok önemli bir mesaj verdi. Bu mesajın işaret ettiği gerçekler şöyle özetlenebilir:

Türkiye işçi sınıfı artık savaşımını ekonomizmin dar sınırlarına hapsettirmemeye kararlıdır. Geçmişten çok önemli dersler çıkarmıştır. Yaşamak için savaşmak zorunda olan Türkiye işçi sınıfı yalnızca 3-5 kuruş ücret artışı için değil, sermayeyi yenmek, kesin bir zafer kazanmak için yola çıkmıştır. Netaş grevinde işçiden yükselen ses, proletaryanın onurunu korumak için giriştiği tarihsel kavganın çağrısıdır. İşçinin onuru ise, sömürüye son verecek olan o büyük savaştır, devrimdir.

Her güzel ve değerli şeyin bedeli de o oranda ağır olur. Nitekim burjuvazi, Netaş'ın açtığı yoldan diğer grevlerin gürül gürül akmaya başladığını görünce, ekonomik istemler uğruna savaşımın siyasallaşma sürecinin yine hızlanmaya başladığını gördü. Önlemlerini almaya koyuldu. Gözdağı vermek istedi. Netaş'ta tensikata gitti.

Tensikat döneminde işçiler bu saldırıyı geri püskürtme isteğiyle doluydular. Ama sendikal hareketin sırtına kene gibi yapışan reformizmin ve resmilerin uzlaşmacı oldu bittileri, işçilerin göstermek istedikleri direnişe engel oldu.

Sonunda Netaş kadroları, gerçekte burjuvazinin sınıfın bütününe gözdağı vermek için çıkardığı yüksek faturayı ödediler. Ama sonuç, hiç de burjuvazinin istediği gibi olmadı. Netaş işçilerinin yaktığı ateş, sınıfın geniş kesimlerine doğru yayılmaya devam etti.

Ve en önemlisi, çektikleri tüm sıkıntılara karşın, "bu bir savaştır, savaşa devam!" diyen kadrolar, başları dimdik, işçinin onuruyla aramızdalar. Demek ki resmilerin işçiler üzerindeki gelip geçici etkinliği, hayatın akışını tersine çeviremiyor. İşçi sınıfının ileri, öncü kolu, sınıf kavgasının başını "resmilere rağmen" onların istediği sınıf uzlaşmacılığı yönünde değil, yaşamın dayattığı devrim yönüne doğru çekiyor.

Resmilere gelince. Netaş tensikatında takındıkları tutumla, sendikanın militan kadroları arasında yürüttükleri tasfiyeci ayak oyunlarıyla (tıpkı 1980 öncesinde olduğu gibi!), kendi rezilliklerini bizzat kendileri sergiliyorlar. Resmileri, sırf "resmi" olmalarının yarattığı bazı yanılgılar nedeniyle izleyen işçiler, bu politikanın rezilliğini, uğursuzluğunu yaşayarak kavramaya devam ediyorlar. Bizim belki de onlarca kez anlatarak yapabileceğimizi, Netaş tensikatı ve ardısıra yaşanan olaylar fazlasıyla yaptı. İşçiler *kendi* deneyimlerinden resmilerin içyüzünü öğrendiler, öğreniyorlar.

Savaş bayrağı grev boylarında daha da yükseliyor

Netaş'tan sonra nice grev boylarında dalgalanan savaş bayrağı, 24 Haziran 1987 tarihinde deri işçilerinin ellerinde, bu kez "yaşasın işçilerin birliği" belgisiyle yükseldi.

Netaş işçileri 12 Eylül sonrasının ilk büyük grevini başlatmışlardı. Deri işçileri ise 12 Eylül sonrasının ilk büyük yasadışı mitingini gerçekleştirdiler. Deri işverenlerinin lokavt. kararı karşısında, 30 Haziran günü 3500 deri işçisi sokağa döküldü. Burjuvazinin o pek inandığı, güvendiği yasaları, deri işçilerinin eylemi boyunca işlemez oldu.

Netaş grevi bu ölçüde ve bu biçimde sokağa taşmamıştı. Deri işçileri ise yıllardır iliklerinikemiklerini sömüren, kendilerini akıl almaz berbat koşullarda çalışmaya mecbur eden burjuvaziye duydukları büyük nefreti sokaklara taşıdılar. Kazlıçeşme sokakları "kahrolsun işverenler, hain patronlar!" belgileriyle inledi. Bu da gösterdi ki, Türkiye işçi sınıfı, çıktığı her yeni grevde, bir öncekinden daha ileri bir kilometrede ipi göğüslüyordu.

Netaş grevi, işçi sınıfının nitelikli, teknik ve eğitim açısından görece ileri kesiminin başlattığı bir öncü grevdi. Deri işçilerinin grevi ise, işçi sınıfının en düşük ücretli, teknik ve eğitim düzeyi açısından daha geri kesiminden, yoksul ve öfkeli proletaryadan yükselen bir savaş narası oldu.

Bu grev gösterdi ki, işçi sınıfının ekonomik istemler uğruna yürüttüğü savaşım, işçi sınıfının en ileri kesiminden en geri kesimine kadar bütününü savaşıma çekerek, ileri unsurlarla geri unsurların savaş birliğini örerek, işçileri burjuva devletle karşı karşıya getirerek dev gibi bir savaşçı ordusu hazırlıyor, eğitiyor. Deri işçilerinin grevi de işte bu açıdan çok anlamlıdır.

İşçiler eylemlerin içinde öğreniyor

İşçi sınıfının grevlerle, çeşitli protesto ve aktif eylemlerle yükselip duran, militanlaşan hareketliliği şunu da ortaya koymaktadır:

İşçi sınıfı eylemlerin içinde yaşayarak öğreniyor. Sınıfın derinliklerinde yıllar boyunca oluşan deneyim birikimi şimdi büyük bir hızla su yüzüne çıkıp, yaygınlaşıyor. İşçi sınıfı, savaşkanlık, örgütçülük, eylemlerde eşgüdüm açısından niteliksel bir sıçrama yapıyor. Sınıf, eylemlerinde geçmiş dönemler boyunca görülmemiş bir düzeyde ortak bir sorumluluk anlayışıyla yol alıyor. Bir yerdeki bir eylem biçimi hemen diğer kavga boylarına yayılıyor. İşçi sınıfı, attığı her adımda gücünü yeniden yokluyor ve aşılması gereken eylem biçimlerini hep birlikte aşıyor. Eylem biçimleri bu temelde aktifleşiyor, militanlaşıyor. Yol işçilerinin yasadışı grev eylemleri buna en güzel örnektir.

II. Boğaziçi Köprüsü'nün çevre yolu yapımında çalışan 1500 yol işçisi, işten atılan 45 arkadaşlarını geri aldırmak için 28 Ağustos'da yasadışı direnişe geçtiler. Açlık grevi değil, *yasadışı grev!* İşçi sınıfı bu eylemiyle *bir kez karar verince* burjuva yasalarının kendisine vız geleceğini daha iyi öğrenmiş oldu. Yol işçilerinin bu militan eylemi diğer sınıf kardeşlerine örnek oldu. Bu eylemin ardından, 8 Eylül 1987 gecesi, Kınalı-Sakarya otoyolunun İzmit Tepetarla şantiyesinde çalışan karayolu işçileri, işverenin baskılarını protesto için direniş başlattılar. Düşünün ki bunlar henüz "ufak" eylemlerdir.

Grevler ve protestolar içinde işçi, çok somut bir gerçeği, günlük yaşamında acısını teninde duyduğu yoksulluğu, su katılmamış sınıf öfkesiyle, Seydişehir'deki işçinin ağzından "taşı kemireceğiz, ama davamızdan vazgeçmeyeceğiz" diyerek dile getiriyor. Sınıf dayanışmasını da, kavga azmini de fabrikadan fabrikaya yükseltiyor.

Grevler birer okuldur

Netaş'la başlayıp, deri işçileriyle, Migros ve DMO grevleriyle devam eden bu grev savaşımı işçi sınıfı için gerçek bir dayanıklılık ve kararlılık okulu oluyor. Bu süreci Engels şöyle anlatıyor:

"Gerçekten de, bir grevci için cesaret, sağlam ve sarsılmaz bir kararlılık, ayaklanmaya katılanlar için olduğundan daha çok gereklidir. Sefaletin, karısı ve çocuklarıyla birlikte aylarca açlık ve çile çekmenin ne demek olduğunu bunca deneyle bilen birinin, bütün bunlara rağmen davaya sımsıkı bağlı kalması az şey değildir. ... Grevcinin sağlamlığı günde yüz kere deneyden geçmektedir ve o hâlâ ayaktadır. Bir tek inatçı fabrika sahibine boyun eğdirmek için bunca çileyi çekmeye hazır olan insan bir gün gelecek tüm burjuvazinin gücünü yerle bir edebilecektir." (Engels, Marks-Engels-Lenin, *Sendikalar Üzerine*, Bilim Yayınları, s.27)

Türkiye işçi sınıfı, binlerce kez kanıtlanmış bu gerçeği bir kez daha kanıtlıyor. Sermayeyle esaslı bir kapışmaya hazırlanıyor. Bugünkü ufak çarpışmalar, yarınki büyük kavgaya yönelik birer talim oluyor. Bu arada, işçi sınıfının olgunluğunu temsil eden "görünmeyen" bir el, eylemleri sınıfın ortak savaş düzeninin gerektirdiği bir koordinasyona tabi kılıyor. Böyle bir sınıfın geleceğinin nerede olduğu çok açık değil mi? İşçi sınıfının geleceği devrimdedir.

Bu düzen işçi sınıfına dar geliyor

Burjuvaziye karşı savaşım azmi ile dolu grevci deri işçileri şöyle haykırıyorlar:

"Tek kelime ile insanca yaşamak istiyoruz. Çoluğumuzla çocuğumuzla insanca yaşamak için mücadele veriyoruz." (*Deri-İş*, Türkiye Deri-İş Sendikası Aylık Yayını, Grev Özel Sayısı, Temmuz 1987, s.3)

Peki bu insanca yaşama istemi ne anlama gelir?

İşçi sınıfı yalnızca ücretlerini biraz da olsa artırarak nefes almaya çalışmak için değil, sömürüsüz bir toplumun temiz havasında doya doya yaşamak için savaşır. Ücretli kölelik sistemini yıkmak için savaşır. Çünkü ücretlerin düşmesi kapitalizmin bir yasasıdır. Ve bu nedenle de burjuva düzende kötülüğün kaynağı düşük ücretler değil, bizzat ücretli kölelik sisteminin kendisidir. Onun için işçi sınıfının özlemi insan onuruna yaraşır bir düzende, yani sosyalizmde yaşamaktır. İşte Türkiye işçi sınıfı, insanca yaşama istemini, grevci deri işçilerinin sesinde, bu içeriğiyle dile getiriyor:

"Birimizin zaferinin, tümümüzün zaferi olacağının bilinci içindeyiz. İşverenler ve siyasi iktidarı geriletecek her adımın sömürü ve zulmün olmayacağı bir Türkiye'nin yapı taşları olduğu gerçeğinin farkındayız." (*Cumhuriyet*, 31 Temmuz 1987)

Küçük burjuva solu: Uyuyan güzel!

İşçi sınıfı, insanca yaşama isteğini böyle devrimci bir tutumla duyuruyor. Bu isteğini grevlere, eylemlere, mitinglere taşıyor. 1980'de yattığı uykudan henüz uyanmakta olan küçük burjuva solcusu ise hem uyku mahmurluğu içinde "uyanan güzel uyuyan güzelden çok daha güzel" gibi iç bayıltıcı edebi yaveler savuruyor. Hem de işçiler için insanca yaşam istemini dilden düşürmüyor.

Ama, küçük burjuva solcusu, insanca yaşam istemini hiç de işçi sınıfının anladığı gibi anlamaz. Ona göre insanca yaşam, burjuva düzenin sınırları içinde biraz daha iyi karnını doyurup, biraz daha iyi giyinmekten ibarettir. Devrimci patlamanın önüne geçebilmek için bir parça burjuva reform olsun diye de çırpınıp durur. O nedenle de bu deyimi ağzında sakız gibi çiğner durur. Küçük burjuva solcusunun, "insanca bir yaşam, aydınlık yarınlar, vb" derken gerçekte işçiler için istedikleri Marks çok güzel anlatıyor:

"... Demokratik küçük burjuvazi, işçiler için, olsa olsa daha iyi bir ücret ve daha güvenli bir yaşam arzular ve bunu da devlet tarafından yapılacak kısmi istihdamla ve yardımseverce önlemlerle gerçekleştirmeyi umar; kısacası bunlar, az çok üstü örtülü sadakalarla işçileri satın alabilmeyi ve durumlarını o an için katlanılabilir hale getirerek işçilerin devrimci güçlerini kırabilmeyi umarlar." (Marks, Marks-Engels, *Seçme Yapıtlar*, Sol Yayınları, c.1, s.217)

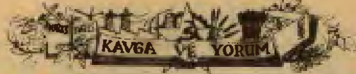
Aynen böyle oluyor. Küçük burjuva solcuları, hem savaş bayrağını fabrikalarda dalgalandıran işçi sınıfının militan grevlerini, miting ve gösterilerini yatıştırmaya, hem de savaşımı burjuva "reformlarla" sınırlamaya çabalıyorlar. Reformist birlik çağrılarıyla bilinç bulandırmaya çalışırken, sınıfın Türk-İş'te gerçekleşen sendikal birliğini baltalamak için de ellerinden geleni yapıyorlar.

Ama, militan grevlerden şimdi de militan mitinglere soyunmuş olan işçi sınıfı, tarihsel misyonunun ve bunun için kendisine ekmek kadar, su kadar gerekli olan şeyin bilincindedir. Ve artık tüm yönleriyle çekilmez hale gelen bu burjuva düzene karşı işçilerde oluşan birikim o kadar yaygın ve derindir ki, *komünist partisinde* örgütlenecek olan işçi sınıfı burjuva düzeni paramparça edip geçecek, sosyalizm yolundan yürüyecektir!

Gündemde işçiyi başa alarak TKP'mize üye kazanmak vardır

Güzel bir dünyada yaşıyoruz. Çelişkiler keskinleşiyor. Burjuva düzen hızla "bir yerlere" Türkiye işçi sınıfı ise devrime gidiyor. İşçiler emekçi kadınlar böyle harıl harıl ona hazırlanıyorlar!

Partimizin görevi, bu kavganın en önünde yürümek, denenmiş, özverili, savaşkan işçileri partiye kazanarak, yaşamın getirip dayattığı bu tarihsel hedefe ulaşmaktır. Bu nedenle, örgüt stratejisinin tam başarısı için canla başla çalışmak, işçiyi başa alarak üye kazanmak gündemimizin *en başta gelen* maddesidir.

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

Fabrikalardan makine sesinden önce *İşçinin Sesi* gelecek!

Türkiye Komünist Partisi işçinin partisi!

Yıl:13, Sayı:339, 14 Ekim 1987

Bu sayımızda, "En büyük işçi sınıfı başka büyük yok" başlıklı çalışmanın beşinci bölümünü bazı kısaltmalarla yayınlıyoruz. Çeşitli önemli konuların araya girmesi nedeniyle yayınlanmasına iki sayı ara verdiğimiz çalışmanın bu bölümünde, Emine Engin yoldaşımız, kafa ve kol emeği, işçi aktif ordusu, işçi yedek ordusu gibi önemli konularda, Sovyet kitaplarında yıllardır doğru diye yazılan birçok değerlendirmenin tersini, ya da doğru olduğu halde yazılmayan birçok değerlendirmeyi, çoğuna hiç yorum katmadan Marks'tan aktarıyor. Gerek dünyada, gerek Türkiye'de işçi sınıfını sayıca az ve zayıf göstermeye yönelik çabalara karşı, bu sınıfın nasıl kocaman bir sınıf olduğunu göstermeyi amaçlayan bu çalışma kitap olarak da yayınlanacaktır.

"En büyük işçi sınıfı başka büyük yok" V

Emine Engin

Kafa ve kol emeği

Bundan önce, kollektif emekçiyi ele alırken, Marks'ın konuya ilişkin sözlerini aktarmıştık. Orada Marks, kafa ve kol emeğinin (bu "emek" emek-sermaye derkenki anlamda değil, herhangi bir iş anlamındadır) yollarının ayrıldığını ve ölümcül düşmanlar olduklarını söylüyordu. (Bakın Çek-Al II, *İşçinin Sesi*, sayı:334)

Buradaki düşmanlık ne anlama geliyor? Bu sözlerle Marks kol ve kafa işi yapan işçileri de birbirine düşman mı sayıyordu? O zaman işçi sınıfının kapsamına ya biri, ya ötekisi mi girecek?

Gerçekte bu soruların somut bazı alanlara ilişkin yanıtlarını daha önce gördük. Devlet memurlarına, menejerlere ilişkin söylediklerimiz buna örnektir. Ancak yine de bu soruları daha genel düzeyde yanıtlamak için konuya kısaca değinmek gerekiyor.

Düşmanlık neden?

İlkel toplumda üretim güçleri çok geri bir gelişme düzeyindeydi. Gereksinimlerini karşılamak için hemen hemen tüm toplum üretime katılıyordu ve üretilen ancak yetiyordu.

Üretim güçleri geliştikçe toplumun gereksinimleri için yeterli ürün, tüm toplum üretime katılmadan da üretilebilir duruma geldi. Başka bir deyişle ortaya bir artık-ürün çıkmaya başladı.

Tarihte bu, sömürü ilişkilerinin, sınıflı toplumun, devletin, ordunun ve bütün bunlarla bağlı olarak kafa kol emeği arasındaki ayrımın da temelidir. Bazıları kol emeğiyle üretim yaparken, bazıları kafa emeğiyle yönetmeye, sanatla, araştırmayla vb. ilgilenmeye başladılar.

Kır-kent ayrımı, kafa-kol emeği ayrımının ilk yansımasıdır. Kentler yönetim ve kültür merkezleri olarak gelişirken, kırlar bunun tam tersi uçta yer almışlar, yalnızca üretim yapmışlardır.

Önceleri kol emeği üretimle, kafa emeği üretim dışı alanlarla ilgiliydi. Ancak zamanla bu işbölümü üretim sürecinin kendi içinde de başgösterdi, kol ve kafa emeği ayrımı üretim sürecinde de belirdi.

Bu açıdan en çok ve en hızlı yol alan, hatta birçok alanda bunu başlatan kapitalizmdir. Toplumda işbölümü önceden de vardı ama işyerine işbölümünü ilk kez o getirdi. Kafa-kol emeği ayrımı işyerinin içine girdi. Böylece, kafa emeğiyle üretime katılma kavramı yerleşti. Makinalı üretime ilk kez kapitalizm geçti. Makina, kafa emeğinin temsilcisi olarak üretim sürecinde belirdi. Ayrıca kapitalizm geneliyle işbölümünü hızla derinleştirdi.

Fazla ayrıntısına girmeden kapitalizmde ulaşılan duruma şöyle bir bakalım. Kafa emeği ne gibi işlevler yerine getiriyor? Bunun örneklerini daha önce görmüştük, ama şimdi daha genel değinelim.

Sömürücü sınıfın üretim alanı dışındaki yönetim işleri büyük ağırlığıyla kafa emeğine dayanıyor. Bunların bazıları devlet çerçevesi içinde, bazıları dışında kalıyor.

Yine doğrudan üretim alanının dışında kalan ve Marks'ın evrensel emek olarak nitelediği (K.Marks, *Kapital*, c.3, s.104) bilimsel araştırmaların bazı sonuçları önceleri teknoloji kanalıyla (neden "önceleri" dediğimize ilerde değineceğiz) kollektif emek alanına, yani üretime yansıtılıyor.

Nasıl yansıtılıyor? İşçinin daha çok artık-değer üretmesini, yani daha çok sömürülmesini sağlayan örgütlenmeler ve makinalar, üretim teknolojileri biçiminde. Başka bir deyişle, sermaye biçiminde!

Bilim de böylece giderek daha geniş bir parçasıyla karşımıza sermaye biçiminde çıkmaya başlıyor. Nitekim, Marks, bazı bilimsel buluşların daha 19. yüzyılda sermayeyle olan bağını şöyle dile getirmiş:

> "1830'dan beri, işçi sınıfının ayaklanmalarına karşı salt sermayeye silah sağlamak için yapılmış buluşların oldukça geniş bir tarihini yazmak olanaklıdır." (K.Marks, *Artık-Değer Teorileri*, İng. basım, c.1, s.390)

Kapitalizmde işçi makinayı kullanmaz, sermaye olarak makina, işçiyi kullanır. Marks bunu da şöyle anlatmış:

> "Tamamen biçimsel ilişki açısından bile, ... *üretim araçları*, emeğin maddi koşulları, ... emekçiye bağımlı görünmez, emekçi onlara bağımlı görünür. O onları kullanmaz, onlar onu kullanır. Sermaye emeği *çalıştırır*." (K.Marks, *agy*, İng. basım, c.1, s.390)

Sermayenin emeği çalıştırma sürecinde, yani üretim alanında yönetim de büyük ağırlığıyla kafa emeğiyle bağlıdır.

Böylece, makinalar vb. üretim

araçları, örgütsel biçimler, bilim ve hatta doğa güçleri, hepsi kapitalizmde sermaye olarak emeğin karşısına çıkıyor:

"...Toplumsal olarak gelişmiş emeğin biçimleri — kooperasyon, manifaktür (...), fabrika (...) — *sermayenin gelişme biçimleri* olarak görünür. Dolayısıyla, emeğin, toplumsal emeğin bu biçimlerine dayanan üretici güçleri — bunun sonucunda bilim ve doğa güçleri de — *sermayenin üretici güçleri* gibi görünür." (K.Marks, agy, s.390)

"...Doğa güçleri ve bilim, ... emekçilerin karşısına sermayenin *güçleri* olarak çıkarlar. Bunlar, birey olarak emekçinin hünerinden ve bilgisinden ayrıdırlar — ve köken olarak onlar da emek ürünü oldukları halde — emek sürecine nerede girerlerse *sermayenin kapsamında* görünürler. Makinadan yararlanan kapitalistin bunu anlaması gerekmez. ... Ama *makinada* somutlaşan bilim, emekçiler açısından *sermaye* olarak görülür. Ve gerçekte ... *toplumsal emeğe* dayalı bu uygulamalar... yalnızca emeğin *sömürü araçları* olarak görünürler..." (K.Marks, *agy*, s.391)

Marks'ın anlatımı çok açıktır. Kafa emeğinin sonuçları üretim sürecinde sermaye olarak, onun sömürü araçları olarak işçinin karşısına çıkıyor. Aynı olgu toplum çapında da sömürü ilişkilerinin, devletin vb. simgesi olarak beliriyor.

Bir gövdede nasıl kafa kola emir verir, onu yönetirse, sermaye de ekonomik, toplumsal ve siyasal alanlarda kafa emeğine böyle bir işlev gördürüyor. Kafa ve kol emeği arasındaki düşmanlığın temeli kısaca ve kabaca budur.

Bu anlatılanlardan da anlaşılıyor ki ölümcül düşmanlık, kafa ve kol işçileri arasında değil, bildiğimiz, klasik iki uç, yani emek-sermaye arasındadır. Nasıl işçiyle makina arasında değil, makinayı sömürü için kullanan kapitalizm arasında düşmanlık varsa, geneliyle kol-kafa emeği için de aynısı geçerlidir.

Hangi açıdan sorun var?

Kapitalizmin kol ve kafa emeği arasındaki işbölümünü böyle derinleştirmesi, sınıfların bileşimini de kuşkusuz etkiler.

Sınıfların dedik, çünkü bu işbölümü burjuvazinin, küçük burjuvazinin içinde de yansır. Örneğin, birçok Sovyet kitabının evirip çevirip bir yere koyamadığı aydınlar, gerçekte bu işbölümünün varolan sınıflar içinde yansımasının dikey toplamından başka birşey değildir. Burjuva aydını, küçük burjuva aydını ve işçi sınıfı aydını vardır. Geneliyle aydınlar konumuzun dışındadır. Ama şu konumuz açısından önemli ki işçi sınıfının da bileşimi etkilenmektedir. İşçi sınıfının da aydını vardır.

Herhangi bir işbölümü, farklı iş parçalarının farklı insanlara düşmesi demektir. Kafa kol emeği arasındaki ayrışma da işçi sınıfı içinde kiminin kafa, kiminin kol işi yapması demektir.

İşçi olup olmama yapılan işin içeriğiyle ilgili bir konu değildir. En başlarda tanım da verdik. Bu tanımda toplumsal üretim sisteminde tutulan yer ana ölçüttü. Dolayısıyla işçi yalnızca kollarıyla, çöpçü olarak da, yalnızca kafasıyla matematikçi olarak da çalışabilir. Yeter ki üretim aracı sahibi olmasın, ücretli emekçi olarak çalışsın ve toplumsal zenginlikten işgücünü satarak pay alsın. Kapitalist sistemde bu koşullarda yer tutan herkes, yaptığı işin içeriği ne olursa olsun işçidir.

Nitekim kafa işçisinin de işçi olduğunu Marks şu sözlerle anlatmış:

"Gerçekten de, şu, kapitalist üretim biçiminin karakteristik özelliğidir: O çeşitli emek türlerini, dolayısıyla kafa ve kol emeğini — ya da birinin ya da ötekinin ağır bastığı emek türlerini — birbirinden ayırır ve farklı insanlar arasında dağıtır. Ama bu, maddi ürünün bu insanların *ortak ürünü* ... olmasını engellemediği gibi, öte yandan bu insanların her birinin sermayeyle, ücretli-emekçi ya da en üstün anlamıyla üretici emekçi ilişkisini de engellemez ya da değiştirmez. ..." (K.Marks, *agy*, s.411-412)

Marks burada üretim alanında çalışan kafa işçilerinden söz ediyor. Aynı mantık, öteki alanlarda çalışanlar için de geçerlidir. İşçi olup olmamayı belirleyen yapılan işin içeriği değil, içinde bulunulan ilişkinin niteliği olduğuna göre, ister mühendis, mimar, ister tercüman, araştırmacı vb. olsun, sermaye-emek ilişkisinin emek kutbunda yer alan herkes işçidir. Burada hiçbir sorun yoktur. Ancak kafa-kol emeği arasındaki ayrım, toplumsal gelişme ve onun önderi olan işçi sınıfı açısından çözülmesi gereken bir sorundur. Bunun üzerinde kısaca duralım.

Komünizm sınıfsız, devletsiz, siyasetsiz bir toplumdur. Bunun olabilmesi tüm bireylerin yönetebilir düzeye gelmesiyle, bu yoldan toplumun yönetilme gereksiniminin son bulmasıyla bağlıdır. Öte yandan, komünizm bilimsel bir toplumdur. Komünizmde bilimin uygulaması tüm bireylerin günlük yaşamına kadar inmek, bilim toplumsal ve bireysel bilinç olmak durumundadır. Bütün bunlar, kafa-kol emeği arasındaki ayrımın kalkmasını, insanlığın ulaştığı en yüksek gelişme düzeyinin birer bütün olarak her bir bireyde yansımasını gerektirir.

Kapitalizm, bu gerekliliği karşılamanın hem önüne engeller çıkarır, hem nesnel temelini döşer, hatta ilk adımlarını atmaya başlar. Bunu anlatabilmek için kapitalizmde bilimin, makinalı üretimin yerine ve işlevine bir göz atalım.

Yukarıda bilimin sonuçları "önceleri" teknoloji kanalıyla üretime yansıtılıyor dedik. Sonraları ne oluyor? Marks'ın dediği gibi, "modern endüstri, ... bilimi, emekten ayrı bir üretim gücüne dönüştürür ve onu da sermayenin hizmetine sokar." (Marks, *agy*, c.1, s.361)

Burada Marks'ın "emekten ayrı" demesi, bilime yapılan harcamaların, işçi ücretlerinin oluşturduğu değişken sermayeden ayrı bir kalem olduğunu anlatıyor. Marks, kapitalizmin bilimi giderek doğrudan bir üretim gücüne dönüştürdüğünü söylüyor. Bu ne demektir?

Kapitalizmin makinalı üretime geçmesiyle, yani fabrika aşamasına girmesiyle, teknoloji denen yeni bir bilim dalı doğdu. Marks bunu şöyle anlatmış:

"(Modern endüstrinin—*İ.S.*) izlediği ilke, her süreci, onu oluşturan hareketleri insan elinin yapabilme olasılığını hiç dikkate almadan, onun bileşkeni olan hareketlere indirgeme ilkesi, yeni modern teknoloji bilimini yarattı. Çeşitli, görünüşte birbiriyle bağlı olmayan ve şaşırtıcı endüstriyel süreçler, böylece, belli yararlı sonuçlara ulaşmak için, doğal bilimin bilinçli ve sistematik uygulamasına dönüşmüş oldu." (K.Marks, *Kapital*, İng. basım, c.1, s.486)

Bilimin, üretim gücüne dönüşme süreci böyle başladı. Bu aşamada, bir yandan geneliyle bilimsel araştırma sürerken, öte yanda teknoloji bilimi, bazı bilimsel sonuçları endüstriye uyguluyor, bilimle endüstri arasında bir kanal oluyordu. Giderek tüm bilimsel araştırmanın endüstriyle doğrudan bağları gelişti. Bunun somut olarak anlamını şöyle anlatabiliriz.

Önceleri bilim olguların, süreçlerin *nedenlerini* buluyordu. Teknoloji bu bulgulardan *nasıl yapılır* sorusunun yanıtlarını alıp uyguluyordu. Giderek nedenler ile nasıllar birbirinden ayrılmaz duruma gelmeye başladı. "Nasıl"ı uygularken sorun çıkıyor, anında "neden" sorusunu soruyorsun ve anında yanıtını bulup yeniden "nasıl"a yansıtıyorsun. Bunun gibi, artık "neden"leri sorarken daha baştan "nasıl"ların gereksinimlerini dikkate alıyorsun.

Buraya dek anlatılanlardan modern endüstrinin üretimi nasıl giderek artan ölçüde bilimselleştirdiğini gördük. Şimdi de bunun çelişkili toplumsal işleyiş ve etkilerine ilişkin olarak Marks'ın dediklerine bakalım:

"Modern endüstri, bir sürecin varolan biçimini asla sonul olarak görmez ve ele almaz. Dolayısıyla, bu endüstrinin teknik temeli devrimcidir, oysa önceki tüm üretim biçimleri özünde tutucuydu. O, makina, kimyasal süreçler ve başka yöntemler yoluyla, yalnızca üretimin teknik temelinde değil, emekçinin işlevlerinde ve emek sürecinin toplumsal bileşimlerinde de sürekli değişiklikler getirir. Böylece aynı zamanda toplumdaki işbölümünü de devrimcileştirir ve durmadan, yığınla sermayeyi ve çalışanı üretimin bir dalından bir başkasına gönderir. Ama eğer modern endüstri, doğası nedeniyle emek çeşitliliğini, işlev akışkanlığını, emekçinin evrensel mobilitesini gerektiriyorsa, öte yandan da kapitalist biçimiyle, eski işbölümünün kemikleşmiş ayrıntılarını yeniden üretir.

"Modern endüstrinin teknik gereklilikleriyle, onun kapitalist biçiminin toplumsal karakteri arasındaki bu mutlak çelişkinin, emekçinin durumundaki her türlü sabitliği ve güvenliği nasıl kaldırdığını, emekçiyi nasıl, emek aletlerini geri alarak geçim araçlarını elinden kapmakla ve ayrıntı-işlevini durdurarak onu gereksiz kılmakla tehdit ettiğini gördük. Bu zıtlığın, nasıl öfkesini o gudubetin, her zaman sermayenin emrinde olabilsin diye sefalet içinde tutulan endüstri yedek ordusunun yaratılmasıyla, durmadan işçi sınıfı içinden insan kurban edilmesiyle, işgücünün en pervasızca harcanmasıyla ve her ekonomik gelişmeyi toplumsal bir afete dönüştüren toplumsal bir anarşinin neden olduğu yıkımla çıkardığını da gördük. Bu sömürü yanıdır.

"Ama eğer bir yandan, bugün iş çeşitliliği kendini olağanüstü güçlü bir doğa yasası gibi ve her noktada dirençle karşılaşan bir doğa yasasının körcesine yıkıcı hareketiyle dayatıyorsa, modern endüstri, öte yandan, afetleri yoluyla, iş çeşitliliğini, dolayısıyla emekçinin çeşitli işler için uygunluğunu, dolayısıyla onun çeşitli yeteneklerinin olabilen en büyük ölçüde gelişmesini üretimin temel bir yasası olarak kabullenme gerekliliğini dayatır. Üretim biçimini bu yasanın normal işlemesi için uyarlamak toplum için bir ölüm-kalım sorunu olur. Gerçekten, modern endüstri, ölüm cezasıyla toplumu, bugünün, tek ve aynı ıvır zıvır işlemi yaşam boyu yinelemekten sakatlanmış ve böylece salt bir insan parçasına indirgenmiş ayrıntı-işçisinin yerine, çeşitli emeklere uygun, üretimin her değişimini yüzlemeye hazır ve yerine getirdiği toplumsal işlevler, kendi doğal ve edinilmiş güçlerine özgür gelişme ufku açan birer biçimden başka birşey olmayan, tam gelişmiş bireyi geçirmeye zorlar." (K.Marks, *agy*, s.487-488) (Anlayış kolaylığı açısından, fikirleri tasniflemek için paragraflara biz böldük.)

Komünizm bilimsel bir toplumdur. Komünizmde bilimin uygulanması tüm bireylerin günlük yaşamına kadar inmek, bilim toplumsal ve bireysel bilinç olmak durumundadır. Bütün bunlar, kafa-kol emeği arasındaki ayrımın kalkmasını, insanlığın ulaştığı en yüksek gelişme düzeyinin birer bütün olarak her bir bireyde yansımasını gerektirir.

Marks, modern endüstrinin teknik gereklilikleriyle onun taşıdığı kapitalist damga arasındaki çelişkinin hem olumsuz, hem olumlu sonuçlarını çok güzel anlatmış. Bunlardan da çıkıyor ki, her ekonomik ilerlemeyi toplumsal bir afete dönüştüren kapitalizm, bir kör döğüşü içinde, yine de kafa-kol emeği ayrımının kalkması için gerekli nesnel temeli döşüyor. Hatta, bu ayrımı bir yandan yeniden üretirken, öte yandan gündemden kaldırmaya doğru gidiyor.

Ancak yine anlatılanlardan çıkıyor ki, bu sorun kapitalizmin çelişkili doğası içinde tam çözülemez. Kafa kol emeği arasındaki ölümcül düşmanlık, devrimle sermayenin egemenliği öldürülmedikçe tam giderilemez. Ölümcül düşmanlık giderildikten sonra hâlâ arta kalan farklılıklar ise, komünizmin, zaten en önemli işlevi kapitalizmin artıklarını temizlemek olan birinci aşamasının gündemindedir.

Tarihin bu gidişine bizim şimdiden yapabileceğimiz katkı, kafa işçisini işçi saymayarak kol ve kafa işçisini birbirinden koparan görüşleri sergilemek, böylece kol ve kafa işçilerinin işçi örgütlerinde birliğini pekiştirmek, birbirlerinden öğrenmelerini, birbirlerini tamamlamalarını kolaylaştırmaktır.

İşçi aktif ordusu - son bir nokta ve özet

İşçi sınıfının kapsamını ele alırken, buraya dek, Marks'ın işçi aktif ordusu dediği, işte çalışan işçilerin çeşitli kesimlerini tasniflyerek kabaca sıralamaya çalıştık. Bir sonraki bölümde

işçi yedek ordusunun, işçi ailelerinin konumuna bakacağız. Buna geçmeden işçi aktif ordusu hakkında son bir noktaya değinmek ve bir özet yapmak istiyoruz.

Değinmek istediğimiz, evde çalışan işçilerin durumudur. Türkiye'de oldukça yaygın olan ve alan değiştirerek giderek de yayılan evde çalışma, uzun süre yarı-feodalliğe, feodal kalıntıya örnek getirildi. Bu nedenle, bu konuyu bir cümleyle geçmeyip üzerinde kısaca durmak istedik.

Eskiden evde çalışma (domestik endüstri) doğal köylü ekonomisiyle, zanaatkarlıkla, çiftçilikle vb. bağlıydı. Kapitalizm geliştikçe bu durumu değiştirdi, evleri de atölyelerin, fabrikaların birer dış departmanı, bölümü durumuna soktu. Bunu Marks şöyle anlatmış:

"(Fabrika sisteminin gelişmesiyle — *İ.S.*) ... Kollektif emekçinin kapsamında radikal bir değişme olur, birbiriyle bağlantılı olarak çalışan insanlar değişir. Manifaktür döneminin (yani henüz makinalı üretimin yapılmadığı dönemin— *İ.S.*) tersine, işbölümü artık olabildiği yerde, kadınların, tek sözle, ... ucuz emeğin çalıştırılmasına dayandırılır. Durum yalnızca, makina kullansın ya da kullanmasın, tüm büyük ölçekli üretimde değil, aynı zamanda, ister çalışanların evlerinde ister küçük atölyelerde yürütülsün domestik endüstri denen alanda da böyledir. Bu modern domestik endüstri denen alanın, eski moda ... domestik endüstriyle adından başka hiçbir ortak yanı yoktur. O eski moda endüstri artık fabrikanın, manifaktürün (yani makinasız üretim yapılan işyerleri — *İ.S.*), ya da deponun dış bir departmanına dönüştürülmüştür. Sermaye, büyük yığınlarla bir noktaya topladığı ve doğrudan kumanda ettiği, fabrikada çalışanlar, manifaktür işçileri ve el sanatkarlarının yanı sıra, bir başka orduyu daha görünmez ipliklerle harekete geçirir: Domestik endüstride çalışan, büyük kasabalarda yaşayan ve ülkenin tüm yüzeyine de dağılmış olan işçiler." (K.Marks, *agy*, s.461)

Marks bundan sonra İngiltere'de evlerde dantel ve hasır ören işçilerin akıl almaz derecede kötü koşullarını anlatıyor. Ancak, diyor, kapitalistler arası pazar kavgasında bu koşulları daha da kötüleştirerek malı ucuzlatmanın olanaksızlığından, buralara bile makina girmeye başladı. Domestik endüstrinin terzilik, şapkacılık, ayakkabıcılık gibi çeşitli dallarını birden etkileyen ve aynı zamanda tek başına kullanılabilen bir makina olarak da dikiş makinasını örnek veriyor. (K.Marks, *agy*, s.471-474)

Engels'in *Konut Sorunu*'nda, Lenin'in *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi*'nde söylediklerinden de daha birçok örnek getirilebilir. Aynen işçi konumunda olup, sermaye için evde üretim yapanlar da işçi sınıfının ayrılmaz parçasıdır.

Üstelik bunlar, evde üretim yaparak kapitalistin yüklenmesi gereken bazı masrafları da kendileri yüklenmiş olurlar. Aldıkları düşük ücret düzeyiyle geçinebilecek kadar parayı biraraya getirebilmek için gece gündüz, çoluk çocuk çalışırlar. Bunlardan üretici alanlarda çalışanlar, Marks'ın da vurguladığı gibi, kocaman bir artık-değer üretirler. Yani evde çalışan işçilerin bir bölümü yalnızca işçi de değil, üretici emekçidirler.

Ev işçilerinin de işçi sınıfının parçası olduğunu vurguladıktan sonra, şimdi kısa bir özet yapabiliriz.

İşçi sınıfının üretici emekçi olan ve olmayan kesimleri vardır.

Üretici emekçi olanlar artık-değer yaratan alanlarda çalışanlardır. Bu alanlar, imalat, madencilik (taş ocakçılığı dahil), ulaşım, haberleşme, enerji, eğitim, sanat, bilim, yayıncılık, eğlence, otel-lokanta gibi, mal ve hizmet üreten çeşitli alanlardır.

Bu alanlarda çalışanların tümü kollektif olarak artık-değer üretir, kollektif emekçiyi oluştururlar. Kollektif emekçinin içine, kol-kafa emeği ayrımı yapmadan, işçi konumunda olan ve dolayısıyla artık-değer üretimine katkı yapan mühendisler, araştırmacılar, menejerler vb. (hepsi değil, yalnızca artık-değer üretenler) de girer. Öte yandan işyeri ayrımı yapmadan evde ya da fabrikada çalışanlar da girer. Yeter ki işçi konumunda olsunlar, kendileri işgücü değerinin karşılığı bir ücret alsınlar, sermaye için artık-değer yaratsınlar.

Üretici emekçi olmayan işçiler artık-değer yaratmayan, ya da artık-değer yaratsa bile, kapitalist sistemin *sistem olarak* bazı gerekliliklerini karşılayan, bazı ekonomik, toplumsal bozukluklarını tamir eden alanlarda çalışan işçilerdir. Artık-değer yaratmayan alanlar ticaret, muhasebe, bankacılık, sigortacılık, reklamcılık, sekreterlik gibi alanlardır. Bunlara bir de işgücünün sermayeyle değil gelirle değiştirildiği hizmet dalları katılır. Kapitalist sistemin sistem olarak gerekliliklerini karşılayan, ya da bozukluklarını gideren alanlar ise para basma, tamir (düzenli bakım değil), depolama, soğutma, ambalajlama, sağlık, hukuk, devlet memurluğu gibi alanlardır.

> *"...Emekçiler.... sendikalar vb. aracılığıyla, çalışanlarla işsizler arasında düzenli işbirliği örgütlemeye kalkıştıkları anda, sermaye ve onun dalkavuğu olan siyasal ekonomi, 'ebedi' ve 'kutsal' arz ve talep yasası çiğneniyor diye bağırmaya başlar. Çalışanlarla işsizlerin her beraberliği bu yasanın 'ahenkli' işleyişini bozar."*

Bu alanlarda çalışan işçiler üretici emekçi değildirler ama bu onların işçi sınıfı içinde olmadıkları anlamına gelmez. Kafa-kol emeği, evde işyerinde çalışma ayrımı yapmadan, bunların hepsi, işçi sınıfının üretici olmayan kesimidirler. Bu kesimi de kendi içinde ikiye ayırmak olanaklıdır.

Biri, işgücünü sermayeyle değişen, ötekisi, işgücünü özel gelirle ya da kamu geliriyle değişen işçilerdir. Bu işçilerin hepsi, kapitalist yeniden üretim sürecinin içindedir ve sömürülmektedir. Dolayısıyla bunların hepsi hiç kuşkusuz işçidir.

Ancak, üretici olan, olmayan tüm işçiler arasında, işçi sınıfının en tipik özelliklerini taşımak, sermayeyle emek arasındaki ölümcül düşmanlığı en canlı ve açık olarak yaşamak açısından bir sıralama yapacak olursak, üretici işçileri en başa, üretici olmayıp işgücünü sermayeyle değiştiren işçileri ikinci sıraya, yine üretici olmayıp ama işgücünü özel gelirle ya da kamu geliriyle değişen işçileri ise en sona koymak gereklidir. Böyle bir sıralama yapılabilir ve yapılmalıdır. İşçi sınıfı içinde daha başka tasniflemeler de yapılabilir. Yeter ki, bütün bu kesimlerin işçi sınıfının kopmaz ayrılmaz parçası olduğu unutulmasın.

Şimdi işçi sınıfının, aktif ordusunun dışında kalan işsizler, emekliler, işçi aileleri gibi kesimlerin konumuna geçelim.

İşçi yedek ordusu

İşsizler de mi işçi sınıfı içinde? Devasa işçi ordusunun sonu bir türlü gelmiyor. Evet, işsizler de işçi sınıfı içindedir.

"İşçi sınıfı nedir?" başlıklı bölümde sınıf tanımı vermiştik. Buna göre ana ölçütün toplumsal üretim sisteminde tutulan yer olduğunu söylemiştik. Bu ana ölçütün de üç ayrı ölçütü olduğunu belirtmiştik. Kapitalizmde bu üç ölçüt şöyleydi. Üretim aracı sahibi olup olmamak, emeğin burjuva örgütlenmesi olan ücretli-emek içinde yer alıp almamak, toplumsal zenginlikten hangi konumdan ne kadar pay almak.

Öncelikle şunu belirtelim ki, "toplumsal üretim sisteminde tutulan yer", ille de fiilen üretimin içinde tutulan yer anlamına gelmez. Üretim sisteminin çarkları dönerken, üretime katılarak ya da katılmayarak, geneliyle ne gibi bir işlev görüldüğünü anlatır. Yani bundan hareketle, "işsiz üretim yapmıyor, o zaman toplumsal üretim sisteminde yer tutuyor mu" diye bir soru sormak doğru olmaz. Dolayısıyla doğrudan öteki üç ölçüte geçelim.

İşsizler açısından bunlara bakalım. Açıktır ki işsiz üretim aracı sahibi değildir. Yine açıktır ki toplumsal zenginlikten, değil sömürücü konumdan çokça bir pay almak, hiç pay alamamaktadır. Bunlarda sorun yok. İşsiz ücretli emek örgütlenmesi içinde midir? Yanıtlanması gereken asıl soru budur.

Marks işsizlik denen olgunun ortaya çıkış nedenlerini şöyle anlatmış:

"Toplam sermayenin büyümesiyle, onun değişken parçası... da artar ama bu artış sürekli azalan bir orantıda olur. ... Daha fazla sayıda emekçiyi emmek ya da hatta, eski sermayenin sürekli dönüşümünü hesaba katarak, halihazırda işlev görenleri çalışıyor tutmak için gereksinim duyulan yalnızca toplam sermayenin daha hızlı, sürekli artan ölçüde hızlı birikimi değildir... Gerçekte kapitalist birikimin kendisi... göreceli olarak işsiz bırakılmış bir emekçi nüfus üretir. Yani, sermayenin kendi genişlemesinin ortalama gereksinimleri için yeterli olandan daha büyük boyutta bir nüfus ve dolayısıyla bir artık-nüfus üretir.

"(...)

"... Dolayısıyla emekçi nüfus, kendi ürettiği sermaye birikimiyle birlikte, kendisini göreceli olarak gereksiz kılan araçları da üretir, göreceli bir artık-nüfusa dönüşür. Ve o bunu, her zaman artan ölçüde yapar. Bu, kapitalist üretim biçimine özgü bir nüfus yasasıdır. Gerçekte her özgül tarihsel üretim biçiminin, yalnızca kendi sınırları içinde, tarihsel olarak geçerli olan özgül nüfus yasaları vardır. Soyut bir nüfus yasası ancak bitkiler ve hayvanlar için, o da ancak insanlar onlara karışmadıkları ölçüde, vardır.

"Ama eğer emekçi artık-nüfus, birikimin ya da, kapitalist bir temelde zenginliğin gelişmesinin zorunlu bir sonucuysa, bu artık-nüfus, aynı zamanda kapitalist birikimin kaldıracı, kapitalist üretim biçiminin bir varoluş koşulu olur. Sanki sermaye kendi cebinden onu beslemişçesine, oldukça mutlak olarak sermayeye ait olan, atılabilir bir endüstri yedek ordusu oluşturur. Efektif nüfus artışının sınırlarından bağımsız olarak, sermayenin kendi genişlemesinin değişen gereksinimleri için her zaman sömürülmeye hazır bir yığın insan malzemesi yaratır." (K.Marks, *agy*, c.1, s.631-632)

Burada Marks, şunları vurguluyor: Sermayenin kendi genişlemesi, bu genişlemeye göreceli olarak işsiz bırakılmış bir artık-nüfus üretir. Dolayısıyla emekçi nüfusun bir bölümü artık-nüfusa dönüşür. Bu kapitalist üretim biçiminin nüfus yasasıdır. Nüfus artışından bağımsız olan bu artık-nüfus, kapitalist gelişmenin zorunlu sonucu ve varoluş koşuludur. Endüstri yedek ordusu adeta sermayeye aittir. Onun elinin altında her zaman sömürülmeye hazır insan malzemesi oluşturur.

Buradan öğreniyoruz ki, işsizler, kapitalizmin *kendisinin örgütlediği* bir endüstri yedek ordusudur. Peki bu örgütlenmenin ücretli emekle bir ilişkisi var mıdır? Birbiriyle bağlı iki açıdan da vardır. İşgücü arzı ve talebi de, ücret düzeyi de endüstri yedek ordusunun varlığıyla kopmazcasına bağlıdır:

"İşçi sınıfının çalışan kesiminin aşırı çalışması, yedeklerin saflarını kabartır. Öte yandan, yedeklerin kendi rekabetiyle çalışan kesime yaptığı basınç ne kadar büyükse, bu, çalışanları aşırı çalışmaya ve sermayenin dikte ettiklerine boyun eğmeye o kadar çok zorlar. İşçi sınıfının bir kesiminin aşırı çalışmasıyla öteki kesiminin zorunlu işsiz-güçsüzlüğe mahkum edilmesi ve bunun tersi, hem bireysel kapitalistleri zenginleştirmenin aracı olur, hem de aynı zamanda, endüstri yedek ordusunun, toplumsal birikimin ilerlemesine denk düşen bir ölçekte üretilmesini hızlandırır.

"Endüstri yedek ordusu, durgunluk ve ortalama refah dönemlerinde aktif emek ordusunun üzerine çöker, fazla üretim ve ani patlama dönemlerinde ise iddialı değildir. Böylece, görece artık-nüfus, emek arz ve talebi yasasının, etrafında döndüğü eksendir. Yasanın işlediği alanı, sömürü faaliyetine ve sermayenin egemenliğine tamamen uygun bir çerçeveye sınırlar." (K.Marks, *agy*, s.636, 639)

Görüldüğü gibi, endüstri yedek ordusu emek arz ve talebi yasasının eksenidir. Bu yasanın insafsız işleyişine karşı kapitalizm altında tek önlemi Marks şöyle belirtmiş:

"... Emekçiler ... kapitalist üretimin bu doğal yasasının kendi sınıflarına olan yıkıcı etkilerini zayıflatmak için, sendikalar vb. aracılığıyla, çalışanlarla işsizler arasında düzenli işbirliği örgütlemeye kalkıştıkları anda, sermaye ve onun dalkavuğu olan siyasal ekonomi, 'ebedi' ve 'kutsal' arz ve talep yasası çiğneniyor diye bağırmaya başlar. Çalışanlarla işsizlerin her beraberliği bu yasanın 'ahenkli'

işleyişini bozar." (K.Marks, *agy*, s.640)

Burada Marks'ın değindiği bu çok önemli konu üzerinde durmayacağız. Ama bu canalıcı konu ele ve dikkate alınmalı, sendikalar işsizleri de kapsamalıdır.

Öte yandan ücret düzeyi de endüstri yedek ordusunun varlığıyla kopmazcasına bağlıdır:

"... Ücretlerin genel hareketleri, tamamen, endüstri yedek ordusunun genişlemesi ve daralmasıyla düzenlenir..." (K.Marks, *agy*, s.637)

Buraya dek anlatılanlardan yeterince çıkıyor ki, endüstri yedek ordusu ücretli emek orgütlenmesiyle yalnızca ilişkili değil, onun parçasıdır. Zaten emeğin sermayeye bağımlılığı için ille de bir işe girmiş çalışıyor olması hiç gerekmez. "Gerçekte, emekçi daha kendini sermayeye satmadan sermayeye aittir." (K.Marks, *agy*, s.637)

Endüstri yedek ordusu ücretli emek orgütlenmesinin parçası olduğu içindir ki Marks da işsizleri işçi sınıfının içinde ele almaktadır:

"... *İşçi sınıfının* bir kesiminin aşırı çalışmasıyla *öteki kesiminin* zorunlu işsiz güçsüzlüğe mahkum edilmesi. ..." (K.Marks, *agy*, s.636) (abç)

İşsizler işçi sınıfının öteki kesimi olarak geçiyor. Yine bir başka örnek:

"... İşçi sınıfı aktif ve yedek iki orduya bölünmüştür..." (K.Marks, *agy*, s.637)

İşçiler ve işsizler aynı sınıfın iki ordusu olarak geçiyor. Bir başka örnek:

"... İşçi sınıfı, yani toplam işgücü..." (K.Marks, *agy*, s.638)

İşgücü, yalnızca bir işte çalışanın sahip olduğu bir meta değildir. Alıcısı olsa da olmasa da, pazarda satılık olarak bulunabilir. Marks ışgücünu satılığa çıkarmış herkesi, alıcı bulup çalışsa da, çalışmasa da işçi sınıfı içinde addediyor.

Peki, işsizlerin hepsi mi işçi sınıfı içindedir?

Göreceli artık-nüfus ya da endüstri yedek ordusunun üç kategorisi ve bir de en dibe çökmüş kesimi vardır.

Birincisi, yüzen işsizlerdir. İşçiler sürekli işten çıkarılır, işe alınır. Bu arada, sermaye yeni genç işçiler arar, işçilerin kımisi kendi bildiği işkolunda iş bulamaz, kimisi tükenmiştir artık çalışamaz, vb. İşe alınanların sayısı mutlak olarak artar ama oranı üretim artışına göre giderek azalır. Yanı sürekli akıntı vardır ve bir kesim işçi, iş arayışıyla bir süre bu akıntıda yüzdükten sonra, dere kenarına fırlatılır.

İkincisi, gizli işsizlerdir. Özellikle tarımda kapitalizmin gelişmesiyle, şehre göç etme noktasına gelmiş koca bir yığın tarım alanında gizli işsiz olarak yer alır. Bunların işsizliği, ancak göç kanalları açıldığında yığınsal göç etmeleriyle anlaşılır, açığa çıkar.

Üçüncüsü, sürekli iş değiştiren, düzenli bir işte çalışmayanların oluşturduğu işsizler kesimidir. Bunlar aslında aktif ordunun atıl üyeleridir. Atıl kaldıkları sırada atıl işsizleri oluştururlar.

En kötü koşullarda, sefalet içinde yaşayan kesime gelince. Bunların çoğu serseriler, hırsızlar vb. "tehlikeli" kesimlerdir. Bu kesimi Marks üçe ayırmış. Biri çalışabilecek durumda olanlar. İkincisi endüstri yedek ordusunun adayları olan kımsesiz çocuklar. Üçüncüsü, yaş, sakatlık, uyumsuzluk vb. nedenlerle çalışamayacak durumda olanlar.

Sefalet içinde yaşayan bu kesim için Marks şöyle diyor:

"Sefalet aktif emek ordusunun hastanesi ve endüstri yedek ordusunun ölü ağırlığıdır. Onun üretimi endüstri yedek ordusunun üretimi içindedir, gerekliliği de öyle. Artık-nüfus yanısıra sefalet, kapitalist üretimin ve zenginliğin kapitalist gelişmesinin bir koşuludur. Kapitalist üretimin ıvır zıvır masrafları arasına girer ama sermaye bunların çoğunluğunu kendi omuzlarından işçi sınıfının ve alt orta sınıfın omuzlarına nasıl atacağını bilir." (K.Marks, *agy*, s.644)

Emeklilik, işsizlik vb. sigortaları tam da Marks'ın bu son söylediğine örnektir. Buna sonra geleceğiz. Önce, yukarıda sözü edilen işsizlerin hepsinin işçi sınıfı içinde olup olmadığı sorusuna değinelim.

Pazarda işgücünü satmak için alıcı arayanların hepsi hiç kuşkusuz işçi sınıfı içindedir. Bu konuda sorun yok. Emeklileri de dışarda tutalım. Marks'ın deyimiyle "tehlikeli", yoz olan kesimin konumu ne?

Bizce Marks'ın anlattıklarından anlaşılan odur ki bunlar bile işçi sınıfı içindedir. Marks, sefaleti işçi aktif ordusunun hastanesi olarak koyuyor. Hastanede yatan işçi, işçi değil midir? Nitekim bunlar için kullanılan bir başka terim de "lumpen *proletarya*'dır. Bunlar işçi sınıfının tortusudur ama onun tortusudur. Ve kapitalizmin yasaları, bu tortuyu zorunlu kılıyor. Şöyle ki:

Kapitalizmin çalışan işçiyi istediği gibi sömürebilmesi, elinin altında gerektiğinde sömürecek yedekler tutabilmesi için endüstri yedek ordusu zorunlu oluyor. O zorunlu olunca, onun içinden bir kesimin de yozluğa, serseriliğe kayması, sınıf özelliklerini yitirmesi kaçınılmaz oluyor. Fabrikadan, işyerinden, köprü altına, meyhanelere uzanan ve kapitalist sömürü ilişkileriyle kopmazcasına bağlı olan *tek ve aynı olan* bir zorunluluk zinciri söz konusudur.

Marks'ın dediği gibi "bir kutupta zenginliğin birikmesi, ... aynı zamanda zıt kutupta, yani, kendi öz ürününü sermaye olarak üreten sınıf tarafında, sıkıntının, çile, kölelik, cehalet, zalimlik, kafaca geri kalmanın verdiği acının birikmesidir." (K.Marks, *agy*, s.645)

Görüldüğü gibi her türlü çile ve sıkıntı işçi sınıfının kutbundadır. Yozluk, alkoliklik, sefalet, vb. bu sıkıntının en çıplak ve belirli bir kesim olarak yansıması oluyor. Bunları istemiyorsak, tepkimizi, bu kesimi işçi sınıfının kapsamından dışlayarak değil, insan öğüten kapitalizmi bu dünyadan dışlayarak göstermek gerekir.

Emekliler ve aileler

İşçi sınıfının kapsamı içinde son olarak emeklileri ve aileleri ele alalım.

Yukarıda Marks'ın yazdıklarını aktarırken gördük ki, çalışabilecek yaşı geçen ve çalışamaz duruma gelen işçileri Marks, sefalet içinde yaşayan kesim içinde ele alıyor. Şimdi bakıyoruz birçok ülkede sosyal sigorta işleyişi emekliliği de kapsıyor. Böylece belli yaşa gelen işçiler çalışmadan da bir aylık alabiliyor ve yaşlılığında Marks'ın yazdığı ölçüde sefaletten kurtulabiliyor.

İşçi emeklileri işçi sınıfı içinde midir sorusu açısından bu yeni durum birşey değiştirmiyor. Çünkü önceki bölümde gördüğümüz gibi, sefalet içinde yaşasalar bile onlar işçi sınıfı içindedirler. Ancak konuyla ilişkin birkaç noktaya değinmekte yarar vardır.

İşçinin Sesi'nin 323. sayısında, Candan Selek yoldaşımızın yazdığı Çek-Al'da, sosyal devlet konusu dolayısıyla sosyal güvenlik işleyişi ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Burada biz emeklilerin durumuna kısaca değineceğiz.

Emekli her hafta, ay ya da üç ayda bir düzenli bir para almaktadır. Sefil olsa, sefil olduğu için, para alınca da, sanki toplumsal zenginliği karşılıksız yiyormuş gibi görüldüğü için kimilerince bir türlü işçi sınıfının kapsamına alınmıyor. Oysa emekli işçinin aldığı para, çoğu zaman kendi çalışırkenki ücretinin parçasından başka birşey değildir.

Yukarıda Marks, sermayenin, sefalet içinde olanların masraflarını işçinin, küçük burjuvanın sırtına yıkmayı bildiğini söylüyordu. Gerçekte de olan budur. Hatta artık masraflar yalnızca işçinin sırtına yıkılmaktadır.

Önceleri sefalet içinde yaşayanlara "yardım" örgütlenmişti. Bu yardım, vergiler vb. yoluyla Marks'ın dediği gibi, emekçilerin sırtına yıkılıyordu. İşçi sınıfı "yardım" değil hak istediğini güçlü eylemlerle duyurdu. Onun üzerine sosyal sigorta işleyişi doğdu. Ama kapitalizmde sermayeye yaramayan hiçbir şey uygulanamayacağı için, bu da, masrafı işçi sınıfına, kârı işverenlere ve onların devletine bölüştürülen bir işleyiş olarak kuruldu.

Tüm sigortalı işçiler çalışırken ücretlerinin belli bir parçasını pirim olarak ödüyorlar. Sigorta fonunun oluşumuna bazı ülkelerde işverenler, bazı ülkelerde ise aynı zamanda devlet de katkı yapıyor.

Çoğu ülkede işverenin işçi adına ödediği pirim zaten ücretten kesintidir. Devletin katkısı, ücretten yapılan vergi vb. başka kesintilerin küçük bir kısmının geri iadesi olarak düşünülebilir. Bunu yapabilen de yalnızca zengin bazı emperyalist devletler olabilmektedir. Dolayısıyla, sonunda baktığımız zaman görüyoruz ki çoğu zaman sigorta fonu işçinin kendi ücret parçalarından oluşmaktadır.

Tümüyle böyle olmasa bile, sigorta fonunun önemli bir ağırlığı yine işçi ücretlerinden oluşur. İşverenler ve devlet fonu işleterek, kendi yaptıkları katkıyı misliyle geri alırlar. Böylece yine katkı yapmış değil, gerçekte fona borç vermiş olurlar. Ne taraftan bakılsa, sigorta fonunda biriken para işçinin parasıdır. Hatta yapılan ve çok gizli tutulan bazı hesaplara göre, enflasyon dikkate alındığında, emeklilikte işçilerin aldıkları aylığın yıllar içinde kendi ödedikleri pirim toplamından az olduğu söyleniyor. Yani sigorta fonu yalnızca zararsız, kârlı değil, çok kârlı bir alan olarak iş görüyor. Buna karşılık emekli işçiler de çalışırken biriktirdikleri ücreti, emekli olunca geri alarak koyu bir sefaletten kurtulmuş oluyorlar. Ama böyle olduğu için işçilikten çıkmıyorlar. Emekli işçiler işçi sınıfının parçasıdır.

Şimdi işçi ailelerine gelelim.

İşsizlere ilişkin olarak da gördüğümüz gibi, toplumsal üretim sisteminde tutulan yer, ya da ücretli-emek örgütlenmesi içinde olmak, ille de üretime fiilen katılmayı gerektiren dar kavramlar değildir. Kapitalizm koca bir ekonomik-toplumsal formasyondur. Onun işleyişi yalnızca işyerlerini değil toplumun en ücra köşelerini bile kapsıyor. İşçi aileleri de bu işleyişin ta göbeğinde, ücretli emek örgütlenmesinin içindedir.

Kapitalizm geliştikçe kadınıyla, çocuğuyla işçi aileleri çalışma yaşamına çekiliyor. Ailenin çalıştığı durumlarda zaten bir sorun yok. O zaman bu ailelerin işçi olduğu, kimsenin yadsıyamayacağı kadar açık bir olgu oluyor. Ama aile çalışmazken de, ücretli emek örgütlenmesi içindedir.

Nitekim Marks, Engels ve Lenin'den işçi ailelerinin işçi sınıfının kapsamında olduğuna ilişkin çok örnek verebilir. Örneğin Marks, Belçika'da 1860'da 930 bin aile olduğunu, bunlardan 450 bin ailenin (2 milyon 250 bin kişinin) işçi sınıfı ailesi olduğunu söylüyor. (K.Marks, *agy*, s.673) Lenin, *Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi*'nde, yalnızca yaptığı her hesaba işçi ailelerini katmakla kalmıyor, Narodniklerin, fabrika işçisi sayısını toplam nüfusa orantılamalarını da eleştiriyor. (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng.basım, c.3, s.499-500)

İşçi sınıfından söz edip de işçi ailelerini katmamak olanaksızdır. İşçi aileleri de sınıfın kapsamındadır.

İşçi sınıfının kapsamı - sonuç

Böylece, "işçi sınıfının kapsamı" başlıklı III. bölümün sonuna geldik. Burada yeniden özet yapmaya gerek duymuyoruz. "İşçi aktif ordusu" başlığı altında özet yapmıştık. Oradaki özete yalnızca işçi yedek ordusunun ve işçi ailelerini eklemek gerekiyor. Orada tasnif de yapmıştık. İşçi aileleri buna dikey olarak bölünür, ama işçi yedek ordusu, en alt sıraya girer.

Burada bu III. bölümün sonucu olarak birşey söylemek istiyoruz.

Marksizmin bunalımda olduğu iddia ediliyor. Bu iki kanaldan geliyor. Biri, "yeni sorunlar" kılıfı altında Sovyetler'in başını çektiği sözde komünist, solcu korodur. Ötekisi de, bunların bu sızlanışını fırsat bilerek Marksizme bir kez daha, bir de bu teraneyle saldıranlardır. Bu ikinciye söz söylemeye bile gerek yok, ama birinciye bir çift söz gerekiyor.

Şu bölümde biz, Sovyet kitaplarında yıllardır doğru diye yazılan birçok değerlendirmenin tersini, ya da doğru olduğu halde yazılmayan birçok değerlendirmeyi, çoğuna hiç yorum katmadan Marks'tan aktardık. Yani bunlar, Marks'ın yüz yıl önce yazdığını bile yıllardır doğru aktarmamışlar. Şimdi kalkıp "yeni" sorunlar karşısında Marksizmin bunalımda olduğunu iddia ediyorlar! Ama "çıkacak" vb. diye de "iyimser" sözler ekliyorlar!

Bunlar kendileri bunalımdadırlar! Ve bunun kaynağı Marksizmi bilmemeleri, bilimsel bir yaklaşımla, emek vererek öğrenmemeleridir. Marksizmi bilmiyorlar ki onun bunalımını(!) bilsinler! Marksizm güneş gibi duruyor, emek verilirse, eski-yeni birçok sorunu aydınlatıyor. Bunalım karanlıkta kalanlarındır! Onlar kendi dertlerine yansınlar.

(Devam edecek)

Yeni öğretim yılı işçi öğrenci dayanışmasının yükseldiği bir yıl olacaktır.

İşçi-"ğrenci elele haydi zafer

Gülen Erdilek

Burjuvazi öğrenci gençliğin sorunlarının büyümesinden ve buna karşı örgütlü savaşımın yükselmesinden ürküntü içindedir. Bu korkuyla yeni öğrenim yılının başladığı bu günlerde tüm burjuva kesimler öğrencilerin sorunlarına "eğildiler", "çözüm" önerileri üretiyorlar. Ancak boş vaadler ve sözde çözümler militan gençlik hareketinin yükselişini engelleyemeyecektir.

Üniversitelerin büyük çoğunluğunda yeni öğretim yılı 1 Ekim'de başladı. Üniversite gençliğinin sorunları, yine gazete sayfalarında. Üniversitelerde bilimsel öğretim yapılmayışı, disiplin yönetmeliği, barınma, yiyecek, ulaşım, kitap paraları, harçlar, sosyal faaliyetlerin kısıtlılığı, öğretim üyesi-öğrenci ilişkisi ve bunlarla birlikte öğretmenin durumu... Bu sorunların çözümü için de, örgütlü savaşım gereksinimi. Öğrenci birliklerinin kurulması ve işlemesi, derneklerin kurulması ve en önemlisi rektör denetiminin kaldırılması gereksinimi.

Gazetelere yansımasından da anlaşıldığı gibi, burjuvazi, öğrenci gençliğin sorunlarının büyümesinden ve buna karşı örgütlü savaşımın yükselmesinden ürküntü içindedir. Bir yandan "üniversiteliye af yok" tartışması giderken, öte yandan seçimlerden sonra "YÖK'ü kaldıracağız" vaatleri geliyor.

Burjuva partiler, Amerikan sisteminden alınmış olan YÖK hakkındaki görüşlerini açıklıyorlar. Hemen hepsi YÖK'e karşı tepkiyi söndürmek için en az bir kötü yanına işaret ediyorlar. DYP, "YÖK'ün tanzim edilip, jandarmalık görevinden çıkarılmasını, bilimsel bir kurum olmasını" hedeflediklerini, DSP ve SHP, "YÖK'ün işlevlerini yerine getiremediği için kalkmasını" istediklerini söylüyorlar. *(Milliyet,* 26 Eylül 1987) YÖK başkanvekili Prof.Dr. Kemal Korhan ise, hem özerk üniversite istemine bir yanıt bulabilmek, hem de YÖK'ün daha işleyebilir bir yapı haline gelmesi için şunları söylüyor:

"Üniversitelerin mali özerkliğe kavuşması, o üniversiteleri daha da özerk kılar. Çünkü üniversitenin özerk olması, faaliyeti kendi kendine düzenlemesi demektir. Yoksa gözetim altında olması demek değil. Bu faaliyet de genellikle mali hususlara dayandığı için bütçe konusundaki üniversite özerkliğinin ön plana alınması gerekir. Bilimsel özerkliğin gelişmesi buna bağlı. İdari özerklik, rektörünü seçmiş seçmemiş tayin edilen rektörler üniversite özerkliğini haleldar etmiyor. Ama bir üniversite bütçesini yapamazsa asıl köstek bu." *(Cumhuriyet,* 21 Eylül 1987)

Üniversitelerin mali özerkliğinin elbette ki olması gerekir. Ama YÖK kaldığı sürece bu da yetmez. Rektörlerin devlet tarafından atanması ise üniversitelerin hem özerkliğini hem demokratikliğini bozar. YÖK'süz mali ve yönetimsel özerklik olmalıdır.

Bugün tepki büyüyor ve burjuvazi bunu söndürmenin yollarını bulmaya çalışıyor. Bu arayışı, 29 Eylül 1987 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde Hasan Cemal şöyle dile getirdi:

"Öte yandan üniversite gençliğini, *sorunların çözümüne ortak etmenin* yolları bir an önce bulunmalıdır. Öğrencilerle öğretim üyeleri ve yönetim arasında diyalog kanalları, ortak kurullar oluşturulmalıdır. *'Evet efendimci'* değil, araştıran, düşünen, sorgulayan beyinlerin yetişmesi özendirilmelidir.

"Üniversite gençliğine karşı özellikle resmi odaklarda varolan, yer yer önyargılı güvensizlik aşılmalıdır. Sevecen ve hoşgörülü bir ortamın üniversitelerimizde geçerli kılınması, çağdaş bir yaklaşımın altını çizecektir.

"Gençler yarınımızdır, unutmayalım." *(agy)* (abç)

Hasan Cemal, "YÖK düzeninin değiştirilmesini" öneriyor. Çünkü tehlikeyi görüyor. Varolan sorunlar için devlet parmağını oynatmadıkça, öğrencilerin tepkileri doğrudan devlete yöneliyor. Sadece "YÖK düzeni" değil, bu düzen durdukça, sorunlara kalıcı çözüm bulunamayacağı bilinci yükseliyor. Öğrenciler, sorunlarının çözümü için onlardan sus payı almayı değil, işçi sınıfına ve kendi gücüne güvenerek doğrudan söz sahibi olmayı istiyor.

1 Ekim'de Kenan Evren, Boğaziçi Üniversitesi'nin açılış konuşmasında yine "aşırı akımlar"a dikkat çekti.

"Evvelce olduğu gibi bugün de aşırı sağ ve sol tehlike olarak karşımızda durmaktadır. Eğer sizler onların bu oyunlarına geçmişten sonuç çıkarıp alet olmazsanız, yaptıkları çalışmalar mutlaka başarısız olacaktır." *(Milliyet,* 2 Ekim 1987)

Evren'in aşırı akımlar dediği, uzaydan gelen yaratıklar değildir. Toplumun her kesiminde sorunlarının çözümünü burjuva düzeni ve burjuva devleti yıkıp işçi sınıfı iktidarını kurmakta gören, bunun için savaşan komünistler, devrimcilerdir. Evren "aşırı akımlar" gibi nitelemelerle öğrencilerde güçlü olan sola ve komünistlere sempatiyi öldürebileceğini sanıyor(!)

Öğrenciler, sorunlarının çözümü için savaşırken burjuvazinin kurumlarını karşısında görür. İş, "kötü niyetli rektörler vb." düzeyinde başlar, sorunların çözümü için burjuva kurumlarla savaşıma dönüşür. Burjuvaziye karşı savaş bilinci gelişir.

Bunun yanında öğrenciler homojen bir sınıf veya tabaka değildir. Ait olduğu sınıfın özelliklerini taşır. Bu nesnel durum öğrencilerde, kendi sorunlarıyla, emekçi halkın sorunlarının birbirinden ayrılamayacağı bilincini geliştirir. Genç oluşlarından gelen dinamizmleri ve öğrenmeye her yaş kesiminden daha fazla açık oluşları da bu savaşımda aktif yer almalarını getirir.

Öğrenci gençlik yalnızca sola sempatiyle bakmakla da kalmıyor. Bugün öğrenciler savaşım kararlılığı olan ve militanlığı giderek artan bir kesimdir. Evren'in korkusu boşuna değildir.

Nitekim yeni öğretim yılının açılış törenlerinde, çeşitli okullarda eylemler oldu. Örneğin İstanbul Üniversitesi'nde Rektör Prof.Dr.Cem'i Demiroğlu'nun konuşmasından sonra, bir gurup öğrenci hazırladıkları bildirileri okumak istediler. Söz verilmeyince öğrenciler, bu tutumu protesto etmek için alkış tutarak salonu terkettiler.

Yeni öğrenim yılında öğretmenler

Evren konuşmasında, "öğretmenlerimizin sorunlarının etkin çözümü için tedbirli olmalıyız" diyerek, öğretmenlerin de ağzına bir parmak bal sürmeye çalıştı.

Üniversitelerde öğrenci sayısı öğretim üyesi sayısına oranla çok fazladır. Büyük miktarda öğretim üyesi 1402'ye uğradı. Bunların okullardan uzaklaştırılması hem kendilerine yapılmış büyük bir haksızlık hem de öğretim üyesi açığının bir nedenidir.

9 Eylül 1987 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre lise ve dengi okullarla ilkokullarda bu yıl öğretmen açığı 14 bin 750. Bir öğretmenin yetemeyeceği miktardaki sınıf mevcutlarını düşünürsek bugün Türkiye'de bu rakamın en az iki katı öğretmen açığı vardır. Öğretim üyeleriyle birlikte düşündüğümüz zaman ise, açığın boyutlarının korkunç, eğitim ve öğretimin son derece kötü olduğunu görürüz.

Union Bank of Switzerland adlı İsviçre bankasının yaptığı bir araştırmaya göre öğretmen maaşları açısından Türkiye dünyada son sıralarda yer alıyor. Bugün Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki öğretmenler *en fazla* 130 bin lira aylık alıyorlar. Göreve yeni başlayan bir öğretmen ise 80 bin lira aylık alıyor.

Yaşam koşullarının ağırlığının yanısıra öğretmenler en ağır darbeyi örgütsüzlüğe itilmekten alıyorlar. Ama burjuvazi bu alanda da silahlarının geri tepeceğini görecektir. Yeni öğretim yılında hem bu alanda, hem de bunun da bir sonucu olarak öğretmen-öğrenci diyaloğunda, dayanışmasında artış olması kaçınılmazdır.

İşçiler öğrencilere sahip çıkmalıdır

Burjuvazi, öğrencilerin öne sürdüğü istemler karşısında panik içindedir. Buna karşılık öğrencilerin savaşım düzeyi yükseliyor. Eylemler arttıkça, burjuvazide "12 Eylül öncesine geri dönmek istiyorlar", "anarşi hortluyor" gibi bayat propagandalar da artıyor. Dolayısıyla öğrencilerin savaşımlarının bir yönü daha açığa çıkıyor: Halka bunun yalan olduğunu, anarşinin asıl kaynağının bugünkü düzen olduğunu anlatmalıdırlar.

Bu savaşta öğrenciler yalnız değildir, bırakılmamalıdır. İşçi sınıfı öğrencilerin haklı istemlerini, savaşımlarını desteklemelidir. Konumuz öğrenciler olduğu için bu yazımızda vurguyu buraya yaptık ama genel olarak işçi sınıfı her protesto eylemine destek vermeli, ezilen bütün kesimlerin haklarının savunucusu olmalıdır. İşçi sınıfının kendi kurtuluşu için başlattığı savaş, sömürülen tüm halkın çıkarlarını da içerir.

Buraya kadar söylediklerimizi özetlersek: a) Tüm topluma öncülük eden işçi sınıfı öğrencilere sahip çıkmalı, b) eylemlerini desteklemeli, c) burjuvazinin, öğrenci gençlik üzerindeki yalanlarını, demagojilerini sergilemeli, anarşi ve terörün asıl kaynağının bugünkü düzen olduğunu göstermelidir.

Bu görevler elbetteki işçilerle kopmazcasına bağlı olan komünistlerin de görevidir.

İşçilerin öğrencilere sahip çıkmasına güzel bir örnek, Petrol-İş'in 1985 yılında İstanbul'da açtığı Öğrenci Evi'dir. Türkiye'de bu alanda verilen ilk örnek olmasına rağmen, burjuva kurumlar buna tepkilerini gösterdiler. Televizyon açılışa özel olarak çağrıldığı halde gelmedi. Olay eskidir ama burjuvazinin işçi-öğrenci dayanışmasından korktuğuna güzel bir örnektir. Ev hâlâ açıktır. Öncelik işçilerin yüksek öğrenimde okuyan çocuklarına aittir ve ücreti çok düşüktür. Bir tane Öğrenci Evi elbette ki, öğrencilerin barınma sorununu çözmez. Ama işçi-öğrenci dayanışmasında güzel bir örnektir.

20 Eylül'de İstanbul Bayrampaşa'da, Deri-İş sendikasının düzenlediği "Lokavtı Protesto ve Grevlerle Dayanışma Mitingi"nde de güzel örnekler yaşandı.

Militan bir grevin işçilerinin başını çektiği mitingde işçiler yalnızca kendi sorunlarını dile getirmediler. Ezilen halk yığınlarının sürdürdüğü eylemleri desteklediklerini duyurdular. "YÖK'e hayır" diye bağırdılar, "işçi-öğrenci elele" diye bağırdılar. Sadece öğrencilerle ilgili de değil. İşçiler cezaevlerindeki devrimcilerin baskıya ve işkenceye karşı başlattıkları eylemleri ve onları destekleyen ailelerin eylemlerini selamladılar: "Didarlar ölmez", "İnsanlık onuru sermayeyi, işkenceyi yenecek" diyerek burjuvaziye kafa tuttular. Tutuklu devrimciler ve yakınlarıyla dayanışmalarını dile getirdiler. Miting son derece güzel ve anlamlı geçti.

Örnekler uzatılabilir. Ama şurası çok açık ki işçi-öğrenci dayanışması da bu dönem başka geliyor. Çünkü işçiler daha başka geliyor. 12 Eylül döneminin de etkisiyle iyice bilenmiş, deneyimli ve daha vurucu geliyor.

Üniversitelerde açılan yeni öğretim yılı da daha farklı geçecektir. İşçiler, öğrencilere savaşımın yolunu gösteriyor, onların önünde yürüyor. Öğrenci-öğretmen dayanışması büyüyor.

Burjuvazi gelen bu çığın altında kalmaktan korkmasın da ne yapsın!

Görevimiz AET'nin kimliğini, AET üyeliğinin ne anlama geldiğini emekçi halka tüm açıklığıyla anlatmaktır

AET ve TÜRKİYE'DE SINIF SAVAŞI

Türkiye ve AET arasında sürecek olan görüşmeler, (ki bu görüşmeler Türkiye tam üye olsa da olmasa da sürecektir) rekabet içinde olan kapitalist guruplar arasındaki görüşmelerdir. Taraflardan biri varlıklı emperyalistlerin uluslararası bir örgütü, diğeri de varlıklı ve emperyalist olmada kararlı ulusal bir guruptur. Oysa Türkiye işçi sınıfının savaşımı, hangi yoldan olursa olsun emperyalistleşmeye, *hangi biçimde olursa olsun* kapitalizme karşı, *sosyalizmden ve gerçek demokrasiden yanadır. Ve komünistler AET üyeliğine karşıt ya da destekçi bir konumda değildirler. Öte yandan, ABD'yle sıkı ilişkilere karşı AET'yi* tercih etmek, *ikisinin de emperyalist olduğunu her nasılsa "gözden kaçırmak" demektir. İki emperyalist odak birbiriyle bir rekabet savaşı içindedir. Türkiye burjuvazisi de en sonunda, neyi varsa birinin ya da ötekinin önüne koymaktadır. Gerçek bir anti-emperyalist, bir emperyalisti ötekine tercih edemez.*

Ayla Antepli

Geçen nisan ayında, Özal hükümeti AET'ye tam üyelik için başvuru formunu doldurdu. Tabii ki ilgili AET kuruluşlarının Türkiye'yi üyeliğe kabul edip etmeyeceklerini bildirmeleri birkaç yıl alacaktır. Hatta, Türkiye kabul edilse bile, tam üyeliğin yürürlüğe girebilmesi de yine epey zaman alacaktır.

Çeşitli konularda uzun bir pazarlık ve görüşme dönemi başlayacaktır. Ticaret, para kuru, topluluk fonları, vergilendirme vb.'ye ilişkin sorunlar, Türkiyeli işçilerin serbest dolaşımı, Kıbrıs ve Ege, Kürt sorunu, insan hakları, siyasal hak ve özgürlükler, ceza yasasının 141. ve 142. maddeleri, sendikal hak ve özgürlükler, bu görüşmelerde gündeme alınacak belli başlı konulardır.

Kısaca, AET'ye tam üyelik başvurusu, Türkiye'nin tüm sosyo-ekonomik, siyasal ve dış siyaset yapısını tartışma masasına getirecektir. Bu durum kimseyi şaşırtmamalı, kimsenin kafasını karıştırmamalıdır.

Birincisi, eğer kârlı olacaksa, burjuvazinin alıp satamayacağı hiçbir şey yoktur. İkincisi, her ne kadar yukarıda bahsedilen konular üzerinde pazarlık için "radikal" bir hazırlık var görünüyorsa da, bu pazarlık, burjuvazinin koyduğu kesin sınırlar içinde değişik burjuva kanatlar ve devletler arasında zaten sürüyor ve sürecektir. Kimse arabayı devirmeye çalışmıyor. Üçüncü olarak, Türkiye burjuvazisinin gözü "en yüksekte", AET *yoluyla* gelişme ve dışa açılmadadır. Bu nedenle, büyük ödüle ulaşabilmek için, birçok tekil konuda, bir dolu taviz verebilir, uzlaşmaya girebilir.

AET'nin tam üyeliği için yapılan başvuruyu değerlendirirken akılda tutulması gereken ilk ve *ana konu* şudur: *Başvurunun özü, Türkiye'nin belirli bir yoldan ve belirli bir biçimde dışa açılmasına, emperyalistleşmesine doğru bir adım olmasıdır.* Bunun dışında, yukarıda sıraladığımız diğer tüm sosyal, ekonomik, siyasal konular, ya da dış siyaset konusu, bunların hepsi ikincil öneme sahiptir. Bunlar pazarlığın ayrıntıları kategorisine girerler.

Bu, Türkiye'nin AET'ye gerçekten tam üye olarak kabul edilip edilmemesinden bağımsız olarak böyledir. Başvurunun geri çevrilmesi bir olasılıktır. Hatta, bazılarının düşündüğü gibi, Özal hükümeti başvurusunda "ciddi" olmayabilir. Belki bu, yalnızca AET'yle daha güçlü bir pazarlık konumunda olmak, AET'nin Türkiye'yi daha ciddiye almasını sağlamak için yapılmış bir *manevradır.* Belki de, bazı çevrelerin söylediği gibi;

ya a) Ortadoğu pazarındaki yenilgiden dikkatleri dağıtmak amacıyla (Cindoruk bunu söylüyor),

ya da b) AET'nin Türkiye'yi kabul etmediğini son kere göstermek ve İslam Ortak Pazarı'na girebilmenin temelini hazırlamak için (K.Boratav'ın ve Doç. T.Berksoy'un görüşleri bu yönde) düzenlenmiş bir *oyun*dur.

Bu tür manevralar ya da oyunlar aramak o kadar önemli değildir. Açıktır ki bir yolla dışa açılamayan burjuvazi, başka bir yol deneyecektir. Dahası, AET üyeliğinin Ortadoğu'ya açılmayla çelişmesi gerekmiyor. Tersine, bu, AET'nin Ortadoğu'da kendi ekonomik ve siyasal etkinliğinin artmasını istemesiyle üst üste düşebilir. Son 20-30 yıldır başa gelen tüm hükümetler, Türkiye'nin Doğu ile Batı, Avrupa ile Ortadoğu, Avrupa ile Asya arasında bir *köprü* olduğunu öne sürmüyorlar mıydı?

Aslında AET'ye tam üyelik, topluluğun 1957'de kurulmasından beri Türkiye burjuvazisinin temel hedeflerinden biriydi. Türkiye daha 1959'da üye olmak için başvuru formunu doldurmuş, aday üye olmuştu. Burjuvazi her zaman bu yolu geri kalmışlıktan, sürekli bunalımlardan ve keskin sınıf savaşlarından, "modern", "ileri", emperyalist bir kapitalizme geçişte en uygun basamak olarak görüyordu.

Bu yolun önündeki ana engel işçi sınıfı ve onun savaşımıdır. Böyle olması, işçi sınıfının Avrupa'ya ya da AET'ye "karşı" ya da "ondan yana" olmasından değildir. Türkiye işçi sınıfının *hangi yoldan olursa olsun emperyalistleşmeye,* hangi biçimde olursa olsun *kapitalizme karşı,* sosyalizmden ve gerçek demokrasiden yana olmasındandır.

Sol hareketin ve işçi sınıfı adına ortaya çıkanların özellikle anlamaları ve göğüslemeleri gereken bir başka gerçek de şudur:

Yüksek ücret, daha fazla sendikal özgürlük, işçilerin Avrupa'da serbest dolaşımı, DİSK üzerindeki yasakların kalkması, hatta komünist partisinin legalleştirilmesi gibi konularda, kesimsel istemler için yürütülecek *herhangi* bir kampanya, emperyalizme, emperyalistleşmeye, kapitalizme ve burjuva düzenine *karşı* ve devrim, sosyalizm, demokrasi savaşımıyla *bağlanmazsa,* Türkiye ile AET arasındaki görüşmelerde taraflardan birinin kullandığı bir pazarlık kozundan başka birşey olamaz.

Solda bulanıklık

AET üyeliğine ister destekçi, ister karşıt olsun, tüm legal ve yarı-legal solun kafası, Türkiye'nin AET'ye üyelik başvurusu konusunda tamamen karışıktır. Gerçekte, iki tarafı da birbirinden ayıran açık ilkesel bir farklılık yoktur. Her iki taraf da bir tarafın destekçi ve diğer tarafın karşıt olmasından çok, aynı sorunların değişik yönlerini öne çıkarmada birbirlerinden ayrılıyorlar.

Türkiye, emperyalistleşmenin önündeki dar ulusal sınırlamaları aşmak ve dünya pazarında kendine emin bir yer edinebilmek için Avrupa emperyalizminin örgütüne başvurmaktadır.

AET nedir, n d ğildir?

Türkiye burjuvazisinin bu kadar istekle katılmaya çalıştığı AET nedir? AET'nin tarihsel önemi nereden geliyor? Onun, Türkiye'nin katılmak için başvurusunun denk düştüğü bugünkü gelişme aşamasının özellikleri nelerdir?

Avrupa'da kapitalizm artık küçük ulusal devletlerin sağlayabildiğinden daha geniş bir alanda gelişmeye gereksinim duymuştur. Ekonomik olarak küçük ulusal devlet ölçeği artık eskimiştir. AET'nin oluşmasının ve AET içinde daha sıkı entegrasyona gitme eğiliminin altında yatan en temel neden budur. AET'nin oluşması ve yerini sağlama alması, Avrupa emperyalizminin *bir bütün olarak dünyada iş görebilmesi çabasının temellerini sağlamıştır, sağlamaktadır.*

Kapitalist entegrasyon biçimidir

Bir yandan, AET bir *kapitalist entegrasyon* biçimidir. Bu biçim, II.Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Avrupa'da, bir gereklilik haline gelmiş ve benimsenmiştir. Kapitalist gelişmenin önüne dikilen ve çok sayıda küçük kapitalist devletin varlığından kaynaklanan sınırlamaları aşmak amacıyla oluşturulmuş bir biçimdir.

Artık kapitalizm küçük ulusal devletlerin sağlayabildiğinden daha geniş bir alanda gelişmeye gereksinim duymuştur. Ekonomik olarak küçük ulusal devlet ölçeği artık eskimiştir. AET'nin oluşmasının ve AET içinde daha sıkı entegrasyona gitme eğiliminin altında yatan en temel neden budur.

Aynı zamanda, Avrupa'da kapitalizmin daha ileri gidebilmesi, onun dünya pazarında tuttuğu yere bağlanmıştır. Onun ABD ve Japonya gibi diğer iki ana emperyalist güçle rekabet yeteneğine ve çoğu Avrupa'nın eski sömürgesi olan şanssız ve eşitsiz konumdaki azgelişmiş ülkeleri sonuna kadar sömürmesine bağlanmıştır.

Kısacası, AET'nin oluşması ve yerini sağlama alması *Avrupa emperyalizmi*nin bir bütün olarak dünyada iş görebilmesi çabasının temellerini sağlamıştır, sağlamaktadır. Bir AET sözcüsü, AET'nin bu en önde gelen yanını çok güzel açıklarken, birleşik Avrupa pazarına doğru gidişin amacının "geleceğin çokuluslu şirketlerini yaratmak" olduğunu söylüyor.

Korumacılık yoludur

Avrupa'nın kapitalist entegrasyonunun öteki yüzü ise *korumacılık*tır, kapalı bir pazar oluşturmaktır, dünyanın gerisine karşı ekonomik şövenizmdir. AET, gümrük vergileri, kotalar, "kalite standartları" ile tarımı, endüstriyi, bankacılığı ve mali hizmetleri dış rekabete karşı koruyan bir kurallar duvarıyla çevrilidir. Bu durum onu zaman zaman ABD ve Japonya'yla bir ticaret savaşı noktasına getirmekte ve Türkiye de dahil olmak üzere gelişen kapitalist ülkelerin şiddetli tepkisine yol açmaktadır.

AET, bütün bu korumacılığa, "serbest ticaret" ve "ortak pazar" edebiyatına karşın, ekonomik entegrasyonun yalnızca ilk adımlarını atmıştır. Ve AET'nin gelişmesi *dar ve birbiriyle çelişen ulusal çıkarlar*la, ekonomik uluscülukla sürekli olarak geriye çekilmektedir:

AET çeşitli önemli alanlar açısından tam bir ortak pazar düzeyini hâlâ sağlayamamıştır. Son zamanlarda aldığı bir kararla bu düzeye 1992'de gelmeyi resmi bir hedef haline getirmiştir. Bu tarihe kadar serbest ticaretin önündeki 300'den çok engelin temizlenmesi gerekiyor. AET Bakanlar Konseyi'nin bu hedefin çok gerisinden geldiği de bir sır değildir. Durum öyledir ki, bir karşılaştırma yapılırsa, 1913'de tüm batı dünyasında yapılan ticaretin 1970'lerin Avrupası'ndan *daha* serbest olduğu görülecektir!

Teorik olarak, bir ortak pazar, yalnızca malların değil, aynı zamanda işgücünün de serbest dolaşımını gerektirir. Bugün AET bu düzeyden çok uzaklardadır.

Ekonomik entegrasyona giden yolda ortak bir pazardan sonra gelen adım "ekonomik birleşme"dir. Ekonomik birleşme ortak pazardan daha ileriye giderek, üye ülkelerin ekonomik siyasetlerini de uyumlulaştırır. Son zamanlardaki tartışmalarda AET'nin ekonomik birliğe varması için, topluluk üyelerinin belirli bir vergi sisteminde, ücretlerin pazarda serbestçe saptanmasında ve mali hizmetlerin serbest ticaretinin yapılmasında anlaşmasının gerekli olduğu ön plana çıkmıştır.

AET, ancak bütün bu hedeflere ulaşıldıktan *sonra,* ortak ekonomik siyaseti ve ortak para birimini içeren tam bir ekonomik entegrasyona geçebilir.

Ulusçuluk ve ortak(!) tarım siyaseti

Yani Avrupa'nın ekonomik entegrasyonu, gerçek bir ekonomik topluluğun oluşması, ekonomik ulusçulukla sürekli çatışma içindedir. Ulusçuluk, *Ortak Tarım Siyaseti* (CAP) ve bütçe gibi konularda en açık hatta şiddetli bir biçimde öne çıkmaktadır. CAP, AET bütçesinin yaklaşık yüzde 70'ini götürmekte ve AET'yi iflasın eşiğine getirmektedir. Yine de, ne reformlarla onu değiştirecek bir anlaşmaya varılabilmekte, ne de bütçe için ek fon oluşturulabilmektedir. (AET

AET'ye üyeliği destekleyenlerin (daha doğrusu, kabul edenlerin) getirdiği tartışma konuları esas olarak şunlardır:

"Doğulu" bir toplum olmaktansa "Batılı" bir toplum olmak tercih nedenidir (Murat Belge'nin görüşü böyledir). İslam Ortak Pazarı'nı tercih etmek ülke içindeki İslamcı gericiliği güçlendirecektir. AET, Amerikan emperyalizmiyle daha sıkı ilişkiye girmeye ve ABD'ye daha çok bağımlılığa karşı en uygun alternatiftir. Bu Türkiye'de demokrasinin güçlenmesine ve sağlamlaşmasına yardım edecektir. Doğu Perinçek, "sol ABD'ci çözümlerden kurtulmak için elini Avrupa'ya uzatıyor" derken bunu anlatıyor.

Kuşkusuz, eğer burjuvazi şu ya da bu ortak pazar yoluyla dışa açılacaksa, laik bir ortak pazar dini gericiliğe bulaşmış olanından daha iyidir. Ama özde bu, "emperyalizme alçak yoldan gitmektense yüksek yoldan gidelim" demekten başka birşey değildir.

ABD'yle sıkı ilişkilere karşı AET'yi *tercih etmek,* ikisinin de emperyalist olduğunu her nasılsa "gözden kaçırmak" demektir. İki emperyalist odak birbiriyle bir rekabet savaşı içindedir. Türkiye burjuvazisi de en sonunda, neyi varsa birinin ya da ötekinin önüne koymaktadır. Gerçek bir anti-emperyalist, bir emperyalisti ötekine tercih edemez.

AET'ye tam üyeliğin Türkiye'de demokrasiyi sağlamlaştırması ve güçlendirmesi konusuna gelince, bu, *eğer* gerçekleşirse, kuşkusuz Türkiye'de bugünkü burjuva demokrasisinin sınırlarının *belli* bir ölçüde genişlemesine gidebilir. Legal ve yarı-legal burjuva sola kadar genişletilebilir. Genişlemenin bu düzeyden daha ileri gidip gitmeyeceği ve işçi sınıfının bundan yararlanıp yararlanamayacağı, öteki bütün ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de *AET'ye değil, işçi sınıfının savaşım düzeyine ve çizdiği yola bağlıdır.*

Belki Avrupa'da burjuva demokrasisi Türkiye'dekinden çok daha gelişmiştir. Ama bu bile işçi sınıfımız için demokrasinin ölçütü olmaktan çok uzaktır.

AET'ye tam üyeliğe karşı solda getirilen görüşler

AET'ye tam üyeliğe karşı çıkışların hemen hemen hepsi ekonomik düzeydedir. Şu tür suçlamalar getiriyorlar: "Bu, Türkiye'yi Avrupa ve dünya kapitalizmi için açık bir pazara döndürür" (Mehmet Ali Aybar), yerli endüstriyi yıkıma götürür.

Bu, 1960'larda yükseltilen "onlar ortak, biz pazar" belgisiyle ifade edilen yanaşımın ta kendisidir. O belgi 1960'larda kaldı. Şimdi bu tür senaryoların en güçlü savunuculuğunu yapan resmilerin genel sekreteri Haydar Kutlu, bundan bir süre önce *Güneş* gazetesiyle yaptığı ropörtajda, bunun bugünkü ekonomik durumda "bizim çıkarımıza"(!) olmayacağını söyledi, AET üyeliği sorunu "ancak Türkiye'nin ekonomik sorunları çözülebilir ve rekabet gücüne varırsa" tartışılabilir dedi.

Bu türden tartışmalar gerçekte, burjuvaziye, onun "rekabet gücü"nün (başka kimin olabilir ki?) Avrupa'yla aşık atmada yeterli olmadığını söyleyerek onu uyarma anlamını taşır. Burjuvazi yeterince güçlendiğinde ve "Türkiye'nin ekonomik sorunları çözüldüğünde"(!), Kutlu AET üyeliğinin yararlarını tartışmaya hazır olacaktır. Bu yaklaşım, kendi burjuvazisini ilerlemesi için desteklemek ve korumaktan başka birşey *değildir.*

Kutlu'nun AET üyeliğine "ilkesel olarak" karşı olmaması ilginçtir. Kutlu aslında, resmilerin (TBKP'nin), ileride bir gün, Türkiye gerekli rekabet gücüne ulaştığında ve insan haklarına "saygı gösterildiğinde" AET üyeliğini onaylayabilmesi için açık kapı bırakmaktadır. Şöyle demektedir:

"Biz Batı kamuoyuna sesleniyoruz. Türkiye gerçekten AET'ye girmek istiyorsa Türk demokrasisi ve insan hakları gerçekleşmelidir. Bu olmadan Türkiye'nin AET üyeliğini zannetmiyorum. Türkiye'de henüz insan haklarına saygı yerleşmiş değildir. Öyleyse Türkiye bu sorunu çözmek zorundadır. Politik göçmenlerin Türkiye'ye özgürce dönmelerinin koşulları yaratılmalıdır. Artık 20. asırdayız. Politik görüşleri nedeni ile insanların kovuşturulmaları, topraklarından ve yurtlarından dışlanmaları herhalde demokratik her vicdanı rahatsız eden bir durumdur." (*Güneş*, 5 Nisan 1987)

Resmiler (TBKP) bu yoldan, AET üyeliğine desteğini ya da kabulünü açıklamış olan sollarla ve bunun Türkiye'ye daha geniş demokrasi getirmesi beklentisiyle aynı konumda olduklarını sergiliyorlar.

"Emeğin AET'si" var mı ki?"

Buna bağlı olarak ortada, AET'ye üyeliği desteklemekle, karşı çıkmak arasında yalpalayan orta yolcu bir eğilim var. Bu eğilim "emeğin ya da emekçilerin AET'si" ile "sermayenin AET'si"-ni karşı karşıya getiriyor. Oysa "emeğin AET'si" diye birşey yoktur.

Bu terim, geçen nisanda yapılan bir seminerde, Cevdet Selvi de dahil olmak üzere bazı sendikacılarca kullanılmıştır. Ne yazık ki Sadun Aren de bu konuda şunları söylüyor:

"AET daha çok sermayenin bütünleşmesidir. Bu nedenden ötürü, sermaye bütünleştikçe emek de bütünleşmek zorundadır. Ben kişi olarak AET'ye giriş yanlısı değilim. Ama eğer AET'ye girilecekse, dostum Prof. Alpaslan Işıklı'nın dediği gibi, *emeğin AET'sine de girilmelidir.* Işçi sınıfının Avrupalı işçilerle bütünleşmesi yolundaki engeller kayıtsız şartsız kaldırılmalıdır. Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ASK), AET sendikalarının üst örgütüdür. ASK, Türkiye'de DİSK'i üyeliğe kabul etmiş, Türk-İş'in başvurusunu yanıtlamamıştır. DİSK'in faaliyeti yasaklanmamalı, ASK ile ilişkileri yapısal olarak sürdürülmelidir. Ancak, demokratik hakların elde edilmesi ve genişletilmesi demokrasi mücadelesinin sonucu olacaktır. AET'ye girişin demokrasiyi teminat altına alacağı görüşü yanlıştır." (*Alınteri*, 1 Mayıs 1987) (abç)

Sadun Aren'in söylediklerinde bazı genel doğrular vardır. AET "sermayenin bütünleşmesi"dir. Türkiyeli işçiler Avrupalı işçilerle bütünleşmelidir ve "demokratik hakların elde edilmesi ve genişletilmesi demokrasi mücadelesinin sonucu olacaktır".

Ancak işçilerin bütünleşmesi, DİSK üzerindeki yasakların kalkması ve ASK'la legal ilişkilerin kurulmasıyla eşanlamlı *değildir.* ASK, "emeğin AET'si"-nin olduğu anlamına gelmiyor. Komünistler ASK ile ilişkilere karşı çıkmazlar, ama bu kuruluşun da AAFLI ve ILO gibi "şu ya da bu ölçüde emperyalist devletlerle, emperyalizmle bağlı" olduğunu da unutmazlar. (R.Yürükoğlu, *İşçinin Sesi*, sayı:331, 17 Haziran 1987).

AET sermayenin AET'si kaldığı sürece, onun yönetsel yapısına (Abdullah Baştürk'ün ASK'la ilgili olarak belirttiği gibi) entegre olmuş *her* sendika, sermayenin AET'sine de aynı ölçüde entegre olmuş demektir. Bu durum sürdüğü sürece "emeğin AET'si" söz konusu olamaz.

Ne karşıyız ne de yanayız

Tüm yukarıda söylediklerimizden de anlaşılacağı gibi komünistler AET üyeliğine karşıt yada destekçi bir tavır almazlar. Bir yandan, Türkiye ve AET arasında sürecek olan görüşmeler, (ki bu görüşmeler Türkiye tam üye olsa da olmasa da sürecektir) rekabet içinde olan kapitalist guruplar arasındaki görüşmelerdir. Taraflardan biri varlıklı emperyalistlerin uluslararası bir örgütü, diğeri de varlıklı ve emperyalist olmada kararlı ulusal bir guruptur.

Öte yandan, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği, nesnel olarak Türkiye'yi ekonomik entegrasyon sürecine daha çok çekecektir. Bu da dünya işçi sınıfı açısından hem kaçınılmaz ve hem de istenilir bir durumdur.

Bugünkü koşullar altında AET'ye tam üyelik, Türkiye'de kapitalizmin, özellikle finans-kapitalin ve devlet tekelci kapitalizminin gelişmesini hızlandıracaktır. Aynı zamanda, *tam da bu nedenle*, (işin içinde AET olduğu için değil) işçi sınıfı ve emekçi halkın sırtına yeni ve daha vahşi bir yük ve sıkıntı bindirecektir. Dolayısıyla sınıf savaşımını keskinleştirme potansiyeli de taşımaktadır.

Komünistlerin, bütün ilerici ve anti-emperyalistlerin görevi emekçi halka AET'nin ne olduğunu, Türkiye'nin AET üyeliğinin ne anlama geldiğini bütün açıklığıyla anlatmaktır.

Üyeliğin getireceği acılara karşı savaşımı yönlendirebilmek için, üyelik girişiminin temel nedeninin, Türkiye burjuvazisinin AET yoluyla dışa açılarak emperyalistleşme çabası olduğu anlatılmalıdır. Ve bu savaşım kapitalizme ve burjuva düzenine karşı sınıf savaşımına yönlendirilmelidir. AET üyeliğiyle bağlı olarak gelebilecek burjuva-demokratik reformların ikiyüzlülüğü ve sınırlılığı şimdiden sergilenmelidir. Türkiye işçi sınıfının AET üyeliğinden avantajlı olarak çıkabilmesinin *tek* yolu budur.

---

bütçesi, üye ülkelerin gayri safi milli hasılaları toplamının yalnızca yüzde 1'i kadardır.)

CAP aynı zamanda AET'nin en *gerici* yanlarından biridir. Topluluk içinde gericidir, çünkü temel amacı kırsal alanlarda ekonomik ve sosyal istikrara ulaşmaktır. Bunu gerçekleştirebilmek için, Avrupa'nın tutucu sağ partilerine önemli bir sosyal taban oluşturan, ekonomik olarak eskimiş ve masraf kapısı olan bir küçük çiftçiler tabakası türetmektedir. Uluslararası düzeyde de gericidir. Bunu korumacılıkla, fiyat kontroluyla, sübvansiyonlarla ve dünya pazarında alım-satım yapabilmek için çoğu zaman tarımsal ürünlerin satışına bağımlı olan gelişmekte olan kapitalist ülkelerin pahasına fiyat düşürmeyle gerçekleştirmektedir.

Avrupa Topluluğu

Siyasal açıdan, AET'nin yönetim yapısı, üye ülkeler arasında var olan rekabet ve düşmanlığı burjuva demokrasisinin belirleyici özelliği olan bir çeşit güçler ayrımını yansıtmaktadır. Asıl karar veren organ üye ülkelerin atadığı bakanlardan oluşan Bakanlar Konseyi'dir. Geçenlerde yapılan bir reformla oyçokluğuyla karar almanın bu kurulun işleyişindeki rolünün artırılmasına rağmen, bütçe de dahil, en önemli konular hâlâ oybirliğiyle karar alınmasını gerektirmektedir.

Avrupa Komisyonu (AK), üye ülkelerin atadığı ancak bağımsız davranma ve topluluğun genel çıkarlarını savunma gibi bir görevi olan uzman ve teknokratlardan oluşmaktadır. Bu kurum, çok fazla sayıda "Yürokrat" kadrosuyla, yalnızca Bakanlar Konseyi'ne tavsiyelerde bulunabilmektedir.

Avrupa Parlamentosu (AP), AET'nin tek seçimli kurumudur. O da yalnızca 1970'lerin sonlarından bu yana söz konusudur. Gerçi yakın geçmişte çıkan bir reform, AP'ye Komisyon'la birlikte ortak karar alma hakkını vererek AP'nin yetkilerini artırmıştır. Yine de AET'nin yapısı içinde, Parlamento hâlâ Konsey ve Komisyon'dan daha geride bir yer tutmaktadır.

İçinde yaşadığımız dönemde AET bir geçiş sürecinden geçmektedir. Bu sürecin ana özellikleri şunlardır:

1. AET, 1981'de Yunanistan'ın katılımının ardından son zamanlarda İspanya ve Portekiz'in de katılmasıyla alan açısından ve ekonomik olarak genişlemiştir. Ama aynı zamanda da kendi "kuzey-güney" ayrımını yaratmıştır. Önümüzdeki yıllarda genişlemenin başka ülkelerin katılım başvurularıyla daha da artması beklenmektedir. Türkiye'nin kabulü, eğer gerçekleşirse, AET içinde kuzey-güney ayrımını şiddetlendirecektir.

2. Genişlemeye, tekil Avrupa ülkelerinde son hızla ilerlemekte olan özelleştirmeler ve kuralların değiştirilmesini yansıtan *rasyonalizasyon* süreci eşlik etmektedir.

AET'de, topluluk içinde serbest ticaretin önündeki engelleri kaldırarak 1992'ye kadar birleşik bir iç pazar oluşturma çabası vardır. Pahalıya mal olan ve belalı olan CAP'i ortadan kaldırmak için bazı reformlar düşünülmektedir. Ancak bu reformlar, sübvansiyonların ve korumacılığın kaldırılmasını değil de onların "memleketine iadesi"ni, yani ulusal devletlerin bu mekanizmaları geri alarak, eski usülden işletmesini öngörüyor. Aynı öneri, kalite ve üretim standartları konusunda da yapılıyor.

Öte yandan, aynı reformlar, merkezi bir bankacılık sistemini ve "adil" rekabet için daha sert kuralları, bunun yanında da topluluğun daha yoksul üyelerine kaynak aktarımında bir artışı öngörüyor.

3. Siyasal açıdan bu önlemlere, Konsey'de oyçokluğu ile karar almanın rolünün artması, Parlamento'nun yetkisinin çoğalması, ve bir Başkanlık'ın oluşturulması önerisi eşlik ediyor.

4. Sovyetler Birliği ve ABD'nin Avrupa'daki nükleer silahları kaldırmayı görüştükleri bir sırada, Batı Avrupa kapitalist ülkeleri, Fransa ve Federal Almanya'nın öncülüğünde, Fransa'nın nükleer gücüne dayanarak kendilerine ait "bağımsız" bir savunma yaratmayı düşünüyorlar. Özellikle bu durum, tam da, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği söz konusuyken "tesadüfen" başvurduğu bir savunma örgütünün, Batı Avrupa Birliği'nin, yeniden güçlendirilmesi anlamına geliyor.

Bütün bunlar neyi anlatıyor?

Bütün bunlar neyi anlatıyor?

AET'nin Avrupa'da genişlemek için ayağa kalktığını anlatıyor. Topluluğun yönetim yapısında ve karar organlarında daha fazla üye ülkeye yer verme, olanak tanıma, onlarla birlikte işlev görme yönünde değişiklikler yapılıyor. (Bakanlar Konseyi'nde daha fazla oyçokluğu ile karar alma esasının getirilmesi buna örnektir. Birbirinden çok farklı çıkarları temsil eden bir sürü yeni üye ülkenin oybirliğiyle karar almaya kalkması, Konsey'i her kararda duraksamaya uğratır.) Bu aynı zamanda yeni, küçük ve güçsüz ülkelere seslerini duyurabilecekleri havasını vermek içindir.

Finans kapitale daha fazla özgürlük ve dolaşım olanağı verilirken, (sermaye açısından) daha az yer tutan ve asıl olarak üye ülkelerin devletleri açısından daha doğrudan siyasal önem taşıyan tarım gibi yerel konulara AET'nin işleyişinde daha az önem verilmektedir.

Bütün bu önlemlerin tam olarak uygulamaya girmesi için belli bir sürenin geçmesi gerekecektir ama gelişmeler bu yöndedir.

Bütün bunların Türkiye açısından anlamı nedir?

Birincisi, öteki Avrupa ülkeleri gibi Türkiye kapitalizmi de artık dar ulusal sınırlar çerçevesinde gelişmesini sürdürebileceği noktayı *aşmıştır.* Türkiye, bu sınırlamaları aşmak ve dünya pazarında kendine emin bir yer edinebilmek için Avrupa emperyalizminin örgütüne başvurmaktadır. Bu onun ekonomik ulusçuluğu bırakacağı anlamına gelmiyor. Daha önce de gördüğümüz gibi ekonomik ulusçuluk ve entegrasyon AET'de içiçedir. Tüm üye devletler çelişik bu iki olgu arasındaki uzlaşma nedeniyle oradadırlar.

İkincisi, AET'nin bugün geçirmekte olduğu özgül süreç, Türkiye'yi tam üyeliğe kabul edilebileceği türden bir uzlaşma noktasına gidilebileceğini gösteriyor. Göstergelere bakılırsa, Türkiye önümüzdeki birkaç yıl içinde Batı Avrupa Birliği türünden bir Avrupa savunma örgütüyle daha sıkı ilişkiler içine girebilir. Böyle bir eğilim gözardı edilmemelidir.

Avrupa'daki bu ekonomik rasyonalizasyon döneminde Türkiye'nin tam üyeliğinin kabulü, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısında yaratacağı olumsuz etkileri kaçınılmaz olarak daha da azdıracaktır. Bu durum aynı zamanda, sınıf savaşımının keskinleşmesinde önemli bir faktör olacaktır.

Konak eylemi "uyum" istiyenlerin huzurunu kaçırdı.

Bize uyum değil kavga gerek!

Burjuvaziye karşı verilen savaşta uyum ve yasallık değil, kavga ve yasadışılık. Resmiler ve bolşevikler bir eylemi böyle farklı dillerden değerlendirirler. Konak eyleminde de öyle oldu.

Yoldaşlar,

"İzmir tutuklu ve hükümlü aileleri oturma eylemi"nin DGM'de görülen mahkemesi yapıldı. Tutuklu bulunan ailelerin hepsi serbest bırakıldı. Dava asliye mahkemesine devredildi.

Eylem halen tartışılıyor. Sendikalarda, baroda, avukatlar arasında, odalarda ve geniş yığınlar içinde tartışılıyor. Bu çok iyi. Tartışılsın.

Mahkeme günü İstaanbul TAYAD'dan gelen devrimci bir bayan arkadaşla sendikaları dolaştık. TAYAD'ın İzmir şubesini oluşturma konusunu zorluyoruz. Otomobil-İş'e gittiğimizde kendimizi ilginç bir siyasal tartışmanın içinde bulduk.

Bayan arkadaşla birlikte gittiğimiz için ikimizin de TAYAD'dan geldiği sanıldı. Üç tane işçi oturuyordu ve sendika görevlisi has bir menşevikti. Söz dönüp dolaşıp İzmirli ailelerin oturma eylemine gelince bizim menşevik eylem hakkında ileri geri yıkıcı eleştiriler yapmaya başladı. Hem bayan arkadaş hem de ben bir anda gerildik. Saygısızlığın bu kadarına da pes doğrusu. Söyledikleri bir devrimci dil değil, has bir menşevik dildi. Treni kaçırmış olmanın kızgınlığıyla eyleme atıp tutuyordu. Örneğin, ailelerin hepsinin mahkemede pişmanlık belirttiğini söyledi! İkincisi acele edilmiş, daha yığınsal katılımla olabilirmiş. Bunun altında başka niyetler yattığı ne kadar açık değil mi?

Menşeviği, gergin durumumuzu bastırarak terbiyelice dinledik. Sözü ben aldım ve işçilerin önünde iddiaları tek tek yanıtlamaya başladım. Birincisi, mahkemelerde yaşlı bir anne dışında pişman olduğunu belirten olmamıştı. Mahkeme belgeleri açıktı ve getirebilirdik. Bu iddiayı ortaya atanlar "kuyruklu yalan" (aynen öyle dedik) söylüyorlar. Burada sözü bayan arkadaş aldı. "Bir ya da birkaç insanın mahkemede pişmanlık belirtmesi (ki öyle olmamış) eylemi aşağılamayı gerektirmez. Bu, devrimci terbiyeye sığmayan ayıp birşeydir" dedi. İşçiler de bu arada söze karıştı, tartışma tekrar yumuşadı. Menşeviğin şaşkınlık ve utanç dolu halini görmeliydiniz.

Eylem aceleye getirilmiş.... daha geniş katılım olabilirmiş. Eylem kararı verdiğimizde gün ve saat konusunda son derece esnektik ve İnsan Hakları Derneği ile karşılıklı tartışmada günü belirledik. İkincisi, bir de Otomobil-İş'teki menşeviklerin o gün söyledikleri vardı. "Biz gece yapacağız" dedilerdi. Uyumluluk istiyorlardı. Gelen aileleri savsakladılar ve eylem için oraya inildiğinde desteklemek durumunda kaldılar. Bunu açık açık teşhir ettik. O gün o aileleri savsakladınız, bugün zamanlama konusunda eleştiriye ne kadar hakkınız var diye sorduk. Tartışmanın kapatılması anında da "bizce eylemin en güzel yanı devrimci bir biçimde bitirilmiş olmasıdır" dedim. Bayan arkadaş da, menşeviğin şaşkın bakışları altında, "biz de eylemin en çok bu yönünü övüyoruz" dedi.

Lenin şöyle söylüyor:

"İşçilerin legal toplantılarındaki liberal siyasetçilerin verdiği söylevlerde *bütün uzlaşıcı ve uyumluluğu savunan sözleri teşhir etmeliyiz.* Bu gibi söylevlerin barışçı sınıf işbirliğinin özlenen birşey olduğu yolunda özlenen bir inancın sonucu söylenmiş olması... durumu değiştirmez..." (Lenin, *Ne Yapmalı*, s.142-143)

Resmileri, çöreklendikleri "buğday saksısı" sendikalarında işçilerin önünde teşhir ediyoruz. Üniversitelerde, hakkımızda yalan ve iftira yayıyorlar. Bu, bizce, örgüt olarak alanlarının daraldığının işareti ve telaşı. TKP onlara Türkiye'de rahat vermeyecek. Teşhir kampanyamızı sendikalarda, üniversitelerde, işçi semtlerinde sürdürüyoruz. Burjuvaziye karşı mücadeleyi resmilere karşı mücadeleden ayırmıyoruz.

Burjuvaziye karşı savaşta uyum ve yasallık değil, kavga ve yasadışılık. Resmiler ve bolşevikler bir eylemi böyle farklı dillerden değerlendirirler.

Seyit Baran, Ege

TAYAD, Özgürlük Kampanyası başlattı

Sizi affetmiyoruz

Burjuvaziden hesap soralım

Cezaevlerindeki devrimcilerin ve devrimci yakınlarının militan savaşımı sürüyor.

TAYAD, cezaevi koşullarının düzeltilmesi amacıyla bir "Özgürlük Kampanyası" başlattı. Kampanyayı ülke çapında yaygınlaştırmayı amaçlayan TAYAD'ın "işkence ve ölüm kokan geçmişi bağışlamak istemiyoruz" demesi, kampanyanın militan içeriğini gösteriyor.

Kampanyanın parçası olan 11 Ekim Bayrampaşa mitingine izin vermemesi de burjuvazinin korkusunu yansıtıyor.

Öte yandan, yığınsal açlık grevlerinin hemen ardından cezaevi yönetmeliğinde değişiklik yapıldı. Buna göre, tek tip elbise tutuklulara da zorunlu kılınıyor. Ayrıca, açlık grevcilerine disiplin cezası verilmesi öngörülüyor.

Bu ve benzeri uygulamalara karşı, burjuvaziyi affetmediğimizi göstermek için militan yığınsal savaşımı yükseltelim.

Türkiye dışişleri bakanı Halefoğlu ile İsrail dışişleri bakanı Peres Newyork'ta görüştüler.
Ziya ül-Hak Türkiye'ye geldi.

Emperyalistleşme çabasında yeni girişimler

Finans-kapitalin bu son çabası da onu fazla ileriye götüremeyecektir. Türkiye emperyalizmin zayıf halkası olmaktan kurtulamayacaktır.

Türkiye'nin dış siyaseti son günlerde yeni bir hareketlenme içine girdi. Pakistan'ın devlet başkanı Ziya ül-Hak Türkiye'ye geldi. Evren'le görüştü. Öte yandan Türkiye, yirmi yıl aradan sonra ilk kez dışişleri bakanlığı düzeyinde İsrail ile görüştü. Böylece Türkiye finans-kapitali son aylardaki emperyalistleşme çabalarına Güney Afrika'dan sonra yenilerini ekledi.

Halefoğlu-Peres görüşmesi

Türkiye dışişleri bakanı Halefoğlu Birleşmiş Milletler (BM) 42.Genel Kurul'u dolayısıyla Newyork'ta bulunduğu sırada İsrail dışişleri bakanı Şimon Peres ile görüştü. Görüşme Türkevi'nde yapıldı.

Dışişleri bakanlığı görüşmeyi "normal" olarak yorumladı. Bakanlık Arap ve İslam ülkelerinden gelebilecek tepkilere karşı görüşmenin "BM'de yaptığımız 30 kadar temastan biri" diyerek önemini büyütmekten kaçındı. Bu konuya burjuva basınında çok az yer verildi.

Öte yandan Peres Türkiye ile "ekonomik ve endüstriyel" işbirliğine gidileceğini söyledi. Görüşmede konuşulan konuları da şöyle özetledi:

"Sanırım iki ülke arasında gelişmiş bir ilişkinin sürdürülmesi hususunda anlaştık. Ortadoğu'nun geleceği ile ilişkin *ekonomik ve siyasal stratejiler* üzerinde konuştuk. Sanırım oldukça önemli bir aşama kaydettik, görüşmemiz sırasında oldukça ilginç fikirler ortaya çıktı." (*Cumhuriyet*, 1 Ekim 1987)(abç)

Görüşmelerde "oldukça ilginç fikirler çıktı" deniliyor ama ne oldukları söylenmiyor. Ancak Peres'in belirttiği "ekonomik ve endüstriyel işbirliği" ve Özal'ın sessizliği öncelikle bir alana işaret ediyor: ABD'nin bu iki yakın bağlaşığının Ortadoğu'da bir askeri işbirliği kurmaları, birlikte Türkiye'de silah sanayii kurmaları olasılığı.

Bu siyasal yakınlaşmadan iki ülkenin de beklediği çıkarlar vardır. İsrail Türkiye'ye, AET'ye başvurusunda, ABD ile ilişkilerinde, — söylenmiyor ama — Güney Afrika ile ilişkilerinde yardım edebilir. Türkiye de ilişkilerini kullanarak Ortadoğu'da İsrail'e yardım edebilir.

Her iki ülke de ilişkileri başlatmak için Ortadoğu'da durumun uygun olduğu görüşünde birleşiyorlar. Türkiye'nin Ortadoğu'da savaş halindeki ülkelerle ilişkisi vardır. Bugünlerde Türkiye İran ve Irak arasındaki savaşın bitirilmesi için arabuluculuk yapıyor.

Özal hükümeti "tüm ilgili tarafların katılacağı bir barış konferansını" destekliyor. İsrail'de başbakan Izak Şamir'in karşı çıkmasına karşın Peres böyle bir konferanstan yanadır. İsrail'in desteği ile Türkiye burjuvazisi önemli bir role soyunabilir.

İlişkilerin geçmişi

Türkiye İsrail devletini 1949 yılında tanıyarak onunla diplomatik bağlar kurdu. İki ülke arasındaki ilişkiler 1956 yılında Filistin sorunu yüzünden bozuldu. Türkiye diplomatik temsilcisini geriye çağırdı. 1967 savaşı ilişkileri daha da bozdu. 1980 yılında İsrail'in Kudüs'ü başkent ilan etmesi üzerine Türkiye Kudüs'teki konsolosluğunu da kapattı. 1980 yılından beri diplomatik ilişkiler katipler düzeyinde yürüdü.

Türkiye ile İsrail arasında diplomatik ilişkilerin dışında Şah döneminde İran'ın katılımı ile yoğun ve geniş istihbarat işbirliği vardı. 1958 yılında ABD'nin desteği ile kurulan bu istihbarat işbirliğinin varlığı ilk kez Şah'ın devrilmesinden sonra ortaya çıktı.

İşbirliğinin anlamı

Türkiye ve İsrail ilişkilerini iyileştirmek için 1985 yılında görüşme kararı aldılar. Ancak İsrail'in Tunus'taki Filistin Kurtuluş Örgütü'nün kampını bombalaması üzerine Türkiye görüşmeyi erteledi. Görüşme bu yıla kaldı.

ABD ve öteki emperyalist ülkeler özellikle Türkiye-İsrail askeri işbirliğini hep istediler. Şah'ın devrilmesinden sonra bu daha da önem kazandı. Ancak Türkiye burjuvazisi Arap ve İslam ülkeleri ile ilişkilerini kârlı bulduğu için buna yanaşmadı. Bugün ise burjuvazinin hesapları farklılaşmış görünüyor. Arap ve İslam ülkeleri arasındaki "birlik" dağılmıştır. Türkiye burjuvazisi bu dağınıklıktan yararlanarak, bu ülkeleri küstürmeden İsrail ile işbirliğine karar vermiştir.

Pakistan bağlantısı

Türkiye burjuvazisi bir yandan İsrail ile Ortadoğu'daki emperyalist hedeflerine yönelik işbirliğini geliştiriyor. Öte yandan, Pakistan'la, öteden beri sürdürdüğü "radyoaktif" ilişkileri geliştiriyor.

Türkiye ile Pakistan'ın nükleer silah projeleri üzerine teknik ve askeri işbirliği yaptıklarına ilişkin haberler, uluslararası basında (örneğin İngiltere'de yayınlanan *New Statesman* dergisi) öteden beri yayınlanır. Bu haberlerde Pakistan'ın üzerinde çalıştığı atom bombasının tetik mekanizmasına ilişkin teknik gereçlerin Türkiye tarafından sağlandığı, Güney Anadolu'da bu amaçla bir test sitesi oluşturulduğu yazıldı. Türkiye de Pakistan da, ABD kaynaklı bu haberleri yalanlamadılar.

Ziya ül-Hak'ın Türkiye'yi ziyaretiyle birlikte konu bu kez Türkiye basınının gündemine girdi. Ama "nedense" basın, konuyu fazla "kurcalamaktan" sakındı.

Ne Türkiye'nin ne de Pakistan'ın böyle bir askeri işbirliğini doğrulamaları beklenemez. Ama hem Türkiye finans-kapitalinin varmış olduğu emperyalistleşme aşamasının *nesnel* gerekleri, askeri ve teknik bilgi birikimi açısından, hem de Pakistan'ın nükleer teknolojide eriştiği kabul edilen düzey açısından değerlendirildiğinde bu işbirliğinin yüksek bir olasılık olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Pakistan Türkiye kapitalizminin bilgi ve becerisinden yararlanmak istiyor. Türkiye ise nükleer silaha sahip olmanın, emperyalistleşme hedefi açısından kendisine büyük güç kazandıracağını, bölgede askeri ve siyasal açıdan elini güçlendireceğini düşünüyor.

Toparlarsak, Türkiye burjuvazisinin emperyalistleşme yönündeki nesnel gereksinimleri, onu Güney Afrika'yla, İsrail'le, Pakistan'la bir "şeytan üçgeni" kurmaya, bundan güç alarak bölgede yükselmeye itiyor. Bu girişimler, Ortadoğu'da çok ciddi bir savaş odağı olan Türkiye burjuvazisinin, başta işçi sınıfımız ve Kürt halkı olmak üzere bölgedeki emekçi halklara karşı taşıdığı tehdidin daha da büyüdüğünün göstergesidir. Bu da, Türkiye işçi sınıfının devrim hedefinin ne denli ivedileştiğini anlatır.

Burjuvazinin, Güney Afrika'yla, İsrail'le, Pakistan'la ve zayıf halkaların gerici güçleriyle giriştiği, ama *Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmamak için* sessiz sedasız sürdürmeye çalıştığı bu ilişkileri, bütün burjuva partileri onaylıyorlar. Bu, vardıkları ulusçuluk ve şövenizm batağında, resmilerin "ulusal çıkarlarımız" edebiyatına da ters değildir.

Ama, sağlı sollu desteğe karşın, finans-kapitalin bu son emperyalistleşme çabaları da onları fazla ileriye götüremeyecektir. Türkiye'de ekonomik ve toplumsal sorunlar giderek artmakta, sınıf savaşı iyice kızışmaktadır. Türkiye emperyalizmin zayıf halkası olmaktan kurtulamayacaktır. Ortadoğu'da bir savaş odağı olan Türkiye burjuvazisinin emperyalistleşme çabasını işçi sınıfı devrimle boğacaktır.

Ahmet Fırat

Sovyetler Birliği'nde reformlara karşı tutumlar keskinleşiyor

Reformlar işçi sınıfını vurmaya başladı

Sovyetler Birliği'ndeki reformlar geniş bir işçi kesiminin durumunu daha bugünden kötüleştirdi. Geri kalan kesimlerin durumunun da kısa sürede kötüleşmesine yol açacaktır. İşçi sınıfına ve emekçi kesimlere uzanmayan demokratikleşme sahtedir. Gerçek demokratikleşme işçi sınıfı eliyle toplumun içinden gelecektir. Ve işte bu gerçek bir siyasal devrim olacaktır.

SBKP Genel Sekreteri M.Gorbaçof, geçenlerde Murmansk kentinde önemli bir konuşma yaptı.

GorbaçofMurmansk'ta yaptığı konuşmada yeniden yapılanma *(perestroyka)* ve açıklık *(glasnost)* siyasetinin beklediği sonuçları henüz vermediğini, vermesi için savaş dönemine benzer bir enerji gerektirdiğini söyledi. Öte yandan reformlara muhalefet, parti içinde ve sokakta artmaktadır.

Gorbaçof'un Sovyet ekonomisi üzerine önemli bir konuşmayı Murmansk'ta yapması anlamlıdır. Murmansk deniz kuvvetlerinin önemli bir üssüdür. Ayrıca II. Emperyalist Savaş'ta da Nazilere karşı önemli bir rol oynamıştır. Herhalde, Gorbaçof bu üssü seçerek, Sovyet halkına ekonominin düzlüğe çıkabilmesi için reformların uygulanması gerektiğini ve bunun da savaşı kazanmak kadar zor olduğunu daha iyi anlatacağını düşündü. Bunun yanında ordu içinde konumunu güçlendirmek istediği de gözlemlendi.

"Kritik 18 ay"

Gorbaçof ekonomik reformların başarısı için önümüzdeki 18 ayın çok kritik olduğunu söyledi. Bu süre içinde reformlar uygulamaya girmiş olacaktır. Tüm Sovyet halkını etkileyecek duruma gelecektir.

Reformlara eşlik edecek fiyat artışlarının işçi ücretlerini ve yaşam standartlarını geriye çekmesi kaçınılmazdır. Kapatılacak kârsız işletmelerin yüzbinlerce işçisi işsiz kalacaktır. Daha şimdiden, reformlar uygulamaya girerken halktan tepkiler gelmeye başladı.

Gorbaçof'u da korkutan halkın bu tepkisi ve isteksizliğidir. Bunun için Gorbaçof Murmansk'ta işçilere "yoldaşlar kendinizi kontrol etmelisiniz ve paniğe kapılmamalısınız" dedi. Ayrıca konuşmasında "bu bir devrimdir — kurşun atılmadan — ama derin ve ciddidir" diyerek reformları devrimle özdeşleştirdi. Gorbaçof bu sözlerle Sovyet halkından reformlara Ekim Devrimi gibi sahip çıkmalarını, devrim ve savaş yıllarındaki gibi enerji ve coşku ile çalışmalarını istedi.

Gorbaçof işçi sınıfından ve halktan destek istiyor ama reformlar kimlere yarıyor?

Gorbaçof, Sovyet ekonomisi ve toplumu için zorunlu hale gelen demokratikleşme gereksiniminden yararlandı. *Perestroyka* ve *glasnost* belgileriyle ekonomide ve siyasal yaşantıda reformlar yaptı. Bu reformlar eski usül bürokrasi karşısında teknokrasinin haklarını genişletti.

Nasıl muhalefet

Eski bürokrasinin toplumdaki demokratikleşme gereksinimlerine bir alternatifi yoktu. Gorbaçof'un reformlarına da açık muhalefet yürütmedi. Ancak ne zaman işçi sınıfından, halktan tepkiler yükseldi, o zaman bu muhalefet su yüzüne çıkmaya başladı.

SBKP Moskova parti komitesi sekreteri Boris Yeltsin yazdığı bir broşürde, Sovyet toplumundaki çıkar çatışmalarının en yoğun Moskova'da geçtiğini yazdı. Reformlara muhalefet olduğunu belirtti. Ama, Yeltsin'e göre "yeniden yapılanmanın muhalifleri durumu açıkça eleştirmiyorlar... Gizlice reformların gidişini yavaşlatıyorlar, yani üzerlerindeki pratik görevleri yerine getirmiyorlar." (Boris Yeltsin, *Yeniden Yapılanma Hızlandırılmalıdır*, Novosti Press, İng. basım, 1987, s.26)

Yeltsin aynı broşürde kendilerinin devlet güvenlik güçlerinin reformlara karşı tutumundan memnun olmadığını da açıkça söylüyor. KGB *glasnost*'tan yararlanan gurupların çalışmalarını yakından takip ediyor. Yer yer tutuklamalara gidiyor. Geçtiğimiz hafta KGB *Glasnost* adıyla çıkan Sovyet rejimini eleştiren derginin son sayısını toplattı ve iki editörünü tutukladı. Liderlik, herhalde bunların görünümü bozduğunu düşünüyor.

Reformların ordu içinde de geniş bir desteği olmadığı söyleniyor. Gorbaçof'un son konuşmasını Murmansk'ta yapması bu desteği genişletmeyi de amaçlamaktaydı.

İşçilerin durumu

İşçi sınıfı ve halk arasında reformlara muhalefet artmaktadır. Ücretlerin işletmenin kârlılığına göre ayarlanmasının ardından geniş işçi kesimlerinde huzursuzluk başladı. Çekof kasabasında otobüs işçilerinin ücretlerinin düşürülmesine ve çalışma koşullarına karşı yaptıkları grev basına *yansıyan* bir tepki idi. Bir başka olayda da, bir kereste fabrikasında çalışan bir gurup işçi, ücretlerinin düşürülmesine kızıp işletme menecerini öldürdü. İşçilerden gelen tepkilerin bu denli sertleşmesi SBKP liderliğini kara kara düşündürüyor.

Ücret mekanizmalarının yanında fiyat mekanizmalarının da devreye girmesi ile, işçiler ve emekçilerin yaşam standardı daha da düşecektir. Bu ise nesnel olarak daha geniş kesimleri reformlara karşı savaşıma çekecektir.

Gorbaçof kârlı işletmelerde çalışan işçilerin durumunu göreceli olarak iyileştirerek onlara bazı umutlar verdi. Ancak fiyatlar artmaya başladıkça bu kesimlerin durumunun da kötüleşmesi kaçınılmazdır.

Sovyetler Birliği'ndeki reformlar geniş bir işçi kesiminin durumunu daha bugünden kötüleştirdi. Geri kalan kesimlerin durumunun da kısa sürede kötüleşmesine yol açacaktır. İşçi sınıfına ve emekçi kesimlere uzanmayan demokratikleşme sözde kalıyor. Yalnız yıllarca donuklaşmış Sovyet siyaset alanını canlandırması, işçi sınıfının yararlanacağı bir silah olacaktır. Sovyetler Birliği'nde gerçek demokratikleşme işçi sınıfı eliyle toplumun içinden gelecektir. Ve işte bu gerçek bir siyasal devrim olacaktır.

Sovyetler Birliği'nde gerçek demokratikleşme işçi sınıfı eliyle toplumun içinden gelecektir.

Sovyetler Birliği'nde özel işletmecilik güçlendiriliyor.

DÜKKANLARA İZİN ÇIKTI

SBKP Politbürosu'nun yeni bir kararına göre, bu yılın mayıs ayında yine kendilerinin izin verdiği özel aile işletmeleri, ürünlerini daha iyi satabilmeleri için dükkan kiralayabilecekler. Ayrıca, onlara devletin mağazalarında yer verilecek.

Eylül ayında SBKP Politbürosu'nun yayınladığı tebliğle özel dükkanlara izin verildi. Bu tebliğle Mayıs ayında uygulanmasına başlanan özel aile şirketlerine yeni olanaklar açılmıştır.

Politbüro bu kararın "kooperatiflerin ve özel işletmecilerin ürettikleri malların satışlarının daha iyi örgütlenmesi" için alındığını açıkladı. Bu karara göre isteyen özel işletmeciler, dükkan kiralayabilecek, devlet mağazalarının kendilerine ayrılan bölümlerinde mallarını satabilecekler.

Politbüro bu kararıyla özel işletmeleri geliştiriyor. Alınan kararın gerekçesi de ilginçtir. Gerekçede Mayıs ayında yine kendilerinin izin verdiği özel aile işletmelerinin ürünlerini daha iyi satabilmeleri için bu kararı aldıklarını söylüyorlar. Hem de onlara devletin mağazalarında yer verip gelişmelerinin yolunu açıyorlar.

Bugün bu işletmelerin satabilecekleri ürünlere sınırlama konmuş. Ama yine aynı mantıkla özel işletmeler yeni mallar ürettiklerinde, bu malları satabilsinler diye bu sınırlamalar da kaldırılabilecek, böylece önlerine yeni olanaklar açılacaktır. Üretim büyüdükçe, aile dışından da 1 işçi, 10 işçi, 100 işçi çalıştırabilirsiniz diye yasalar çıkarmak zorunda kalacaklardır. Çünkü kâr için üretimin mantığı böyle işliyor. Kaldı ki bugünkü yasalarla bile aile şirketleri adı altında akrabalık bağlarını (bunun kapsamı o kadar geniş tutulabilir ki) kullanarak onlarca "yasal" işçi çalıştırmak mümkündür.

Bu böyle iken İngilizce yayınlanan *Soviet Weekly* dergisinin yorum yazısında, "Sovyet ekonomik reformlarının kapitalizmle ilgisi yoktur" deniliyor. Yazıda pazar için üretim yapan özel işletmeciliğin kapitalizmin tekelinde olmadığı, "hem kapitalizm hem de sosyalizm altında var olacağı" söyleniyor. Ayrıca, bugünkü ekonomik reformlar, Lenin döneminde uygulanan Yeni Ekonomik Politika (NEP) ile benzeşmiyor deniliyor. Bu da şöyle açıklanıyor:

> "Çünkü o dönemde kişiler kamu işletmesi kiralayabiliyorlardı, ya da satın alabiliyorlardı ve 1000 ve daha fazla işçi çalıştırabiliyorlardı, kârla da geçiniyorlardı. Halbuki bugün böyle şeyler dışarda tutulmuştur." *(Soviet Weekly*, 3 Ekim 1987)

Bugünkü ekonomik reformlarla, NEP'in benzeşmediği doğrudur. NEP geri kalmış, iç savaş koşullarında olağanüstü zor durumda kalmış bir ekonomiyi kurtarmak için proletaryanın bizatihi diktatörlüğü altında yapılmış zorunlu bir uygulamadır.

Bugün büyük ölçekli kollektif üretimin yapıldığı Sovyetler Birliği'nde özel işletmeciliği canlandırmak sosyalizmden geri bir adım değil midir?

1921 yılında özel kişiler 1000 işçi çalıştıracak kadar güçlüydü. Bugünkü "özel işletme" uygulamasının mantığı, bu sayıdan çok daha fazlasının çalıştırılabilmesi yönünde varolan yasaları zorlayacak ve sınırlamaların kalkması için *güçlü* bir basınç yaratacaktır. Sınırlamalar kaldırıldığında herhalde çok şaşırmayacağız.

Hele kârlı olmadığı gerekçesiyle kapatılacak kamu işletmelerinden işsiz kalacak insanlarla bir açık işsizler ordusu ortaya çıktığında, özel işletmelerin ucuz işgücü satın alıp gelişebilmelerinin bir yolu daha açılmış olacaktır. (Macaristan'da işsizlik sigortası konusunda çalışmalar yapılması, açık işsizliğin bir olgu olarak kabulünü gösterir. Sovyetler dahil öteki sosyalist ülkeler için de en azından bu olguya işaret eder.)

Ne kadar inkar edilmeye çalışılırsa çalışılsın, Sovyetler Birliği'nde "özel işletmecilik" ya da "aile işletmeciliği"ne ilişkin reformlar, gün be gün kapitalizmi üretir. Bunların sonuçta kapitalist üretim ilişkilerini daha üst boyutlarda geliştirmesi, böylelikle de sosyalizmin çözülüşünü hazırlaması, varılacak mantıksal sonuçlardan biridir.

Sovyet yönetiminin 27. Kongre'den bu yana uygulayageldiği *bu* reform çizgisine, Sovyet devrimini yapan, Sovyet devletinin gerçek sahibi olan işçi sınıfı izin vermeyecektir.

Dış haberler: A.Fırat

Partimizin 7. genel sekreteri İ. Bilen yoldaşı doğumunun 85.yıldönümünde anıyoruz

BİLEN YOLDAŞI ANIYORUZ

"Partimizin tüzüğündeki birinci madde Lenin'in partililik ilkelerini tümüyle içerir. Yalnız parti programını, kararlarını tanımak yetmiyor, yalnız kesenek ödemek yetmiyor. Partiye bütün ömrünü verecek. Bu tartışılmaz, su götürmez, devrimci bir gerçektir. Partiye zorla girmiyor. Partiye bir örgüt içinde gönüllü giriyor. Parti disiplinine, Leninci ilkelere, devrime bağlılık bir bilinç, bir onur sorunudur. Ben, bir komünist olarak, üyelere ilişkin bu Leninci, devrimci ilkeyi her komünistin, her parti üyesinin kendi yaşamına ardıcıl olarak geçirmesi ve onu sonuna kadar savunması zorunluğuna inanıyorum.

"Partinin genç kuşaklarına salık vermek istediğim ikinci bir nokta da şudur: İşçi sınıfının gücüne inanmak. Devrimin utkusuna inanmak. Olayları olduğu gibi görmekle sıkı sıkıya bağlanmak. Savaşta diklikler vardır. Biz bunu yaşadık. Partinin yükselme, gerileme, yerinde sayma, yeniden atılım yapma gibi birbirinden ayrımlı dönemleri olmuştur. Böylesi dönemlerde ne dünyayı gül-gülistan, toz pembe görmek, baş dönmesine kapılmak, ne de ortalığı kapkara görmek, kana yuvarlanmak. Her ikisi de bir komüniste yabancıdır. Partimiz böylesi dönemleri yaşadı. Bununla bağlı daha bir olay var. Düşmana karşı olduğu gibi parti içinde her tür oportünizm belirtisine karşı da ardıcıl ve Leninci bir savaş yürütmek zorunludur." (18 Ekim 1977'de 75. yaşgünü röportajından, *Bilen Yoldaş Çok Yaşa, İşçinin Sesi* Yayınları No:4)

18 Ekim partimizin genel sekreteri İsmail Bilen yoldaşın 85. doğum yıldönümüdür. Türkiye Komünist Partisi, tarihinin önemli bir döneminde liderlik yapmış Bilen yoldaşı saygıyla anıyor.

18 Ekim, yukarıdaki satırların sahibi ve partimizin 7. genel sekreteri İsmail Bilen yoldaşın 85. doğum yıldönümüdür. Türkiye Komünist Partisi, tarihinin önemli bir döneminde liderlik yapmış Bilen yoldaşı saygıyla anıyor.

Partimiz Bilen yoldaşın genel sekreterlik döneminde atılım yaptı. Devrime, komünizme, Türkiye Komünist Partisi'nin öncülüğüne bel bağlamış kadrolar onun döneminde yetiştiler.

Bilen yoldaşın yaşamı, renkli, çetin ve çelişkili geçti. O, partinin genç kuşaklarına devrim düşüncesine sahip çıkmaları için öğretmenlik yaptı. Partimizin bugünkü liderliğinin kararlı devrimci tutuma sarılarak yetişmesinde onun da payı oldu. Keskin siyasal sezisi ve çeşitli yönleriyle formasyonu parti kadroları için örnek oldu.

Ancak, Bilen yoldaş, ciddi eksiklikler de taşıyordu. Yukarıda verdiğimiz konuşmadaki fikirleri, sözünü ettiği ardıcıllıkla yaşama geçiremedi. Özellikle partide Leninci-oportünist ayrımının açıkça ortaya çıktığı dönemde, hareketin devrimci çizgide gelişmesine zararlı yönleri ön plana çıktı. Sosyalist ülkelerin nesnel sınırlamaları da Bilen yoldaşın oportünist taktikler içine gömülüp kalmasında belirleyici bir öneme sahipti.

Biz, partinin iki kuşağını birbirine bağlamış olan Bilen yoldaşın komünist fikirlerinden, siyasal deneyim ve yetişkinliğinden çok şey öğrendik. Bu öğrendiklerimiz ve Marksizm-Leninizme bağlılığımız nedeniyle de, onun oportünizme gömülmesini, yanlışlarını, parti içinde yaratılan haksızlıkları partinin ve işçi sınıfının önünde açıkça eleştirdik.

Bilen yoldaşın son dönemi, olumsuzluklardan çıkartılacak derslerle doludur. Bu dönem işçi hareketine ve partimize büyük zarar verdi. Bugün Türkiye Komünist Partisi'nden ve onun temsil ettiği gelenekten defolup gitmiş olan Partizan kliği bu dönemin yaratığıdır. Bir devrim şansının cömertçe harcanmasının, sonuçta partinin ve işçi sınıfının 12 Eylül döneminde ağır bir yenilgiye uğramasının ana sorumlusu da oportünizmdir.

Ama, her şeye karşın, tarih o kendine özgü dolambaçlı yollarından ilerledi. Oportünizmin azgınca saldırılarını göğüsleyen Leninciler Türkiye Komünist Partisi'nin gerçek temsilcileri olarak, TKP'yi oportünist ellerden çekip aldılar. Bunu, "işçi sınıfının gücüne", "devrimin utkusuna" sarsılmaz bir inanç besledikleri için yaptılar.

Bilen yoldaş, 18 Kasım 1983'de ırmağın öte yakasında, oportünistlerin ördükleri örümcek ağlarının arasında, kuyusu kazılarak, onursuzluğa mahkum edilerek "öldü". Oysa o, yanlışları yanında değerli bir komünistti. Partimiz TKP, Bilen yoldaşa ve komünist kuşaklara yapılanların hesabını sormaya kararlıdır.

Doğumunun 85. yıldönümünde İsmail Bilen yoldaşı saygıyla anıyoruz.

Proleter enternasyonalist devrimci Ernesto "Che" Guevara'yı, ölümünün 20. yıldönümünde devrim savaşımını yükselterek anıyoruz

Dün Küba'ydı Che, yarın Türkiye!

Burjuvazi onu "hristiyan aziz", oportünizm ise "devrimci aziz" yaparak Che adının yığınlarda devrim düşüncesini uyandırmasının önüne geçeceğini sandı. Ama Ernesto'nun savaşımı bugün yüzmilyonların devrim kavgasında yükseliyor.

8 Ekim, Küba devriminin "kahraman gerilla"sı, enternasyonalist devrimci Ernesto "Che" Guevara'nın 20. ölüm yıldönümüdür. Türkiyeli komünistler olarak Che'yi saygıyla anıyor, anısını savaşımımızla yaşatıyoruz.

Aslen Arjantinli bir doktor olan Che Guevara, Fidel Kastro'yla birlikte Küba devriminin en önemli liderlerindendi. İnançlı ve kararlı bir devrimciydi. Che'nin dünya çapında devrimcileri belki de en çok etkileyen yanı, proleter enternasyonalist ruhu her zaman en yüksekte tutmasıydı.

Dünya komünist hareketinin genel olarak sağa kaymışlığı içinde resmi partiler devrimi rafa kaldırmış ve hatta devrime açıktan şiddetle karşı çıkarken, onun "tek yol devrim" belgisini yaşama geçirmek için inatçı ve kararlı tutumu devrimcilere örnek oldu. Yalnızca Latin Amerika'da değil bütün zayıf halkalarda, Vietnam'dan Türkiye'ye dek devrimci yığınlar ona selam yolladılar!

"...İki üç daha fazla Vietnam, Ernesto'ya bin selam!" belgisi ölümünden sonra onun anısının devrim savaşımı içinde nasıl canlı tutulduğunun göstergesi oldu.

Dünya burjuvazisi ve dünya oportünizmi devrim ve komünizm düşüncesinin, işçi emekçi yığınların sıkı sıkıya sahip çıktığı devrimci liderlerin azılı düşmanıdır. Che'ye düşman olmadan edemezdiler. Kongo'dan Bolivya'ya kadar onu ortadan kaldırabilmek için uğraştılar. Sonunda, CIA Bolivya'da Che'yi öldürdü.

Che Guevara'nın "tek yol devrim" belgisini yaşama geçirmek için inatçı ve kararlı tutumu devrimcilere örnek oldu.

Yüzmilyonların yüreğinde yer etmiş bir devrimciden böylece kurtulacaklarını sandılar. Ama, bu kez Latin Amerika'dan Asya ve Afrika'nın ücra köşelerine dek bir devrim dalgası yükseldi. Emekçi halk yığınları Che'nin öldürülmesine savaşımı yükselterek yanıt vermişlerdi.

Burjuvazi Che için film yaptı, tiyatro hazırlattı. Onu İsa'ya benzettirerek, çerçeveli resimlerini, çiçeklerle bezenmiş afişlerini bastırtarak, binbir yolu deneyerek Che'nin yığınlara *devrim* düşüncesini hatırlatmasının önüne geçmeye çabaladı. Onu, sayısı kabarık azizlerden biri haline getirmeye çalıştı. Oportünizm de boş durmadı. Yıllarca Che'yi kabullenmedikleri bir yana, kabul ederken de onu "ehlileşmiş", medeni(!) bir devrimci gibi tanıtmak için özel çaba harcadı. Bir anlamda onu da Lenin gibi, tarihin bir döneminde yaşamış "devrimci aziz" haline getirmeye, onu resmi büroların duvarlarını süsleyen bir dekorasyona dönüştürmeye uğraştı.

Bu çabalardan hiçbiri kalıcı etki sağlayamazdı. Öyle de oldu. Bugün Che denince akla devrim ve komünizm savaşımı, dünya devrimi uğruna inatçı, kararlı, onurlu kavga vermek, burjuvaziye ve oportünizme karşı açık ve kesin tavır almak geliyor.

Biz de böyle yapıyoruz. Dünya oportünizminin proletarya ve burjuvaziyi uluslararası işbirliğine, uzlaşmaya getirme çabasına şiddetle karşı çıkıyoruz. Türkiye devriminin gerçekleşmesi ve yeni bir dalganın kıvılcımı olması için vargücümüzle çalışıyoruz.

Dün Kübaydı, *Che*
Yarın Türkiye!
diyoruz!